

ผลการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิกที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

บทคัดย่อ
ของ
สุวรรณา ก้อนทอง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

มีนาคม 2547

สุวรรณ ก้อนทอง. (2547). *ผลการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิกที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย*. ปรินานินท์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : อาจารย์ ดร. สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์, รองศาสตราจารย์ ดร. บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความคิดสร้างสรรค์และเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิกกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะแบบปกติ

กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัยชายและหญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 โรงเรียนจินดารัตน์ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 15 คน กลุ่มควบคุม 15 คน กลุ่มทดลองได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิก และกลุ่มควบคุมได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะแบบปกติเป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 20-30 นาที

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ จากการวาดภาพของเจเลนและเออร์บัน (Jellen and Urban. 1986) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าแบบทดสอบ ทีซีที ดีพี (TCT-DP : The Test For Creative Thinking – Drawing Production) และแผนการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิก การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบแผนการทดลองแบบ Randomized Control Group Pretest – Posttest Design

ผลการวิจัยพบว่า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิก และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะแบบปกติ มีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิก และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะแบบปกติ มีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

THE EFFECTS OF ART ACTIVITIES WITH CLASSICAL MUSIC ON YOUNG
CHILDREN CREATIVITY

AN ABSTRACT
BY
SUWANNA KONTONG

Presented in partial fulfillment of requirements
for the Master of Education degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University
March 2004

Suwanna Kontong. (2004). *The Effects Of Art Activities With Classical Music On Young Children Creativity*. Master thesis, M.Ed. (Early Childhood Education). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Dr.Suchinda Kajonrunsilp, Associate Professor Boonchird Pinyoanantapong.

The purpose of this study was to compare creative thinking of young children between experimental group who was provided with art activity corporated with classical music and the control group who was provided with routine creative art activity.

The sample groups for this study were randomized sampling for experimental group and control group. Each group was 15 kindergarten three in Jindarat school, Meung district, Lopburi Province. This research conducted in the first semester of 2004 academic year for 8 consecutive weeks, three days a week.

The instrument for this research were the TCT-DP (Test for Creative Thinking –Drawing Production), and art activity lesson plan for both group, only corporated with classical music for the experimental group. The design for this research was randomized control - group pretest-posttest design. Data was analysed with t-test for dependent samples and t-test for independent Samples.

The research result for this study revealed that,

1. The young children creative thinking score in both experimental group and control group was significantly increased at the .10 level after the 8 weeks period of time
2. After the experiment, young children creative thinking score between the experimental group and the control group was significantly different at the .10 level.

ผลการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิกที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

ปริญญาโท
ของ
สุวรรณา ก้อนทอง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

มีนาคม 2547

ลิขสิทธิ์เป็นของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

ผลการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิกที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

ของ
นางสุวรรณา ก้อนทอง

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. นภาพรณี หะวานนท์)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2547

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

.....ประธาน
(อาจารย์ ดร. สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ ดร. กุลยา ตันติผลาชีวะ)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ ดร. สิริมา ภิญโญนนตพงษ์)

ปริญญาโทฉบับนี้ได้รับทุนสนับสนุน

จาก

ทบวงมหาวิทยาลัย

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความสามารถจากท่านอาจารย์ ดร. สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ท่านรองศาสตราจารย์ ดร. บุญเชิด ภิญโญนนิตพงษ์ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ที่ท่านกรุณาได้ให้คำปรึกษาชี้แนะแนวทางแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. กุลยา ตันติผลาชีวะ รองศาสตราจารย์ ดร. สิริมา ภิญโญนนิตพงษ์ ที่กรุณาเป็นกรรมการสอบและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร. สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ รองศาสตราจารย์ ดร. กุลยา ตันติผลาชีวะ รองศาสตราจารย์ ดร. สิริมา ภิญโญนนิตพงษ์ รองศาสตราจารย์ ดร. ยาวพา เตชะคุปต์ รองศาสตราจารย์ ดร. วิรัช วรรณรัตน์ รองศาสตราจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์ ในการสอบเค้าโครงปริญญานิพนธ์ และกรุณาให้คำแนะนำงานวิจัยครั้งนี้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณท่านผู้เชี่ยวชาญที่กรุณาให้คำแนะนำ แก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ทศนา แก้วพลอย อาจารย์อารี เกษมรติ อาจารย์สุทธาภา โชติประดิษฐ์ ที่ให้คำปรึกษาแนะนำและเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแผนการจัดกิจกรรมศิลปะ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศิริพงษ์ แก้วพลอย อาจารย์สมชาย อัครโกวิทย์ อาจารย์สิขิณเสก ย่านเดิม ที่กรุณาให้คำแนะนำ และเป็นผู้เชี่ยวชาญคัดเลือกดนตรีคลาสสิก ขอกราบขอบพระคุณท่านผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์นิตินันท์ วิชิตชลชัย และอาจารย์พรรัก อินทามระ ที่ให้คำปรึกษาแนะนำและเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจให้คะแนนผลการทดสอบความคิดสร้างสรรค์

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์สุรรัตน์ เศรษฐจินดา ผู้อำนวยการโรงเรียนจินดารัตน์ จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง และปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ลงไม่ได้ หากไม่ได้รับความร่วมมือและการอำนวยความสะดวกในการทดลองจากท่าน คณะครูอนุบาลโรงเรียนจินดารัตน์ และเด็ก ๆ ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณคุณอาจารย์ สถาบันราชภัฏเทพสตรีทุกท่าน และผู้ที่มีพระคุณอีกหลายท่านที่มีได้กล่าวนามในที่นี้ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้รับกำลังใจเป็นพิเศษจาก จำปีสารจชัยยงค์ เด็กหญิงณิรัชชา เด็กชายกษิธิษฐ์ ก้อนทอง และสมาชิกทุกคนในครอบครัว ซึ่งผู้วิจัยระลึกถึงเสมอ

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ขอน้อมบูชาในพระคุณของคุณตา-คุณยาย ครูอาจารย์ผู้ให้ความรู้ อบรมสั่งสอนและประสิทธิ์ประสาทวิทยาการต่าง ๆ ให้แก่ผู้วิจัย และขออุทิศแด่คุณแม่ณพมาศ หอมละออ

สุวรรณา ก้อนทอง

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	5
ตัวแปรที่ศึกษา.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
สมมุติฐานของการวิจัย.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย.....	7
ความหมายของการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย.....	8
ความสำคัญของการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย.....	9
จุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย.....	9
แนวการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย.....	10
บทบาทและหน้าที่ครูในการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย.....	11
ปัญหาและอุปสรรคของการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย.....	12
ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย.....	13
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย.....	13
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับดนตรี.....	15
ความหมายของดนตรี.....	15
ความสำคัญและคุณค่าของดนตรี.....	15
องค์ประกอบของดนตรี.....	17
ประเภทของดนตรี.....	17
ลักษณะของดนตรี.....	21
ลักษณะของดนตรีคลาสสิก.....	22
ปัจจัยในการนำดนตรีคลาสสิกมาพัฒนาสมอง.....	22
ดนตรีกับเด็กปฐมวัย.....	23
2(ต่อ) ดนตรีกับความคิดสร้างสรรค์.....	25
แนวการจัดกิจกรรมดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย.....	25
ผลของการนำดนตรีกระตุ้นพัฒนาการเด็กปฐมวัย.....	27
วิธีการเลือกดนตรีให้เหมาะกับเด็กปฐมวัย.....	28

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
	งานวิจัยที่เกี่ยวกับดนตรี..... 28
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์..... 30
	ความหมายของความคิดสร้างสรรค์..... 30
	ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์..... 32
	ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์..... 34
	พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์..... 38
	องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์..... 39
	กระบวนการของความคิดสร้างสรรค์..... 40
	ทักษะการคิดที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดสร้างสรรค์..... 42
	ลักษณะของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์..... 44
	แนวทางในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์..... 45
	ประเภทของกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์..... 47
	งานวิจัยที่เกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์..... 49
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า..... 52
	การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง..... 52
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า..... 53
	การเก็บรวบรวมข้อมูล..... 58
	การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล..... 61
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 63
	สัญญาณลักษณะในการวิเคราะห์ข้อมูล..... 63
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 64
5	สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ..... 69
	ความมุ่งหมายของการวิจัย..... 69
	สมมติฐานการวิจัย..... 69
	การดำเนินการทดลอง..... 69
	สรุปผลการศึกษาค้นคว้า..... 70
	อภิปรายผล..... 71
	บรรณานุกรม..... 74
	ภาคผนวก..... 82

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก ก.....	83
ภาคผนวก ข.....	102
ภาคผนวก ค.....	105
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	107

ตาราง	หน้า
1 แบบแผนการทดลอง	58
2 กำหนดการทดลอง.....	60
3 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย	
ก่อนและหลังการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	64
4 การเปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ ก่อนและหลังการทดลอง กลุ่มทดลอง.....	65
5 การเปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ ก่อนและหลังการทดลอง กลุ่มควบคุม.....	66
6 การเปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ ก่อนการทดลอง	
ของกลุ่มทดลอง กลุ่มควบคุม.....	67
7 การเปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ หลังการทดลอง	
ของกลุ่มทดลอง กลุ่มควบคุม.....	

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ความคิดสร้างสรรค์ถือเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ สำหรับผู้ใหญ่ซึ่งอยู่ในวัยทำงาน ถ้าบุคคลใดมีความคิดสร้างสรรค์สูงจะเป็นที่ต้องการของสังคม เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาของสังคมในเรื่องวิชาการ ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการต่างๆ สำหรับเด็กปฐมวัยซึ่งเป็นวัยกำลังเจริญเติบโตไปพร้อมกันทั้ง 4 ด้าน คือด้านร่างกาย สังคม อารมณ์-จิตใจ และสติปัญญา พร้อมทั้งจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว เด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์สูง จะสามารถแก้ปัญหาได้ดีกว่า กระบวนการของความรู้สึกละเอียดต่อปัญหาและความสามารถรวบรวมความคิดใหม่ได้ หรือสิ่งที่บกพร่องขาดหายแล้วรวบรวมความคิดหรือตั้งสมมติฐาน ความคิดสร้างสรรค์เป็นลักษณะการคิดที่มีคุณค่าต่อสังคมและบุคคลอย่างยิ่ง ดังนั้นประเทศไทยจึงได้กำหนดให้ความคิดสร้างสรรค์เป็นจุดหมายที่สำคัญประการหนึ่งของการจัดการศึกษาทุกระดับ ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาการศึกษาฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) ได้เน้นถึงการศึกษาค้นคว้าให้มีความรู้ คุณลักษณะที่เป็นผู้ใฝ่รู้ รู้จักคิดวิเคราะห์ มีความคิดรวบยอด มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ มีความรู้ความสามารถและทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2539 : 24-25) กระบวนการคิดทั้งหลายของมนุษย์ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) เป็นความคิดที่มีความสำคัญยิ่ง และได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางในระยะกว่า 30 ปี ที่ผ่านมาทั้งนี้เพราะความคิดสร้างสรรค์เป็นสื่อที่นำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของมนุษย์ (Parkins. 1984 : 19) และความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถที่สำคัญของมนุษย์ซึ่งมีคุณภาพมากกว่าความสามารถด้านอื่น ๆ และเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติ (อารี พันธุ์ณี. 2540 : บทนำ) ผลจากความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ก่อให้เกิดนวัตกรรม และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีต่าง ๆ

ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาสมองระบุว่า 0-6 ปี แรกของชีวิตคือช่วงที่สมองมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วโดยพัฒนาถึงร้อยละ 80 ของสมองผู้ใหญ่ (http://www.meadjohnson.bms.co.th/t_mompi14.) จากการศึกษาของนักการศึกษา และข้อค้นพบทางการแพทย์พบว่า ในช่วงแรกของชีวิตจนถึงวัย 6 ปี เป็นระยะที่เซลล์สมองเจริญสูงสุด การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์เป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้ เพราะในช่วง 6 ขวบแรกของชีวิตเป็นระยะที่เด็กมีจินตนาการสูงศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์กำลังพัฒนาหากเด็กได้รับการจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมที่เหมาะสมต่อเนื่องเป็นลำดับก็เท่ากับเป็นการวางรากฐานที่มั่นคงสำหรับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กในวัยต่อมา (เยาวพา เดชะคุปต์. 2542 : 86) ตามทฤษฎีพัฒนาการของ อิริคสัน (Erikson) วัย 3-6 ปี เป็นระยะที่เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ ถ้าเด็กได้รับการสนับสนุนให้มีส่วนร่วมในการคิดทำกิจกรรมต่างๆอย่างเสรีจะทำให้เด็กพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ในทางตรงกันข้ามถ้าเด็กถูกจำกัดควบคุมการคิดและการกระทำ เด็กก็จะรู้สึกอายและไม่กล้าทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง ซึ่งจะมีผลเสียต่อการพัฒนาขั้นต่อไป (Richard and Norman. 1977 : 199-202) จากการศึกษาของโลเวนเฟลด์และบริทเทน (Lowenfeld and Brittain. 1987 : 76) พบว่าพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็กจะมีสูงมาก ตั้งแต่อายุ 4 ขวบขึ้นไป เด็กในวันนี้จะเต็มไปด้วยความอยากรู้อยากเห็น และจินตนาการแต่เมื่อเข้าอายุ 8 – 9 ขวบ พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็กจะลดต่ำลง และจะลดต่ำลงอีกช่วงหนึ่ง ประมาณอายุ 13-14 ปี ซึ่งหากเด็กได้รับการพัฒนาตั้งแต่เด็กในระยะแรก ๆ จะทำให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ และได้มีการพัฒนาเป็นอย่างดี คุณภาพของเด็กก็จะดีในอนาคต การส่งเสริม

ความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กตั้งแต่เยาว์วัยเท่าใดก็ยิ่งจะมีผลดีขึ้นไปเท่านั้น โดยเฉพาะในช่วงก่อนวัยเรียน หรือช่วง 6 ขวบแรกของชีวิตเป็นระยะที่เด็กมีจินตนาการสูง (อาร์ พันธ์มณี. 2537 : 6 ; อ้างอิงจาก Torrance. 1965) ดังนั้นจึงควรมีการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็ก โดยให้มีพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ตั้งแต่วัยเด็ก และพัฒนาติดต่อกันถึงขั้นระดับสูง โดยไม่ถูกบั่นทอนให้ลดลง (วราภรณ์ รักวิจัย. 2535 : 160–161) ศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กกำลังพัฒนา หากช่วงนี้ได้รับการพัฒนา หรือการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม และต่อเนื่องกันเป็นลำดับ เท่ากับเป็นการวางรากฐานที่มั่นคงสำหรับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในวัยต่อมา และความคิดสร้างสรรค์สามารถพัฒนาได้ด้วยการสอน ฝึกฝน และฝึกปฏิบัติที่ถูกวิธี และยิ่งส่งเสริมให้เด็กตั้งแต่เยาว์วัยได้เท่าใด ก็ยิ่งเป็นผลดีมากขึ้นเท่านั้น

จากการศึกษาวิจัยงานที่เกี่ยวกับการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยพบว่ามี การจัดกิจกรรมและประสบการณ์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์หลายวิธี เช่น การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมายทำให้เด็กปฐมวัยมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น (นิรัตน์ กรองสะอาด. 2535 : 62-72) ซึ่งความคิดสร้างสรรค์สามารถพัฒนาได้ เช่น จากผลการวิจัยของสโตส ชนะกุล (2538 : 66–75) พบว่าการจัดกิจกรรมวาดภาพนอกชั้นเรียนทำให้เด็กปฐมวัยมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น วารุณี นวลจันทร์ (2538 : 78–87) การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงานส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นได้ รูปทอง ศรีทองท่วม (2538 : 71–79) ได้พบว่าการจัดกิจกรรม การเคลื่อนไหว และจังหวะโดยใช้กิจกรรมทักษะดนตรี สามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยสูงขึ้น และกนิษฐา ชูพันธ์ (2541 : 52-54) พบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางการสอนภาษาธรรมชาติโดยใช้แกนนำในหน่วยการสอนสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยสูงขึ้นได้เช่นกัน

จะเห็นได้ว่าการส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กปฐมวัยสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การจัดกิจกรรมประสบการณ์การสอน การฝึกฝน การทำกิจกรรมศิลปะ การวาดภาพ การให้เด็กฟังนิทาน การเล่นเกม การฟังเพลง ปริศนาทายคำ การตั้งคำถามให้เด็กคิดคำตอบหลาย ๆ ทาง การให้เด็กเล่นของเล่นอย่างอิสระ เป็นต้น หลักการสำคัญของวิธีการเหล่านี้เปิดโอกาสให้เด็กได้คิด จินตนาการและแสวงหาคำตอบด้วยตนเอง (มานพ ถนอมศรี. 2538 : 166–169) แนวการจัดประสบการณ์ และกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยเน้นให้เด็กมีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม เปิดโอกาสให้เด็กได้คิดและตัดสินใจด้วยตนเองอย่างเหมาะสมตามวัย โดยจัดประสบการณ์และกิจกรรมให้มีความหลากหลาย เน้นกระบวนการคิดและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2536 : 18) การจัดกิจกรรมศิลปะการจัดกิจกรรมศิลปะไว้ในตารางกิจกรรมประจำวันมีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาเด็กได้ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยให้เด็กได้มีโอกาสได้คิดสร้างสรรค์ และแสดงความรู้สึกนึกคิดออกมาเป็นภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2537 : 19) กิจกรรมศิลปะมีบทบาทเด่นชัดในการส่งเสริมจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก (เลิศ อานันทนนะ. 2529 : 134) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ อาร์ พันธ์มณี (2537 : 127) เสนอว่า กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะ เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสนใจ ความสามารถ และสอดคล้องกับหลักพัฒนาการของเด็กเป็นอย่างยิ่ง กิจกรรมศิลปะจึงเป็นกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์อีกทางหนึ่ง

ทั้งนี้รูปแบบการจัดกิจกรรมศิลปะต้องเป็นในลักษณะที่เอื้อต่อการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ อยู่ในบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อมที่ดี การใช้สื่อ สิ่งเร้ามีส่วนช่วยในการพัฒนาเด็กได้มากในปัจจุบันมีการศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ วิจัย ที่จะนำมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาเด็กในระดับปฐมวัยทั้งในและต่างประเทศ หนึ่งในจำนวนนั้นก็คือ “เพลงหรือดนตรี” อันเป็นสิ่งที่นักวิชาการ นักศึกษา ท่านผู้รู้ ปราชญ์ รวมทั้ง พ่อแม่

ผู้ปกครอง ผู้เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยต่างเห็นคุณค่าความสำคัญ ประโยชน์แห่งศาสตร์ทางดนตรี ในการที่จะนำเพลงหรือดนตรีมาเป็นสื่อแห่งการพัฒนาเด็กปฐมวัยในด้านต่าง ๆ (พิทักษ์ คชวงษ์. 2541 : 21) การใช้เพลงประกอบการเรียนการสอนถือว่าเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาอย่างหนึ่งในวงการศึกษาของไทยเรา มีบทบาทสำคัญที่จะช่วยในการเรียนการสอนได้แทบทุกวิชา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับปฐมวัย ทั้งนี้เพราะธรรมชาติของเด็กในระดับนี้ไม่ว่าจะเป็นเพศชายหรือเพศหญิงจะมีความสนใจในการร้องเพลงหรือเคลื่อนไหวร่างกายในลักษณะต่าง ๆ ให้เข้ากับจังหวะเพลง ครูควรจัดกิจกรรมโดยใช้เพลงประกอบเพื่อสร้างความสนใจและก่อให้เกิดการเรียนรู้ (เยาพา เดชะคุปต์. 2540 : 102) จากผลการวิจัยของเซย์โบล (นงเยาว์ คลินิกคลาย ; อ้างอิงจาก Seybold. 1975.) ที่ได้วิจัยถึงบทบาทของดนตรีหรือเพลงในการสอน พบแก่เด็กที่พูดช้า ผลปรากฏว่าการใช้กิจกรรมทางดนตรีหรือเพลงจะช่วยให้เด็กบางระดับได้พูดอย่างคล่องแคล่วในการพูดด้วยร่วมทั้งช่วยสร้างบรรยากาศให้เพลิดเพลินและสนใจให้พูดด้วย ดนตรีหรือเพลงสามารถกระตุ้นการทำงานของสมองทั้งสองซีกให้ทำงานได้อย่างเต็มที่พร้อม ๆ กัน และสอดคล้องกันทั้งระบบ กล่าวคือ ในขณะที่ฟังเพลงการฟังเนื้อร้องหรือร้องตามนั้นต้องใช้สมองซีกซ้าย ในขณะที่สมองซีกขวาจะทำหน้าที่เกี่ยวกับการรับรู้จินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ และการมองเห็นภาพโดยรวม ส่งผลให้การพัฒนากายภาษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการฟังและการพูดพัฒนาก้าวหน้าอย่างมาก (สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์. 2541 : 11-12) ซึ่งสอดคล้องกับไกรสิทธิ์ ตันติศิรินทร์ได้กล่าวว่าการฟังเพลงและการร้องเพลงถือเป็นการจัดปัจจัยเกื้อหนุนในเชิงบวกกระตุ้นพัฒนาสมองทำให้เซลล์ประสาทของการเรียนรู้ทำงานและอยู่คงทน การฟังเพลงหรือดนตรีนับเป็นภาษาหนึ่งซึ่งใช้ถ่ายทอด ความรู้สึกที่ภาษาในลักษณะอื่นไม่สามารถถ่ายทอดได้ แทนที่จะเป็นคำพูดหรือท่าทาง เพลง(ดนตรี) กลับใช้เสียงและจังหวะเป็นสื่อในการถ่ายทอดความรู้สึก เพลงจึงเป็นสิ่งที่เด็กปฐมวัยควรได้รับจัดเป็นสภาพแวดล้อมที่สำคัญอย่างหนึ่ง เด็กแรกเกิดเริ่มได้ยินเสียงต่าง ๆ ที่เขาสามารถเข้าใจได้แม้กระนั้นก็ตามภายในเวลา 2-3 ปีต่อมา เด็กจะมีความเข้าใจภาษาที่ใช้สื่อ และภาษาดนตรี (ณรุทธ์ สุทธจิตต์. 2540 : 11) บิดา – มารดา และผู้ใกล้ชิดโดยเฉพาะอย่างยิ่งครูปฐมวัยจึงมีส่วนช่วยในการจัดสภาพแวดล้อมทางดนตรีให้แก่เด็กได้เป็นอย่างมาก ดนตรีนับได้ว่ามีบทบาทสำคัญกับเด็กปฐมวัย ดังจะเห็นได้ว่าเวลาให้เด็กนอน บิดา – มารดามักจะร้องเพลงกล่อม เด็กอายุ 2 ปี ชอบทดลองร่ำมะนาหรือระนาดมีเสียงอย่างไรเมื่อผู้ใหญ่เปิดโอกาสให้เด็กได้สัมผัสกับดนตรีต่าง ๆ ครูปฐมวัยมีกิจกรรมเกี่ยวกับดนตรีสำหรับเด็กเสมอ จึงเห็นได้ว่าดนตรีเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้สำหรับเด็กวัยนี้บุคคลทั่ว ๆ ไปมักรู้สึกว่าการดนตรีมีประโยชน์ต่อเด็ก แต่การเลือกสรรดนตรีหรือเพลงให้เหมาะสมกับการฟังนั้น ยังมีคนส่วนน้อยที่คำนึงถึง ในปัจจุบันการฟังเพลงของเด็กหรือความชอบฟังเพลง จะเป็นเพลงสมัยนิยม เพลงที่แต่งขึ้นมา มีเนื้อร้องจำง่ายสั้น ๆ ร้องเข้าไปเข้ามาหรือทางภาษาดนตรี มีจังหวะที่สม่ำเสมอ ฟังอยู่ประมาณ 2-3 เดือน ก็จะมีเพลงใหม่มาแทนซึ่งในทางกลับกันดนตรีคลาสสิก (Classical Music) จะมีคนฟังน้อยมาก กับเด็กปฐมวัยเรียกว่าไม่รู้จักรับฟังเพลงคลาสสิกหรือเพลงอมตะ สำหรับเพลงอมตะหรือเพลงคลาสสิกนั้น จะมีจังหวะการบรรเลงที่วิจิตรพิสดารพร้อมด้วยองค์ประกอบของดนตรีที่สูงสุดของแนวทำนอง การประสานเสียง สีสนของดนตรี รูปแบบของโครงสร้าง การถ่ายทอดอารมณ์ (สุกรี เจริญสุข 2532 : 64) อย่างไรก็ตามดนตรีคลาสสิกถือเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีส่วนในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เสียงดนตรีสามารถส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ เสริมสร้างความคิด จินตนาการ ช่วยกระตุ้นให้มีการแสดงออกในงานสร้างสรรค์ (เลิศ อานันท์นะ 2518 : 129) รศ.พ.ญ.นิตยา คชภักดี กล่าวถึงการใช้ดนตรีในการบำบัด ในการประชุมเชิงวิชาการก้าวหน้าในกุมารเวชศาสตร์ ที่จัดขึ้นโดยราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย สมาคมกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย และศูนย์กุมารเวช รพ.สมิติเวชว่า ดนตรีมีคุณลักษณะหลายประการ โดยเฉพาะดนตรีคลาสสิกที่มีเสียงสูงต่ำ และ

จังหวะต่อเนื่อง การเปิดเพลงให้เด็กฟังทำให้เขาแยกแยะเสียงเครื่องตี เครื่องเป่า ซึ่งเป็นเรื่องของศิลปะในสมองซีกขวา และยังได้สังเกตความถี่ ความห่างของจังหวะเพลง ซึ่งเป็นเรื่องของการคำนวณในสมองซีกซ้าย งานวิจัยอีกชิ้นหนึ่งให้เด็กฟังเพลงแล้วลองให้ทำเลข พบว่าเด็กจะทำเลขได้ดีกว่ากลุ่มที่ไม่ได้ฟังเพลง นอกจากนี้เด็กที่ฟังเพลงบ่อย ๆ จะไวต่อคลื่นเสียงต่าง ๆ ทำให้เรียนดนตรีได้ดีและสุขภาพจิตดีด้วย.

(http://www.meadjohnson.bms.co.th/t_mompi14.) งานวิจัยหลายชิ้นแสดงให้เห็นถึงประโยชน์ของดนตรี เช่น งานวิจัยที่เปิดเพลงคลาสสิกให้เด็กฟังขณะอ่านหนังสือ เด็กจะอ่านหนังสือได้เร็วกว่าเด็กที่ไม่ได้ฟังเพลง งานวิจัยของอาจารย์ ศศิธร พุ่มดวง อาจารย์ประจำคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้ทำวิทยานิพนธ์ในหัวข้อเรื่อง การใช้ดนตรีเพื่อลดความเจ็บปวดในระยะรอคลอด จนได้รับความสำเร็จในการตีพิมพ์ไปทั่วโลก ซึ่งเป็นการนำดนตรีบรรเลงสากลเปิดให้ผู้ป่วยรอคลอดฟังเพื่อลดความเจ็บปวดในระยะรอคลอด (scoop @matichon.co.th)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ กิจกรรมสร้างสรรค์ และด้านดนตรี จะเห็นได้ว่าดนตรีสามารถส่งเสริมให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ และถ้านำดนตรีแนวเพลงคลาสสิกมาจัดเป็นสิ่งแวดล้อมในการสร้างบรรยากาศในการทำกิจกรรมศิลปะเพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกทางความคิดและจินตนาการอย่างอิสระผ่านกิจกรรมศิลปะ ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูปฐมวัยมีความสนใจที่จะศึกษาว่า การจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีแนวเพลงคลาสสิก จะมีผลต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยหรือไม่ อย่างไร เพื่อจะได้นำไปประยุกต์ใช้ในการจัดประสบการณ์ และส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิกที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิก และของกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะแบบปกติ
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิก และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะแบบปกติ

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้ทราบผลของการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีแนวเพลงคลาสสิกและการจัดกิจกรรมศิลปะแบบปกติ
2. ผลการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้เป็นแนวทางสำหรับครู ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในลักษณะต่าง ๆ ต่อไปนี้

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

เด็กปฐมวัยที่มีอายุ 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 โรงเรียนอนุบาลจินดารัตน์ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 4 ห้องเรียน รวม 120 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นเด็กปฐมวัยที่มีอายุ 5-6 ปี กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ปีการศึกษา 2546 โรงเรียนอนุบาลจินดารัตน์ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 2 ห้องเรียน 30 คน ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) หลังจากนั้นแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน และกลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน กลุ่มละ 15 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ กิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิก

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์

ระยะเวลาในการทดลอง

ในการวิจัยครั้งนี้ ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 ระยะเวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 20-30 นาที รวมทั้งสิ้น 24 วัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **เด็กปฐมวัย** หมายถึงเด็กอนุบาลชาย หญิง ที่มีอายุ 5-6 ปี กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ปีการศึกษา 2546 โรงเรียนอนุบาลจินดารัตน์ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ

2. **กิจกรรมศิลปะ** หมายถึง การเรียนรู้ที่เด็กปฐมวัยจากการปฏิบัติจริง เพื่อการแสดงออกกิจกรรมถึงความสนใจ ความต้องการ และประสบการณ์เดิมของเด็ก ผ่านกิจกรรม การปั้น การพับ การฉีกปะ การตัดปะ การพิมพ์ภาพ การวาดภาพระบายสี และการประดิษฐ์เศษวัสดุ

ในการวิจัยครั้งนี้จำแนกกิจกรรมศิลปะ เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

2.1 **กิจกรรมศิลปะแบบปกติ** กิจกรรมศิลปะที่จัดตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ของสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ ที่เด็กทำตามความคิดและจินตนาการอย่างอิสระในแต่ละกิจกรรมที่เลือกตามความสนใจ ในแต่ละวันโดยเด็กจะอธิบายผลงานแต่ละชิ้นของตนเองที่ทำ ให้ครูฟัง

2.2 **กิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิก** หมายถึง กิจกรรมศิลปะที่จัดตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ ที่เด็กทำตามความคิดและจินตนาการอย่างอิสระในแต่ละกิจกรรมที่เลือกตามความสนใจ ขณะที่เด็กทำกิจกรรมจะมีการนำเทปเพลงสากลแนวเพลงคลาสสิก ประเภทบรรเลง ซึ่งมีลักษณะเป็นเพลงที่มีเสียงสูงต่ำ และจังหวะ

ต่อเนื่อง ดนตรีที่มีความงาม ความไพเราะในเรื่องของเสียง มุ่งในเรื่องของความไพเราะมีคุณค่าในความงามของศิลปะ ประกอบการทำกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย โดยมีความดังของเสียงสม่ำเสมอ

3. ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถในการทำงานของสมอง ทางความคิด

จินตนาการผสมผสานระหว่างความรู้และประสบการณ์ของเด็กปฐมวัย แสดงออกมาทางผลงานศิลปะในการทำกิจกรรมศิลปะ ซึ่งสามารถวัดได้ด้วยแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ จากการวาดภาพของ เจลเลน และ เออร์บัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานไว้ว่า

1. เด็กปฐมวัยมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิกและการจัดกิจกรรมศิลปะแบบปกติ
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิก และการจัดกิจกรรมศิลปะแบบปกติมีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกตามหัวข้อดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

- 1.1 ความหมายของการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย
- 1.2 ความสำคัญของการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย
- 1.3 จุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย
- 1.4 แนวการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย
- 1.5 บทบาทและหน้าที่ครูในการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย
- 1.6 ปัญหาและอุปสรรคของการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย
- 1.7 ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย
- 1.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับดนตรี

- 2.1 ความหมายของดนตรี
- 2.2 ความสำคัญและคุณค่าของดนตรี
- 2.3 องค์ประกอบของดนตรี
- 2.4 ประเภทของดนตรี
- 2.5 ลักษณะของดนตรี
- 2.6 ลักษณะของดนตรีคลาสสิก
- 2.7 ปัจจัยในการนำดนตรีคลาสสิกมาพัฒนาสมอง
- 2.8 ดนตรีกับเด็กปฐมวัย
- 2.9 ดนตรีกับความคิดสร้างสรรค์
- 2.10 แนวการจัดกิจกรรมดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย
- 2.11 ผลการนำดนตรีกระตุ้นพัฒนาการเด็กปฐมวัย
- 2.12 วิธีการเลือกดนตรีให้เหมาะกับเด็กปฐมวัย
- 2.13 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับดนตรี

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์

- 3.1 ความหมายของความคิดสร้างสรรค์
- 3.2 ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์
- 3.3 ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์
- 3.4 พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์
- 3.5 องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์
- 3.6 กระบวนการของความคิดสร้างสรรค์
- 3.7 ลักษณะของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์
- 3.8 ทักษะการคิดที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดสร้างสรรค์
- 3.9 แนวทางในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

3.10 ประเภทของกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

3.11 งานวิจัยที่เกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

1.1 ความหมายของกิจกรรมศิลปะ (สร้างสรรค์)

กิจกรรมสร้างสรรค์หมายถึง กิจกรรมเกี่ยวกับงานศิลปะต่าง ๆ ได้แก่ การวาดภาพระบายสี การปั้น การพิมพ์ภาพ ตัด ฉีก ปะ และประดิษฐ์เศษวัสดุ ฯลฯ ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิดสร้างสรรค์ การรับรู้เกี่ยวกับความงาม และส่งเสริมกระตุ้นให้เด็กแต่ละคนได้แสดงออกตามความรู้สึก และความสามารถของตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2536 : 13)

จันทวรรณ เทภักษ์ (2526 : 14-26) กล่าวว่า กิจกรรมสร้างสรรค์ หมายถึง กิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่ค้นพบสิ่งใหม่หรือทำของเก่าให้ดีขึ้น หรืออีกความหมายหนึ่งเป็นความคิดกว้างขวางแบบอเนกนัยที่ช่วยให้สามารถประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่ได้รวมถึงความสามารถในการแก้ปัญหาได้สำเร็จ และได้กล่าวอีกว่า กิจกรรมที่เด็กวัย 3-5 ขวบ สามารถแสดงความคิดสร้างสรรค์ได้นั้น ปรากฏอยู่ในศิลปะด้านต่าง ๆ เช่น ภาษา ดนตรี งานฝีมือ รวมทั้งการเล่นอิสระทั้งใน ชั้นเรียน และนอกชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528 : 15) ให้ความหมายว่า กิจกรรมสร้างสรรค์หมายถึงกิจกรรมศิลปะที่ช่วยให้เด็กได้แสดงออกถึงความรู้สึกที่เป็นนามธรรม สามารถฝึกให้เด็กรู้จักสังเกต หาเหตุผล รู้จักสร้างสรรค์ลักษณะนิสัยที่ดี และมีความพร้อมในการเรียน ส่วน เยาวพา เตชะคุปต์ (2528 : 97) กล่าวว่า กิจกรรมสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระในการทดลอง ค้นคว้าและสามารถสื่อสารสิ่งที่เขาได้ทดลองกับผู้อื่น และยังมีโอกาสได้พัฒนากล้ามเนื้อเล็ก กล้ามเนื้อใหญ่ ตลอดจนทั้งสร้างความสัมพันธ์ในการเตรียมความพร้อมด้านการอ่าน เขียน นอกจากนี้ยังมีโอกาสพัฒนาด้านสังคม เช่น แลกเปลี่ยนวัสดุ อุปกรณ์หมุนเวียน หมุนเวียนกันรับผิดชอบ ในการใช้และเก็บอุปกรณ์ต่าง ๆ ราศี ทองสวัสดิ์ และละออ ชูติกร (2529 : 105) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า กิจกรรมสร้างสรรค์ หมายถึง กิจกรรมการวาดภาพด้วยสีเทียน การปั้นดินน้ำมัน การเล่นสี ฉีกปะกระดาษ เศษวัสดุ ฯลฯ ที่สามารถพัฒนาทักษะการใช้มือ กล้ามเนื้อ และความคิดสร้างสรรค์

จากความหมายของความคิดสร้างสรรค์ที่กล่าวมา จึงสรุปได้ว่ากิจกรรมสร้างสรรค์ หมายถึง กิจกรรมศิลปะ ซึ่งได้แก่ การวาดภาพอิสระ การปั้น การประดิษฐ์ซึ่งประกอบด้วย การพับ -ฉีก - ตัดปะ กระดาษพิมพ์ภาพ การหยดสี เป่าสี ฯลฯ มุ่งกระตุ้นให้เด็กคิดจินตนาการ ตัดสินใจลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตัวเองตลอดจนฝึกให้เด็กรู้จักการสังเกต หาเหตุผล ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริม และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เพื่อเตรียมความพร้อมในการดำรงชีวิตต่อไป

1.2 ความสำคัญของการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

ลูกา (Luca. 1968 : 44–45) ได้กล่าวว่า ในการฝึกความคิดสร้างสรรค์นั้น คนเราสามารถได้รับการกระตุ้นให้มีขึ้นในระดับสูงได้ด้วยการเรียนรู้ โดยเฉพาะเด็กในวัยอนุบาล ผู้สอนจะต้องมองเห็นความสำคัญว่า ศิลปะไม่เป็นเพียงแบบฝึกหัดทางความคิดสร้างสรรค์เท่านั้น แต่ยังก่อให้เกิดกระบวนการทางความคิดสร้างสรรค์อีกด้วย

เลิศ อานันท์ (2523 : 97) กล่าวว่า ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับว่าทุกวิชามีความสำคัญเท่าเทียมกัน ในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นวิชาที่มีบทบาทในทางด้านพัฒนาบุคลิกภาพและสังคม

เยาวพา เตชะคุปต์ (2528 : 97) กล่าวว่า กิจกรรมสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระในการทดลองค้นคว้า และสามารถสื่อสารสิ่งที่เขาได้ทดลองกับผู้อื่น และยังมีโอกาสพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก ตลอดจนสร้างความสัมพันธ์ในการเตรียมความพร้อมด้านการอ่าน การเขียน นอกจากนี้ยังมีโอกาสพัฒนาด้านสังคม เช่น การแลกเปลี่ยนวัสดุอุปกรณ์ หมุนเวียนการรับผิดชอบในการใช้ และอุปกรณ์ต่าง ๆ

พรมารินทร์ สุทธิจิตตะ (2529 : 24) เห็นว่า กิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีคือ กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะ เพราะเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสนใจ ความสามารถ และสอดคล้องกับหลักพัฒนาการของเด็กเป็นอย่างดี ทั้งยังช่วยให้กล้ามเนื้อ มือและตา สัมพันธ์กันช่วยผ่อนคลายความเครียดทางอารมณ์และส่งเสริมความคิดอิสระ ทั้งความคิดและการกระทำ ซึ่งสามารถถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานทางศิลปะ และยังสามารถนำไปสู่การเรียนรู้เขียนอ่านอย่างสร้างสรรค์อีกด้วย

ดังนั้นศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยจึงเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญต่อเด็กปฐมวัยแสดงออกถึงความสนใจ ความต้องการ และประสบการณ์เดิมของเด็กจะได้แสดงออกผ่านงานศิลปะ ซึ่งส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์อย่างเสรี มีความกล้าคิดกล้าทำ มีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม มีความรับผิดชอบรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความรับผิดชอบรวมทั้งการมีจิตใจที่อ่อนโยน ขณะที่เด็กทำกิจกรรม เด็กต้องใช้สมาธิอารมณ์และจิตขณะนั้นจึงมีความสงบ กิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กมิได้มีจุดมุ่งหมายให้เด็กทำงานเพื่อความสวยงามเหมือนจริง แต่เป็นการช่วยพัฒนาความคิดและจินตนาการให้มีความพร้อมในการเรียนในขั้นต่อไป ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมศิลปะสามารถพัฒนาเด็กโดยองค์รวมทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ - จิตใจ สังคม และสติปัญญา กิจกรรมศิลปะจึงมีคุณค่าและสำคัญต่อเด็กเป็นอย่างมาก

1.3 จุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2529 : 40–41) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ มีจุดมุ่งหมาย เพื่อเป็นการสร้างเสริมด้านนิสัย ให้กับเด็กและเพื่อให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะของเด็ก โดยมีได้มุ่งหวังจะพัฒนาเด็กให้เป็นศิลปิน แต่เราจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และมีประสบการณ์ทางด้านศิลปะ มีความคิดที่ดีต่อศิลปะ ฉะนั้นการจัดกิจกรรมศิลปะจึงมุ่งผลกระทบต่อการพัฒนาเด็กให้เป็นบุคคลที่มีคุณค่าแก่สังคมมากขึ้น

วรภรณ์ รักวิชัย (ม.ป.ป. : 49) กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์มีจุดมุ่งหมายที่จะฝึกเด็กให้แสดงออกอย่างผู้มีลักษณะสร้างสรรค์ รู้จักการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้รวดเร็ว นอกจากนั้น กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ควรเป็นกิจกรรมเสรีที่เด็กทุกคนสามารถที่จะทำได้เมื่อตนเกิดความต้องการ พอใจ และสนใจ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534 : 13) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของกิจกรรมสร้างสรรค์ (ศิลปะศึกษา) ไว้ในแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก ดังนี้

1. เพื่อฝึกกล้ามเนื้อมือ

2. เพื่อฝึกประสาทสัมผัสระหว่างมือและตา
3. เพื่อฝึกให้เด็กมีความอดทน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รับผิดชอบ
4. เพื่อฝึกให้รู้จักชื่นชมในสิ่งสวยงาม เกิดความเพลิดเพลิน
5. เพื่อฝึกให้มีอารมณ์แจ่มใส ร่าเริง
6. เพื่อให้โอกาสฝึกปรับตัว ทำกิจกรรมรวมกัน
7. เพื่อฝึกการแสดงออก มีความมั่นใจในตัวเอง
8. เพื่อฝึกให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
9. เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ
10. เพื่อฝึกการสังเกต จำ และคิด
11. เพื่อพัฒนาภาษา อธิบายผลงานของตน

จะเห็นว่า จุดมุ่งหมายในการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย นั้น มุ่งส่งเสริม และปลูกฝังความสามารถด้านความคิดสร้างสรรค์ ความเชื่อมั่นในตนเอง และยังส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของเด็ก เพื่อเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ ทำประโยชน์ให้แก่สังคมและพัฒนาเด็กให้เป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณค่าแก่สังคมต่อไป

1.4 แนวการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

สำนักคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534 : 13) กล่าวถึง กิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยที่ควรจัดมีดังนี้

1. การวาดภาพด้วยสีเทียน และสีน้ำ
2. การทดลองเกี่ยวกับสี เช่น การละเลงสีด้วยส่วนต่าง ๆ ของช่วงแขน การหยดสี เป่าสี พับสี
3. การพิมพ์ภาพ เช่น พิมพ์ภาพด้วยส่วนต่าง ๆ ของช่วงแขน และวัสดุต่าง ๆ
4. การปั้น เช่น การปั้นดินน้ำมัน ดินเหนียว หรือแป้ง การปั้นตามใจชอบ
5. การพับ ฉีก ตัด ปะ เช่น การฉีก ตัด หรือปะกระดาษโดยเสรี การพับใบตอง ใบมะพร้าว ง่าย ๆ ตามใจชอบ ฯลฯ
6. การประดิษฐ์ เช่น การร้อยดอกไม้ ลูกปัด หรือวัสดุต่าง ๆ การสานด้วยกระดาษ ใบตอง ใบมะพร้าว และการประดิษฐ์เศษวัสดุ

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534 : 15-16) เสนอแนะบทบาท และหน้าที่ของครูในการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยให้แก่เด็กปฐมวัย ดังนี้

1. ในแต่ละวันควรจัดไม่น้อยกว่า 4 กิจกรรม และควรกำหนดให้เด็กทำได้อย่างน้อย 2 กิจกรรม
2. ในกรณีเด็กเลือกทำแต่กิจกรรมเดียว เช่น ปั้นทุกครั้งโดยไม่ทำกิจกรรมอื่นเลย ครูต้องหาวิธีจูงใจให้เด็กเลือกทำกิจกรรมอื่นให้ครบเพื่อเด็กจะได้พัฒนาครบทุกด้าน
3. ขณะทำกิจกรรม ครูควรดูแลอย่างใกล้ชิด เพื่อคอยให้คำปรึกษาเมื่อเด็กต้องการ แต่ครูจะต้องไม่บอกหรือสั่งให้ทำตามความเห็นของครู หรือให้ทำเหมือนกันทั้งห้อง
2. ก่อนเรียนศิลปะในเรื่องใหม่ ๆ ครูต้องอธิบายวิธีใช้วัสดุที่ถูกต้อง ให้เด็กทราบก่อนทุกครั้ง พร้อมทั้งสาธิตให้ดูจนเข้าใจ
3. ชมเชยให้กำลังใจขณะที่ทำงานหรือเมื่อทำงานเสร็จ คำชมเชยจะต้องมีความจริงใจพอสมควร
4. กระตุ้นให้เด็กคิดเมื่อพบปัญหาแทนการบอก

5. เมื่อเด็กทำงานเสร็จ ควรให้เด็กเล่าเรื่องเกี่ยวกับสิ่งที่ทำ หรือภาพที่วาด เพื่อเป็นการพัฒนาภาษาและความคิดของเด็ก
 6. ครูควรบันทึกวันที่ และรายละเอียดของภาพที่เด็กวาด เพื่อเปรียบเทียบความก้าวหน้าของผลงาน
 7. นำผลงานติดป้ายนิเทศเพื่อให้กำลังใจ ผลงานนี้ไม่จำเป็นต้องเป็นงานที่ดีที่สุด หรือสวยที่สุด แต่ควรเป็นผลงานของเด็กทุกคนหมุนเวียนกันไป เพราะผลงานบางชิ้นมีความหมายต่อเด็กมาก
- ฮิวเดอแบรนต์ (Hiderbrand. 1975 : 228 – 229) กล่าวถึงแนวการจัดกิจกรรมทางด้านศิลปะไว้ 10 ข้อ คือ

1. เน้นกระบวนการทำงานของเด็กมากกว่าคำนึงถึงผลงานที่เด็กทำ
2. สนับสนุนการแสดงออกทางด้านความคิดสร้างสรรค์ โดยหลีกเลี่ยงการให้เด็กลอกเลียนแบบหรือวาดภาพระบายสีจากภาพในสมุดภาพ เพราะทำให้เด็กไม่ได้ใช้ความคิดอิสระ
3. ชื่นชมในผลงานและความก้าวหน้าของเด็ก
4. วางแผนและเตรียมกิจกรรมต่าง ๆ สำหรับเด็กให้พร้อม
5. จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้เด็กสามารถหยิบง่าย และสะดวกในการใช้
6. หลีกเลี่ยงคำถามที่ว่า “กำลังทำอะไรอยู่” หรือ “เดาสิ่งที่เด็กทำคืออะไร”
7. ฝึกฝนและแนะนำให้เด็กได้ลองฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง รู้จักการแสดงออก และมีทัศนคติที่ดีต่องานศิลปะ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมตามวุฒิภาวะของเด็กด้วย
8. ให้คิดว่ากิจกรรมทางศิลปะมีความสำคัญเช่นเดียวกับการจัดประสบการณ์ในการเขียน และการอ่าน
9. ให้ความรู้ในด้านศิลปะ เช่น เรื่องสี ขนาด และรูปร่างของภาพ
10. อธิบายให้ผู้ปกครองเข้าใจถึงจุดมุ่งหมาย และแนวทางในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางด้านศิลปะแก่เด็ก

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น สามารถจัดได้หลายกิจกรรมโดยคำนึงถึงจุดมุ่งหมายที่ต้องการพัฒนาและความเหมาะสมกับวัยของเด็ก เพื่อให้เด็กมีอิสระในการทำกิจกรรม และได้พัฒนาอย่างกว้างขวาง การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานก่อให้เกิดสมาธิ ส่งผลถึงจิตใจให้มีความสุขในการทำกิจกรรม

1.5 บทบาทและหน้าที่ครูในการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

กรวิภา สรรพกิจจานง (2531 : 25-26) ได้สรุปบทบาทและหน้าที่ครูในการจัดกิจกรรมศิลปะ (สร้างสรรค์)ไว้ดังนี้

1. เตรียมจัดโต๊ะเรียนและอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้พร้อมก่อนเด็กเข้าทำกิจกรรม
2. ในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งควรจัดกิจกรรมไว้หลายๆอย่าง
3. ครูต้องพยายามให้เด็กได้ทำกิจกรรมหมุนเวียนกันไปให้พอเหมาะกับเวลาที่กำหนด และให้ทำอย่างน้อย 2 กิจกรรมแล้วจึงไปเล่นตามมุมต่างๆในห้องเรียนได้
4. เมื่อทำงานเสร็จแล้วทุกคนต้องเก็บวัสดุและเครื่องมือที่ใช้ให้เข้าที่ดูแลห้องให้สะอาด
5. ให้เข้าทำงานกลุ่มอย่างมีระเบียบ
6. พยายามหาวิธีให้เด็กได้ทำกิจกรรมหลายกิจกรรมมิใช่เลือกทำเพียงกิจกรรมเดียว
7. ชมเชยให้กำลังใจ และช่วยเหลือเด็กที่ไม่ประสบความสำเร็จในการทำกิจกรรมให้ได้รับผล

สำเร็จบ้างตามความสมควร

8. นำผลงานมาติดป้ายนิเทศโดยการหมุนเวียนผลงานต่าง ๆ ของเด็กให้ครบทุกคน

1.6 ปัญหาอุปสรรคของการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย ในปัจจุบันพบว่า กิจกรรมดังกล่าวนี้ ยังไม่เป็นที่แพร่หลาย และบรรลุจุดมุ่งหมายเท่าที่ควร สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2522 : 3) พบปัญหาประการหนึ่งเกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถด้านกล้ามเนื้อเล็กคือ เด็กยังไม่ได้รับการส่งเสริมเท่าที่ควร เนื่องจากครูขาดความรู้ และประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ นอกจากนี้ ยังพบว่า ในศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน วิธีการเขียนตัวอักษรยังเป็นกิจกรรมที่นำมาใช้ในการพัฒนากล้ามเนื้อเล็กแทนกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และจากการวิจัยของ วาสิ ปรงสิงห์ (2524 : 144 – 146) ได้ศึกษาและสังเกตการจัดกิจกรรมชั้นอนุบาลโดยทั่วไปพบว่า ในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ให้แก่เด็กนั้น จำนวนมากกว่าร้อยละ 75 ของ กลุ่มโรงเรียนทั้งหมด จัดกิจกรรมการปั้นมากที่สุด รองลงมาคือ การวาดภาพระบายสี และวิธีสอน ส่วนใหญ่ยังเป็นการให้ความสำคัญแก่ครูมากกว่าเด็ก กล่าวคือ ครูเป็นผู้กำหนดให้เด็กทำงานชนิดเดียวกันพร้อมกันทั้งชั้น ซึ่งลักษณะเช่นนี้ไม่อาจกล่าวได้ว่าเป็นวิธีการส่งเสริมความสามารถกล้ามเนื้อเล็ก และการให้โอกาสเด็กในการเลือกทำกิจกรรมตามความถนัด ความสนใจของแต่ละบุคคล ซึ่ง ถวัลย์ มาศจรัส (2527 : 51) เห็นว่าอุปสรรคในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เกิดจากแนวคิดเก่าของการจัดที่ผู้สอนมักยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ออกคำสั่งให้เด็กปฏิบัติตาม มุ่งฝึกทักษะด้านความประณีต ซ้ำ ๆ เหมือนกันทุกคน เป็นผลทำให้สกัดกั้นความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก ส่วนวิรุณ ตั้งเจริญ (2526 : 217) มีความเห็นว่านักวิชาการบางกลุ่มยังมองว่า กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นวิชาส่วนเกิน ไร้ความหมายอุปสรรคอีกประการหนึ่งก็คือ บิดา มารดา หรือผู้ปกครองเด็กยังเข้าใจผิด คิดว่า การอ่านเขียนเป็นเรื่องของการพัฒนาสติปัญญาเพียงอย่างเดียว จึงเร่งสอนอ่านเขียนได้เร็วเพื่อเด็กจะได้ฉลาด (ราตีทองสวัสดิ์. 2529 : 101-102)

จากการติดตามผลการดำเนินงานโครงการการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2522 : 7-9) พบว่าการนำรูปแบบและกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ไปใช้ยังไม่ส่งเสริมต่อการพัฒนาของเด็กอย่างเต็มที่ และยังมีรูปแบบและวิธีการที่จำกัดส่วนสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ (2534 : 15 – 17) ได้สำรวจปัญหาการจัดกิจกรรมประสบการณ์และการนิเทศในระดับก่อนประถมศึกษา พบว่าการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ครูจัดได้มากที่สุดได้แก่ การวาดภาพระบายสี และการปั้นดินน้ำมัน ส่วนกิจกรรมที่จัดได้น้อยที่สุดคือ การเล่นเกมด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การพิมพ์ภาพด้วยวัสดุธรรมชาติ และการฉีก ตัด ปะกระดาษ และ การประดิษฐ์

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ยังไม่บรรลุเป้าหมายเนื่องจากครูยังขาดความรู้ความเข้าใจการจัดเตรียมสื่อ อุปกรณ์การทำกิจกรรมที่เล้าความสนใจ แปลกใหม่ตลอดเวลา ตลอดจนขาดเทคนิค วิธีสอน การเริ่มต้นทำกิจกรรมที่ต้องอธิบายการใช้วัสดุ อุปกรณ์ ตลอดจนการแนะนำกิจกรรมใหม่ทุกครั้งที่มาในแต่ละวัน รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเกิดความคิดสร้างสรรค์ จึงส่งผลให้เด็กไม่ได้รับการพัฒนาด้านศิลปะตามวัยและพัฒนาการที่ควรจะได้รับ การเก็บรวบรวมผลงานเด็กควรมีอย่างสม่ำเสมอเพื่อครูจะได้เห็นถึงพัฒนาการของเด็กแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร

1.7 ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

วิรุณ ตั้งเจริญ (2526 : 31) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมศิลปะระดับปฐมวัยว่า การสนับสนุน หรือเสนอกิจกรรมศิลปะให้เด็กสร้างสรรค์นั้นครูควรจะต้องมีเป้าหมายหรือผลงานของเด็กไว้แน่นอนว่า

1. เขาต้องเป็นผู้ริเริ่ม
2. เขาต้องเป็นผู้นำทางความคิด
3. เขาจะต้องเป็นผู้มีจินตนาการกว้างขวาง
4. เขาจะต้องเป็นผู้มีอิสรภาพ
5. เขาจะต้องเป็นผู้กระตือรือร้นในการรับรู้

ฮิลเดอ์แบรนต์ (Hildebrand. 1975 : 22 –229) กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะมีความสำคัญยิ่งในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย และให้ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมทางศิลปะไว้ 10 ข้อคือ

1. เน้นกระบวนการการทำงานของเด็กมากกว่าคำนึงถึงผลงานของเด็กที่ทำ
2. สนับสนุนการแสดงออกทางด้านความคิดสร้างสรรค์ โดยหลีกเลี่ยงการให้เด็กลอกเลียนแบบหรือวาดภาพระบายสีจากภาพในสมุดวาดภาพ เพราะทำให้เด็กไม่ได้ใช้ความคิดอย่างอิสระ
3. ชื่นชมในผลงาน และความก้าวหน้าของเด็ก
4. วางแผน และเตรียมกิจกรรมต่าง ๆ สำหรับเด็กให้พร้อม
5. จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้เด็กสามารถหยิบได้ง่าย และสะดวกในการใช้
6. หลีกเลี่ยงคำถามที่ว่า “กำลังทำอะไรอยู่” หรือ “เดาว่าสิ่งที่เด็กทำคือ อะไร”
7. ฝึกฝนและแนะนำให้เด็กลองฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง รู้จักแสดงออก และมีทัศนคติที่ดีต่องานศิลปะ โดยต้องคำนึงถึงความเหมาะสมตามวุฒิภาวะของเด็กด้วย
8. ให้คิดว่ากิจกรรมด้านศิลปะมีความสำคัญเช่นเดียวกับการจัดประสบการณ์ในการเขียนและอ่าน
9. ให้ความรู้ในด้านศิลปะ เช่น เรื่องสี ขนาด และรูปร่างแก่เด็ก
10. อธิบายให้ผู้ปกครองเข้าใจถึงจุดมุ่งหมาย และแนวทางในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางด้านศิลปะแก่เด็ก

จากข้อเสนอแนะการจัดกิจกรรมศิลปะ จะเห็นได้ว่า เน้นให้เด็กมีอิสระทางด้านความคิด การทำงาน ริเริ่มด้วยตนเอง ให้เด็กได้รับประสบการณ์ในการทำงาน เน้นกระบวนการ ครูจึงไม่ควรคำนึงถึงผลผลิตหรือชิ้นงานที่เด็กทำ สิ่งสำคัญครูไม่ควรนำผลงานของเด็กแต่ละคนมาเปรียบเทียบกันครูเป็นเพียงผู้คอยให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน และให้กำลังใจ เพื่อไม่เป็นการรบกวนสมาธิในการทำงานของเด็ก ครูควรเข้าหาเด็กเมื่อเด็กต้องการความช่วยเหลือเท่านั้น

1.8 งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ระดับก่อนประถมศึกษา

งานวิจัยต่างประเทศ

แสตมปี (Stapp. 1964 : 52–58) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์ และสติปัญญาของนักเรียนที่เรียนศิลปะและไม่เรียนศิลปะ พบว่าความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าพวกไม่เรียนศิลปะ

วิลเลียม (William. 1971 : 352–358) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่มกับคะแนนของวิชาการหมวดคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศิลปศาสตร์ดนตรี และศิลปะ ผลปรากฏว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดริเริ่มกับคะแนนรวมหมวดศิลปะภาษา วิชาดนตรี และวิชาศิลปะมีความสัมพันธ์กันระดับสูง

ครอลล์ (Krall. 1982 : 1101 - A) ได้ศึกษาเรื่องการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์โดยใช้วิชาศิลปะของครูโรงเรียนคริสต์ศาสนาในการจัดประสบการณ์ภาคปฏิบัติ พบว่า ครูสามารถช่วยเด็กให้เกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้ได้ดีขึ้นโดยใช้สื่อทางศิลปะและความคิดสร้างสรรค์

บ็อกเนอร์ (Bogner. 1982 : 3100 – A) ได้ศึกษาสภาพความสัมพันธ์ของกระบวนการทางความคิดสร้างสรรค์ ระหว่างวิทยาศาสตร์กับศิลปะของเด็กวันรุ่งพบว่า กระบวนการทางความคิดสร้างสรรค์ระหว่างวิทยาศาสตร์กับศิลปะ เป็นผลที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ของอายุ บุคลิกลักษณะนิสัย เพศ และการเปิดเผยตัวเองในช่วงขณะหนึ่ง ในแบบของความคิดสร้างสรรค์ที่แตกต่างกันออกไป

เคลลี (Kelley. 1986 : 32 – A) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการฝึกตามแบบแผนเสริมสร้างประสบการณ์ทางศิลปะเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะและการฝึกโดยไม่ใช้แผนเสริมสร้างประสบการณ์ดังกล่าว ผลปรากฏว่าความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็กที่เข้าร่วมตามแผนกับเด็กที่ไม่ได้เข้าร่วมตามแผนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

งานวิจัยในประเทศ

สำหรับงานวิจัยเกี่ยวกับศิลปะสร้างสรรค์นั้นได้มีผู้วิจัยไว้หลายท่าน เช่น

ปราณี มาลัยวงษ์ (2523 : 77) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนวิชาศิลปะศึกษา โดยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ กับการสอนปกติ ผลการศึกษาพบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สาตินี บุโรดม (2523 : 85) ได้วิจัยการสร้างแบบฝึกเขียนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนก่อนวัยเรียน ได้ศึกษาความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องตัว และความละเอียดลออ ผลปรากฏว่าแบบฝึกเขียนภาพที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพต่อการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก

จงใจ ขจรศิลป์ (2532 : 80 – 82) ได้ศึกษาลักษณะการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ และการเล่นตามมุม ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ และความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และการเล่นตามมุมแบบริเริ่มอย่างอิสระมีความคิดสร้างสรรค์ และความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่ากลุ่มควบคุม ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า เด็กในกลุ่มทดลองมีอิสระในการเลือกทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ หรือเล่นตามมุมได้ตามความสนใจของเด็ก โดยครูไม่เข้าไปเกี่ยวข้องหรือควบคุมดูแล เด็กจึงมีอิสระในการใช้ความคิดในการสร้างผลงานด้วยตัวเด็กเอง

กรวิภา สรรพกิจจานง (2532 : 47 – 48) ได้ศึกษาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการฝึกกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบชี้แนะ และแบบอิสระพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการฝึกกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบอิสระมีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กดีกว่าเด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบชี้แนะ

จากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยพอสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น สามารถจัดได้หลายกิจกรรมโดยคำนึงถึงจุดมุ่งหมายที่ต้องการพัฒนาและความเหมาะสมกับวัยของเด็ก เพื่อให้เด็กมีอิสระในการทำกิจกรรม และได้พัฒนาอย่างกว้างขวาง การจัดกิจกรรมศิลปะเน้นให้เด็กมีอิสระทางด้านการคิด การทำงาน ริเริ่มด้วยตัวเอง การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเกิดความคิดสร้างสรรค์ เอื้อต่อการทำงานก่อให้เกิดสมาธิ ส่งผลถึงจิตใจให้มีความสุขในการทำกิจกรรม ครูเป็นเพียงผู้คอยให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน และให้กำลังใจ การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ยังไม่บรรลุเป้าหมายเนื่องจากครูยังขาดความรู้ความเข้าใจ การจัดเตรียมสื่อ อุปกรณ์การทำกิจกรรมที่เล้าความสนใจ แปลกใหม่ ตลอดเวลา ตลอดจนขาดเทคนิควิธีสอน การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเกิดความคิดสร้างสรรค์ จึงส่งผลให้เด็กไม่ได้รับการพัฒนาด้านศิลปะเท่าที่ควร ในการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยมีความสำคัญและมีความจำเป็นต่อการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ความสามารถในการใช้ความคิดและจินตนาการตลอดจน

สร้างลักษณะนิสัยที่ดีในส่วนบุคคลและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอีกด้วย เพื่อเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ ทำประโยชน์ให้แก่สังคมและพัฒนาเด็กให้เป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณค่าแก่สังคมต่อไป

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับดนตรี

2.1 ความหมายของดนตรี

ตามปทานุกรม ให้คำจำกัดความว่า ดนตรีคือวิทยาศาสตร์ และศิลปะการรวมเสียงเข้าด้วยกันอย่าง มีจังหวะจะโคน (สมโภชน์ รอดบุญ. 2518 : 8 – 11) ได้กล่าวว่า ดนตรีเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่แสดงถึงสุนทรียภาพ ซึ่งเป็นความงามที่ไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาแต่เป็นความงามที่มองเห็นด้วยจิตใจและพลังความคิด โดยที่คิดว่ากว้าง ๆ ได้ประพันธ์อย่างวิจิตรงดงาม ผู้ฟังได้ยินเสียงแล้วเกิดความประทับใจ (Appreciation)

ลองแมน (Longman. 1978 : 156) ให้ความหมายว่า ดนตรีคือการรวบรวมเสียงให้เป็นรูปแบบของเสียงที่ไพเราะและน่าฟังพอใจโดยบรรเลงตามตัวโน้ตที่เขียนขึ้นไว้

วิลเลียม และซีมัวร์ (William and Seymour. 1963 : 245) ให้ความหมายว่า ดนตรีหมายถึงระดับเสียงสูงเสียงต่ำดนตรีเป็นสิ่งที่รับรู้ได้จากการฟังและเป็นศิลปะที่ผสมกลมกลืนกับช่วงเวลา

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นอาจสรุปได้ว่า ดนตรีเป็นการรวมระดับของเสียงทั้งเสียงสูงต่ำเป็นจังหวะเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ฟังแล้วทำให้เกิดความไพเราะซึ่งเป็นความงามทางด้านจิตใจ

2.2 ความสำคัญและคุณค่าของดนตรี

ดนตรีเป็นสื่อภาษาสากลที่ทั่วโลกจะเข้าใจกันได้โดยไม่มีการขัดแย้ง ไม่เลือกเชื้อชาติ วรรณะ อายุ เป็นสื่อในการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างมนุษย์ เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตที่มนุษย์ยอมรับโดยไม่รู้ตัว (เรณู โกศินานนท์. 2522 : 107 ; ราไพพรรณ ศรีโสภาค. 2513 : 253 ; Collingwood. 1982 : 8) จะเห็นได้ว่า ชีวิตของคนเรากลุกกลืออยู่กับเสียงดนตรีตลอดเวลา เริ่มตั้งแต่การที่ทารกตั้งแต่แรกเกิด จะรู้สึกเพลิดเพลินชื่นชม และแสดงความพอใจจากการได้ยินเสียงขบกล่อมของมารดา ดังที่ ลินด์ (Lind) ได้กล่าวว่า ทารกในครรภ์สามารถมีปฏิกิริยาโต้ตอบเสียงดนตรี โดยมีอัตราการเต้นของหัวใจเพิ่มขึ้นภายใน 2 นาที เมื่อให้มารดาฟังโดยใช้หูฟัง (Headphone) และถ้าให้ทารกที่อยู่ในท้องฟังเสียงดนตรี ทารกจะมีปฏิกิริยาตอบสนองโดยมีการเพิ่มอัตราการเต้นของหัวใจเร็วขึ้นภายใน 5 วินาที นอกจากนี้ ยังพบว่าทารกในครรภ์มีการเคลื่อนไหวมากขึ้น เมื่อได้ยินเสียงดนตรี และปฏิกิริยาตอบสนองต่อเสียงดนตรีของทารกในครรภ์ขึ้นอยู่กับความดังค่อย เสียงสูงต่ำ จังหวะของดนตรี และสภาพของทารกในครรภ์ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของทรูบี้ (Truby) ที่ว่า ทารกในครรภ์มีปฏิกิริยาต่อเสียงดนตรีแต่ละประเภทต่างกัน เช่น เมื่อได้ยินเสียงดนตรีบทหนึ่งของวิวาลดี (Vivaldi) ทารกที่กำลังบิดเกร็งตัว (Most Agitated Fetus) สงบลง และถ้าได้ยินเสียงดนตรีบางตอนของบีโทเฟน (Beethoven) หรือเพลงร็อกต่าง ๆ ทารกในครรภ์จะดิ้นรุนแรงขึ้น (มณี เพ็ญวิไล. 2529 : 39 ; อ้างอิงจาก Vervy and Kelly. 1982 : 36) แสดงถึงผลของการฟังของทารกที่มีต่อ ความดัง ความเร็ว ระดับเสียง (Pitch) และจังหวะของเสียงดนตรีที่ได้ยินซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่า ทารกมีการตอบสนองต่อเสียงดนตรี (Dickason and Schutt. 1979 : 359)

ดนตรีมีความผูกพันต่อมนุษย์อย่างมาก ดนตรีมีอิทธิพลต่ออารมณ์ความรู้สึกนึกคิด สามารถโน้มน้าวจิตใจให้ผู้ฟังเคลิบเคลิ้ม คล้อยตาม เกิดความสุนทรีย์ะ มองโลกในแง่ดี ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด ช่วยชะโลมจิตใจให้เยือกเย็น และในขณะเดียวกันดนตรีก็สามารถกระตุ้นให้คนเราเกิดอารมณ์ในรูปแบบต่าง ๆ กัน ความรู้สึกและอารมณ์ของมนุษย์สามารถถ่ายทอดได้ด้วยการใช้ดนตรีเป็นสื่อ เช่น ความรัก

ชาติที่จะออกมาในรูปแบบเพลงปลุกใจ ความรักของชายหญิงที่จะออกมาในลีลาของเพลงรักหวานซึ้ง หรือความรักขอพ่อแม่ที่มีต่อลูกก็จะออกมาเป็นเพลงกล่อมที่มีความไพเราะอ่อนหวาน อ่อนโยน แผงไว้ด้วยความนุ่มนวลเหล่านี้เป็นต้น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2524 : 128) ซึ่งจังหวะ ลีลา และท่วงทำนองของเสียงดนตรีที่เกิดขึ้นจะมีอิทธิพลทำให้เกิดอารมณ์และความรู้สึกต่าง ๆ ขึ้นมา เช่นอารมณ์อ่อนไหว รัก เศร้า คึกคัก ร่าเริง หรือกระฉับกระเฉง นอกจากนี้ยังมีกล่าวถึงอิทธิพลของเสียงดนตรีจาก ทวีป อภิสิทธิ์ อีกรว่า เสียงดนตรีช่วยกล่อมเกลารูปนิสัยของมนุษย์ที่หยาบกระด้าง ก้าวร้าว โหดเหี้ยมทารุณให้ผ่อนคลายเป็นได้ (ทวีป อภิสิทธิ์. 2521 : 25)

ณรุทธ์ สุทธจิตต์ กล่าวว่า ดนตรีเป็นวิชาการแขนงหนึ่งที่มีสาระเฉพาะของตนเอง แม้ว่าในบางครั้งจะมีการจัดดนตรีรวมไว้ในศิลปะก็ตาม แต่โดยเนื้อแท้ของสาระดนตรีมีความแตกต่างจากศิลปะอย่างเห็นชัด ศิลปะเป็นเรื่องของการรับรู้ทางด้านสายตา ส่วนดนตรีเป็นเรื่องของการรับรู้ทางการฟัง คือโสตศิลป์ (Aural Art) และศิลปะการแสดง (Performing Art) (ณรุทธ์ สุทธจิตต์. 2534 : 1) ส่วนสุกรี เจริญสุข กล่าวว่า ในชีวิตประจำวันของมนุษย์เราในปัจจุบันจะมีความสัมพันธ์กับดนตรีมากมาย ทั้งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ งานสังสรรค์รื่นเริง หรืองานพิธีกรรมก็ประกอบไปด้วยเสียงดนตรี หรือแม้ขณะที่เรายกคนเด็วหลายคนก็เพลิดเพลินกับเสียงเพลง ฮัมเพลงคนเดียวถ้าเป็นเด็กก็มีเสียงเพลงกล่อมเด็กให้นอน กิจกรรมเกือบทุกอย่างมีดนตรีเข้าไปเกี่ยวข้องทั้งโดยตรงและโดยอ้อม (สุกรี เจริญสุข. 2532 : 4) แฮมมอนต์ ได้กล่าวถึงคุณค่าของดนตรีที่มีต่อพัฒนาการทางด้านสังคมของเด็กว่า ดนตรีจะเป็นสื่อที่จะทำให้เด็กเข้าใจและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ (Hammond. 1967 : 288) และราไพพรรณ ศรีโสภาค กล่าวว่า เสียงดนตรีทำให้ผู้ฟังสบายใจ และผ่อนคลายอารมณ์ ทำให้รู้สึกสงบ และเป็นสื่อกลางที่ใช้ให้มีสมาธิในการทำงาน สร้างระเบียบ และควบคุมตนเองอย่างเหมาะสม (ราไพพรรณ ศรีโสภาค. 2513 : 52) สุดใจ ทศพร ได้กล่าวว่า ดนตรีเป็นสิ่งที่ทำให้จิตใจเบิกบานร่าเริงแจ่มใส ดนตรีมีบทบาทสำคัญต่อวงสังคมของมนุษย์โดยทั่วไป แม้แต่นักการเมือง นักการทหารก็ใช้เพลงเป็นเครื่องปลุกใจ หรือเร้าใจให้ประชาชนเกิดความรักชาติบ้านเมืองนอนของตนเอง มนุษย์สัญชาติญาณในดนตรีแล้วทุกคน แม้แต่ทหารก็ยังพอใจและชอบเสียงเพลง ซึ่งจะเห็นได้จากเพลงกล่อมซึ่งมีด้วยกันทุกชาติ ทุกภาษา ไม่ว่าประเทศที่เจริญแล้วหรือยังไม่เจริญ มนุษย์กับดนตรีเป็นของคู่กัน โลกเจริญก้าวหน้าในด้านวิทยาการเพียงใดดนตรีก็เป็นสิ่งที่มนุษย์ต้องการมากเท่านั้น (สุดใจ ทศพร. 2516 : 1-3)

ฉะนั้นด้วยเหตุผลที่ว่ามนุษย์เรามีความเกี่ยวข้องกับดนตรีมาตั้งแต่แรกเกิด จนกระทั่งวาระสุดท้ายของชีวิต ไม่ว่าจะเป็ตั้งแต่แรกเกิดที่ทารกได้ยินเสียงเท่กล่อมจากมารดา เมื่อโตขึ้นจิตใจงานรื่นเริงจะมีดนตรีมารวบรวมบรรเลงให้ความสนุกสนาน และสุดท้ายยังมีดนตรีแต่งให้กับงานศพ จึงกล่าวได้ว่า ดนตรีมีอิทธิพลและมีความผูกพันอย่างลึกซึ้งมากมาย จึงทำให้นักวิทยาศาสตร์ แพทย์ นักจิตวิทยา นักศิลป์ นักปรัชญา ตลอดจนนักการศึกษา ต่างได้นำดนตรีมาวิเคราะห์เพื่อนำประโยชน์มาใช้ในด้านต่าง ๆ มากขึ้น (ราไพพรรณ ศรีโสภาค. 2516 : 2/1-2/2 ว สมโภชน์ รอดบุญ. 2518 : 1 ; Sackett and Fitzgerald. 1980 : 1845 - 1848) ดนตรีจึงเป็นวิทยาศาสตร์ประยุกต์ คือ เป็นศิลปศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ เป็นวิทยาการด้านใหม่ของมนุษย์ที่สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างมหาศาล (ราไพพรรณ ศรีโสภาค. 2516 : 2/2)

2.3 องค์ประกอบของดนตรี

องค์ประกอบของดนตรี วิรัช ชูยสูงเนิน กล่าวถึงดนตรีมาจากพื้นฐานที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. ความปรารถนาของมนุษย์ (Human Desire) เนื่องจากมนุษย์มีความต้องการความ

สุขทางใจดังที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งได้แก่ สิ่งให้อ่อนหวาน นุ่มนวล และไพเราะ ดนตรีเท่านั้นที่จะให้สิ่งเหล่านี้ได้ มนุษย์จึงพยายามจัดหาสิ่งเหล่านี้ แม้แต่ในโรงเรียนก็ยังจัดสิ่งเหล่านี้เช่นกัน เพื่อจะให้เด็กได้รับสิ่งที่เขา ต้องการ และได้รับเฉพาะในสิ่งที่ถูกต้องแทนที่จะได้รับเองจากภายนอกซึ่งอาจจะผิดพลาดได้

2. จากพรสวรรค์ (Talent) ทุกคนมีพรสวรรค์เกี่ยวกับดนตรี เพียงแต่จะมีมากหรือน้อยแตกต่างกันเท่านั้น ดังบทพระราชนิพนธ์ของรัชการที่ 6 “ชนใดไม่มีดนตรีการ ในสันดานเป็นคนชอบกลนัก” เมื่อทราบว่ามีพรสวรรค์ทางดนตรีมีอยู่ในตัวทุกคนแล้วครูจึงมีหน้าที่ที่ต้องส่งเสริมพรสวรรค์ทางดนตรีนั้นให้พัฒนา ได้เต็มที่ ให้โอกาสแก่เด็กได้แสดงด้วยตัวเองโดยไม่ต้องถูกบังคับให้กระทำ ครูจะทราบได้ทันทีว่าเด็กคนใด มีพรสวรรค์ทางดนตรี เมื่อทราบแล้วครูควรส่งเสริมเด็กคนนั้นทันที

3. สิ่งแวดล้อม (Environment) ในสมัยก่อนดนตรีไม่มีแพร่หลายเหมือนปัจจุบันนี้ ถึงแม้ว่าดนตรี จะมีความงามตั้งแต่สมัยกรีกโบราณก็ตาม แต่ดนตรีในครั้งกระนั้น เป็นดนตรีที่อยู่ในวงแคบ ๆ เล่นกันใน ครอบครัวหรือสังคมเล็ก ๆ ในปัจจุบันนี้ ดนตรีเจริญมากถึงขีดสูงสุด เราจะเห็นได้ว่าทุกหนทุกแห่งจะได้ยิน เสียงดนตรีไม่ว่าภัตตาคาร ร้านอาหาร ร้านค้า ฯลฯ ซึ่งจะบริการดนตรีจากวงดนตรี จากเทป จากวิทยุ หรือจากโทรทัศน์ เป็นต้น เมื่อมนุษย์เราได้ฟังเสียงเพลงทุกวันอย่างจำเจ และเพลงที่ฟังนั้นอาจจะมี เพลงบางเพลงเกี่ยวข้องกับชีวิตของเขา หรืออาจจะเกิดประทับใจในเนื้อเพลง หรือซอบสไตล์ (Style) การเล่น ของนักดนตรีบางคน สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดความสนใจดนตรีได้ ดนตรีหรือเพลงที่เด็กสนใจมีหลายประเภท ทั้งดี และไม่ดี ครูควรแนะนำให้เด็กทราบถึงลักษณะของเพลงที่ควรฟัง ลักษณะของดนตรี เพื่อให้เด็กได้รับ ในสิ่งที่ถูกต้อง

2.4 ประเภทของดนตรี

ในด้านองค์ประกอบของดนตรี โกวิทย์ ชันศรี (2519 : 99) ได้แบ่งดนตรี (Music) ออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ดนตรีทั่วไป (Entertainment Music หรือ Comereia Music) หรือดนตรีป๊อป ซึ่งอาจเป็น เสียงที่ทำให้มนุษย์เกิดความสุขเกิดอารมณ์ต่าง ๆ อาจเป็นเสียงนกร้อง ลมพัด คลื่นกระทบฝั่ง เสียงเพลง ของแม่กล่อมลูก เพลงลูกทุ่ง ลูกกรุง เป็นต้น

2. ดนตรีคลาสสิก (Divine Art) ผู้ฟังจะต้องใช้เวลาในการฟังให้มากเป็นพิเศษ และค้นคว้าถึง ประวัติ และเนื้อหาเพื่อให้เกิดความซาบซึ้งมากขึ้น

สุกรี เจริญสุข (2532 : 63-74) ได้อธิบายถึง ดนตรียอดนิยม (Popular Music) และดนตรี คลาสสิก (Classical Music) ดังนี้

1. ดนตรียอดนิยม (Popular Music หรือเรียกสั้น ๆ ว่า Pop Music) เมื่อพูดถึงเพลงยอด นิยมบางครั้งก็เรียกกันว่า เพลงสมัยนิยมซึ่งมีความหมายกำกวมมาก เป็นผลงานดนตรีสำหรับคนส่วนใหญ่ ตั้งแต่สมัยทางดนตรีของคนในสังคมแต่ละยุคแต่ละสมัย แต่ละวัย เช่น เพลงไทยคลาสสิก เป็นที่ นิยมสูงสุดในสมัยรัชการที่ 6 หรือเพลงร็อค เป็นเพลงที่นิยมในกลุ่มวัยรุ่นปัจจุบัน เป็นต้น

เพลงยอดนิยมใช้ได้อีกความหมายหนึ่ง กล่าวคือ ต้องการที่จะแยกดนตรีที่มุ่งความบันเทิง หรือ ในความหมายของดนตรีเพื่อธุรกิจ (Commercial Music) กับดนตรีที่มุ่งทางความงามของศิลปะ ที่เรียกว่า ดนตรีคลาสสิก (Classical Music) บางครั้งคำว่า “ยอดนิยม” หรือ “ป๊อป” ถูกนำไปใช้ในลักษณะเป็นชื่อ อย่างเช่น บอสตันป๊อป ออร์เคสตรา (Boston Pop Orchestra) ซึ่งเป็นวงดนตรีที่บรรเลงเพลงยอดนิยม ในลักษณะเพลงคลาสสิกที่เรียกว่า เพลง “กึ่งคลาสสิก” (Light Classic) กล่าวคือ รูปแบบของดนตรี เป็นไปตามลีลาของเพลงคลาสสิกแต่ใช้เพลงป๊อปเท่านั้นเอง

ดนตรียอดนิยมในความหมายของดนตรีเพื่อการธุรกิจ (Commercial Music) นั้น หมายความว่า การทำงานดนตรีเพื่อธุรกิจเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญ เขียนดนตรีเพื่อรายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ ทำเทป เป็นแผ่นเสียง แสดงคอนเสิร์ตขายตัว คำลิขสิทธิ์ ฯลฯ เป้าหมายของดนตรีเพื่อให้ได้เงินมา ผลงานดนตรี ก็สร้างขึ้นเพื่อเอาใจตลาดเพื่อการขาย

ส่วนดนตรีที่เป็นงานศิลปะนั้นมุ่งถึงความงามของเสียงเป็นประการสำคัญ มุ่งสนใจตลาดว่าจะขาย ได้หรือไม่ เป็นดนตรีสำหรับอุดมคติ ดนตรีเพื่อดนตรี

ประเภทของดนตรียอดนิยม ได้แก่

- 1.1 ดนตรีพื้นเมือง (Folk Music)
- 1.2 ดนตรีลูกทุ่ง (Country Music)
- 1.3 ดนตรีลูกกรุง (Ligth Music)
- 1.4 ดนตรีร็อก (Rock Music)
- 1.5 ดนตรีแจ๊ส (Jazz Music)

2. ดนตรีคลาสสิก(Classical Music) คำว่าคลาสสิก มีความหมายที่ค่อนข้างจะสับสน เนื่องมาจากคลาสสิกมีหลายความหมายด้วยกัน ประกอบกับกาลเวลาที่เปลี่ยนไป จำนวนคนที่ใช้มีอยู่มาก นำไปใช้ในลักษณะที่แตกต่างกัน ความหมายของคลาสสิกสรุปได้ ดังนี้

ประการแรก คลาสสิกมีความหมายว่าความสำเร็จในแต่ละสาขาวิชา เก่งที่สุด ดีที่สุด สวยที่สุด ไพเราะที่สุด ในความหมายของความเป็นที่สุดแล้ว ไม่มีเวลาเกี่ยวข้องกับความงามของสถาปัตยกรรมกรีก โรมัน ขอม อินเดีย จีนโบราณ เป็นสถาปัตยกรรมที่ได้รับการยอมรับแล้วว่าถึงที่สุดแล้ว ในความหมายนี้ สถาปัตยกรรมเหล่านั้นเป็นคลาสสิก หรืออย่างบัลเลต์ของรัสเซีย กายกนนมของจีน ที่ได้รับการยอมรับว่า ไม่มีใครเสมอเหมือนก็ถือได้ว่าเป็นคลาสสิก

ประการที่สอง คลาสสิกมีความหมายว่า สิ่งที่เป็นคลาสสิกจะเป็นไม่อยู่ในข่ายความเป็นสมัยนิยม อาจจะเป็นไปได้ที่ว่าความเป็นสมัยนิยมมีผู้คนนิยมใช้กันมาก การมากด้วยจำนวนนั้นเป็นสมัยนิยม แต่ถ้าหนึ่งในจำนวนนั้นได้รับการคัดเลือกแล้วก็น่าจะเป็นคลาสสิกได้ ถึงตอนนี้อาจจะตั้งคำถามว่านางงามจักรวาล ประจำปีเป็นคลาสสิกไหม ก็ตอบได้ว่าไม่เป็น เพราะนางงามจักรวาลเป็นเพียงนางงามประจำปีเท่านั้น ยังมีข้อจำกัดเวลาที่เกี่ยวข้องว่าเพียงประจำปีนั้น ๆ พอปีต่อไปก็จะมีนางงามใหม่ขึ้นมาแทน แต่ความงามอย่างโมนาลิซานั้นได้รับการยอมรับว่างามที่สุดแล้ว จริงเท็จแค่ไหนไม่เคยเห็นตัวจริง แต่ถ้าเป็นนางงามจักรวาลสามารถทำลายรัศมีความงามของโมนาลิซาได้ก็น่าจะเป็นนางงามคลาสสิกได้

ประการที่สาม ในความหมายของดนตรีคลาสสิก ทำไม่ถึงได้เรียกว่า เป็นดนตรีคลาสสิก เป็นเพราะเหตุว่าเป็นดนตรีที่แนวทำนอง การประสานเสียง สีสนของเครื่องดนตรี รูปแบบของโครงสร้าง การถ่ายทอดทางอารมณ์ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ได้ประพันธ์ขึ้นด้วยความประณีต บรรจง ดนตรีเพื่อความงามของเสียงดนตรีเป็นคลาสสิกในแง่คุณภาพของงาน

ประการสุดท้าย คลาสสิกมีความหมายของระยะเวลาที่เรียกว่า สมัยคลาสสิก คือระหว่างปี ค.ศ. 1750 จนกระทั่งปี ค.ศ. 1810 โดยประมาณ ในช่วงระยะเวลานั้นมีนักดนตรีที่มีชื่อเสียงนำสมัยอยู่ 2 ท่านด้วยกันคือ โมซาร์ท (Wolfgang Amadeus Mozart) และไฮเดิล (Haydn) ทั้งสองท่านนี้ถือเป็นแบบฉบับของสมัยคลาสสิก ความเด่นของดนตรีในยุคนี้คือการประดับประดาเสียงดนตรีโดยอาศัยลูกเล่นหลัก หนึ่งดนตรีในลีลาที่เรียกว่า โพลีโฟนี (Polyphony) ซึ่งโพลีโฟนีอาศัยเทคนิคที่เรียกว่าเคาน์เตอร์พอยน์ (Counter Point) มีลักษณะที่ใช้ทุกแนวในการดำเนินเพลง ในขณะที่เดียวกันทุก ๆ แนวจะประสานซึ่งกัน

และกัน ซึ่งเป็นลักษณะดนตรีที่นิยมใช้ในสมัยบาโรค (Baroque) สมัยคลาสสิกเริ่มนิยมเป็นโฮโมโฟนี (Homophony) คือมีทำนองหลักเด่นแล้วเสียงอื่น ๆ มีหน้าที่สนับสนุนความเด่นของเสียงนั้นเรียกว่า ประสานเสียง (Harmony)

ในสมัยคลาสสิกนั้นทุก ๆ อย่างได้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลง คนเริ่มสนใจความแตกต่างระหว่างบุคคล สนใจลีลาและเสรีภาพความเท่าเทียมกัน ในสังคมเปลี่ยนแปลงแนวคิดจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบประชาธิปไตย สำหรับดนตรีนั้นมีแนวนิยมประพันธ์เพลงสำหรับชาวบ้านมากขึ้นแทนที่จะมีดนตรีสำหรับศาสนาเพียงอย่างเดียว

ดนตรีคลาสสิกในสายตาคนไทยนั้นเป็นของสูง หรือเป็นเพลงที่จะต้องปีนบันไดขึ้นไปฟังอะไร ทำนองนั้น อาจกล่าวได้ว่า ดนตรีคลาสสิกในเมืองไทยมี 2 ประเภทด้วยกัน คือ ดนตรีไทย (Thai Classic Music) และดนตรีสากลคลาสสิก (Classic)

2.1) ดนตรีไทยคลาสสิก เพลงไทยที่มีคุณสมบัติสูง ละเอียดอ่อน มีความไพเราะ ต้องอาศัยความสามารถสูงนั้น มักจะเป็นเพลงหน้าพาทย์ ซึ่งถือว่าเป็นเพลงชั้นสูง น้อยคนที่จะเล่นได้ เพราะต้องมีความพิถีพิถันเกี่ยวข้อ เมื่อนาน ๆ เล่นครั้งนับวันคนที่เล่นได้ค่อย ๆ น้อยลง ฝ่ายผู้ฟังเองไม่เกิดความซาบซึ้งเพราะไม่เคยได้ยิน ดนตรีคลาสสิกวงเวียนอยู่ในกลุ่มชนเล็ก ๆ และขณะเดียวกันคนจำนวนมากไม่ได้มีโอกาสเข้าถึง

2.2) ดนตรีฝรั่งคลาสสิก การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมทางดนตรีนั้นเริ่มกันมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา การฟังและชื่นชมกับดนตรีคลาสสิกตะวันตกนั้นขึ้นอยู่กับค่านิยม หรือแนวนิยมในการฟัง ด้วยเหตุที่ว่าดนตรีส่วนใหญ่ต้องอาศัยผู้อุปถัมภ์ค้ำชูวงดนตรีถึงจะอยู่ได้ และถ้าหากวงดนตรีขาดผู้ฟัง วงดนตรีก็ย่อมจะอยู่ไม่ได้ ในสมัยบาโรคานั้น นักดนตรีได้รับการอุปการะจากวัดและวัง ในสมัยคลาสสิกนักดนตรีอาศัยอยู่ในบ้านผู้ดีมีเงิน หรือในราชสำนักต่าง ๆ มีวงดนตรีประจำราชสำนัก นักดนตรีก็ไม่เดือดร้อน มีหน้าที่สร้างงานเพื่อ ๆ ผัน ๆ ไปตามชีวิตของตนเอง ผู้ฟังก็เป็นเจ้าของดนตรีซึ่งเป็นผู้มีฐานะ การฟังดนตรีจึงเป็นเวลาว่าง หรือเป็นเวลาพักผ่อน รับแขกบ้านแขกเมือง การแต่งตัวก็ต้องอาศัยความประณีตสวยงาม เวลาผ่านไป สังคมเปลี่ยนไป แนวนิยมการฟังดนตรี ส่วนหนึ่งยังยึดแนวนิยมเดิม กล่าวคือ ยึดความหรูหราเป็นประการสำคัญ ตัวนักดนตรีจริง ๆ นั้นมีความสำคัญลดลงมากกว่าความหรูหราในการฟังดนตรี ความสวยงามสดงงามของคนชั้นสูงขัดแย้งกับความเป็นจริงของสังคมไทย ดังนั้น ดนตรีฝรั่งคลาสสิกจึงอยู่ในวงจำกัดกลุ่มเล็ก ๆ ส่วนใหญ่มีโอกาสชื่นชมกับดนตรีนั้นน้อย

อันที่จริงแล้วความไพเราะของดนตรีนั้นไม่เกี่ยวข้องกับชนชั้น ดนตรี คือ ดนตรี มีความไพเราะสำหรับคนทุกชนชั้นเพราะทุกคนมีดนตรีในหัวใจ ดนตรีเกิดขึ้นมาพร้อมกับมนุษย์ ในยุคแรกเรารู้จักร้องรำตามธรรมชาติ เช่น เคาะหิน เคาะไม้ ปรบมือ ผีปาก เป็นต้น และวิวัฒนาการมาเป็นเพลงพื้นเมือง เพลงลูกกรุง ตลอดจนเพลงโฆษณา จะเห็นได้ว่าดนตรีและเพลงต่าง ๆ ทำให้ผู้ฟังเกิดความเพลิดเพลิน เกิดอารมณ์ หรือความรู้สึกต่าง ๆ ต่อบทเพลง เสียงธรรมชาติต่าง ๆ เช่น ลมพัด นกร้อง เสียงคลื่น เสียงน้ำตก จะทำให้ผู้ได้ยินมีความสุข ก็สามารถรวมเข้าเป็นเสียงดนตรีได้เช่นกัน

การที่จะทำความเข้าใจดนตรีให้ดีขึ้น จึงจำเป็นต้องรู้จักโครงสร้างของดนตรีเสียก่อนว่าประกอบขึ้นด้วยอะไรบ้าง ดนตรีเป็นลักษณะของเสียงที่ได้รับการจัดเรียบเรียงไว้อย่างเรียบร้อย โดยมีแบบแผนและโครงสร้างที่ชัดเจน ดนตรีมีความแตกต่างกันไปตามชนิดหรือประเภทขององค์ประกอบของดนตรี ดนตรีสามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อใช้บำบัดอารมณ์ของบุคคลในลักษณะต่าง ๆ ได้ตามความปรารถนา (Parriott. 1969 : 1724) ดนตรีมีองค์ประกอบดังนี้

1. ทำนอง (Melody) ทำนองของดนตรีมีความเกี่ยวข้องกับความรู้สึกตัวของบุคคลมากที่สุด (Parriott. 1969 : 1724) ผลของท่วงทำนองจะก่อให้เกิดผลดังนี้

- 1.1 ทำให้เกิดสัมพันธภาพ (Relationship) และลดความวิตกกังวล
- 1.2 ทำให้รู้สึกสงบ ผ่อนคลายความรู้สึกในส่วนลึกของจิตใจได้
- 1.3 ทำให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

2. จังหวะหรือลีลา (Rhythm) จังหวะหรือลีลาของดนตรีมีอิทธิพลต่อมนุษย์มาก เพราะจะทำให้เกิดความรู้สึก กล้าทำ กล้าแสดงออก มีการโต้ตอบและเคลื่อนไหวร่างกายไปตามจังหวะหรือลีลาของดนตรีได้เองโดยอัตโนมัติมากที่สุด (รำไพพรรณ ศรีโสภา. 2516) ลีลาของดนตรีมั่นคงจะให้ความรู้สึกเชื่อมั่น ลีลาสงบราบเรียบสม่ำเสมอจะให้ความรู้สึกพอใจ ปลอดภัยและสงบ และลีลาที่สม่ำเสมอจะทำให้เกิดความฉงนหรือสับสนจนได้ (Parriott. 1969 : 1724) ผลของลีลาจังหวะดนตรีที่มีต่อมนุษย์คือ (รำไพพรรณ ศรีโสภา. 2511 : 119)

- 2.1 ช่วยให้เกิดสมาธิ (Concentration)
- 2.2 ช่วยให้เกิดการผ่อนคลายความเครียด

3. ความดังหรือความเข้มของเสียง (Volume Intensity) เสียงมีความหมายเกี่ยวข้องกับมนุษย์มานานนับพันปี มนุษย์และสัตว์โต้ตอบกับเสียงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเพราะเกี่ยวข้องกับสัญญาณตอบรับที่มีในเสียงนั้น เสียงดังจะเร่าเร้าเตือนนกระตุ้นอารมณ์และการทำงานของต่อมไร้ท่อ และสัมพันธ์กับระบบประสาทลิมพาเรอติค เสียงเบาสงบจะทำให้เกิดความรู้สึกสบาย (รำไพพรรณ ศรีโสภา. 2516 : 2/5) ผลของความเข้มของเสียงก่อให้เกิดประโยชน์คือ (รำไพพรรณ ศรีโสภา. 2511 : 119)

- 3.1 ใช้เป็นสื่อให้เกิดสมาธิได้
- 3.2 กระตุ้นและลดความรู้สึกส่วนลึกทางจิตใจให้สงบหรือตื่นตัวได้
- 3.3 สร้างระเบียบและควบคุมตนเองให้เหมาะสม

4. ความเร็วช้าของจังหวะดนตรี (Tempo) ความเร็วช้าของจังหวะดนตรีโตทั่วไปอยู่ระหว่าง 50 mm. และ 120 mm. ต่อนาที (mm. = Metronom เป็นเครื่องจับจังหวะทางดนตรีต่อนาที เปลี่ยนแปลงจังหวะต่าง ๆ) จังหวะปกติในการตอบรับของร่างกายคนธรรมดาอยู่ระหว่าง 60 - 80 mm. ต่อนาที เทียบได้กับการเดินและการเต้นของหัวใจ ความเร็วช้าของจังหวะ เมื่อนับเทียบจากเครื่องนับจังหวะ ถ้าเร็วกว่าการเต้นของหัวใจเรียกว่าจังหวะเร็ว และถ้าจังหวะที่ช้ากว่าการเต้นของหัวใจ เรียกว่าจังหวะช้า จังหวะที่เร็วจะเร้าความรู้สึก ทำให้ผู้ฟัง ตื่นเต้น ไม่สงบ และจังหวะที่ช้ามีผลทำให้สงบ (รำไพพรรณ ศรีโสภา. 2511 : 120)

5. การประสานเสียง (Harmony) เป็นการประสมประสานของเสียงหลายชนิดที่มีลักษณะแตกต่างกัน โดยมีลีลาจังหวะและท่วงทำนองที่สอดคล้องสัมพันธ์กัน (Parriott. 1969 : 1724)

6. ความกังวาลของเสียง (Sonority) เป็นส่วนประกอบที่บอกว่า เสียงมีความสมบูรณ์ก้องกังวาลภายในของเสียงแต่ละเสียงในแต่ละวลีมีมากน้อยเพียงใด เป็นประเด็นสำคัญที่ชี้ให้เห็นว่าผู้ประพันธ์เพลง (Composer) ได้ฝากความไพเราะไว้ในเพลง หรือฝากความรู้สึกที่เหมือนจากนรก (Limbo) ให้กับผู้ฟัง โดยผ่านความกังวาลของเสียงดนตรี (Parriott. 1969 : 1724)

7. ความรู้สึกของดนตรี (Expression of Music) เป็นความรู้สึกของดนตรีที่แสดงออก ทำให้ทราบถึงอารมณ์และบรรยากาศของเพลง เช่น เศร้า อ่อนหวาน ร่าเริง สนุกสนาน รุกเร้าใจ (เรณู โกคินานนท์. 2522 : 43)

สรุปได้ว่า เสียงดนตรีเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้โดยตรง และยังก่อให้เกิดความรู้สึกหรืออารมณ์ต่าง ๆ ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทำนอง จังหวะ หรือลีลา ความเร็วช้า และความกังวาลของเสียงประกอบ

2.5 ลักษณะของดนตรี

สมโภชน์ รอดบุญ (2528 : 40-45) ได้แบ่งลักษณะของดนตรีออกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ เพลงร้อง และเพลงบรรเลง

1. เพลงร้อง แบ่งออกเป็นแบบร้องเดี่ยว และร้องเป็นหมู่คณะ เพลงที่ร้องเป็นหมู่คณะมีลักษณะและการประสานเสียงให้เกิดความกลมกลืน

2. เพลงบรรเลง ประเภทของเพลงบรรเลงแบ่งออกได้ดังนี้

2.1 Folk Music คือ ดนตรีที่ท่วงทำนองเป็นเพลงพื้นเมืองที่แสดงออกถึงเอกลักษณ์ของชาตินั้น ๆ

2.2 Country Music คือ เพลงลูกทุ่งฟังเข้าใจง่าย ถ้าเป็นเพลงตะวันตกท่วงทำนองและลีลาเป็นแบบโคบาลเลี้ยงวัว เครื่องดนตรีที่ใช้เป็นกีตาร์ ฮีบเพลง

2.3 Popular Music คือ ดนตรีที่มีท่วงทำนองของเพลงสมัยนิยมมาเรียบเรียงเสียงประสานใหม่ ใช้เครื่องดนตรีประเภทใดประเภทหนึ่ง เช่น เปียโน ไวโอลิน ทรัมเปต กีตาร์

2.4 Light Music คือ ดนตรีที่บรรเลงโดยวงดนตรีออร์เคสตราขนาดใหญ่ บรรเลงอย่างแผ่วเบา นุ่มนวล และสง่างาม ใช้เครื่องลมเป็นเครื่องดนตรีหลักในการบรรเลง เป็นเพลงที่ฟังกันสบาย ๆ ผ่อนคลายอารมณ์ ฟังได้ทุกเวลา

2.5 Popular Classical Music คือ เพลงที่มีลักษณะเป็นลูกผสม กล่าวคือ ใช้จังหวะเพลงป๊อปที่มี Beat ของเสียงกลองเป็นจังหวะตายตัว และใช้แนวทำนองของเพลงคลาสสิกหรือแนวท่วงทำนองหลักมาเป็น Melody

2.6 Lyric Music คือ ดนตรีที่เต็มไปด้วยอารมณ์ เป็นเพลงที่นำมาจากเพลงที่อ่อนหวาน ไพเราะ บรรยายถึงธรรมชาติ มีท่วงทำนองที่สดชื่น รื่นเริง สบายอารมณ์

2.7 Mood Music เป็นเพลงที่มีลักษณะคล้ายลิрикมิวสิก แต่มีอารมณ์หลายแบบ ทั้งเศร้าสร้อย สุข ทุกข์ รื่นเริง สนุกสนาน จังหวะของเพลงเปลี่ยนไปเปลี่ยนมาตลอดเวลา ช้าบ้าง เร็วช้า เพลงประเภทนี้มักจะมีเสียงประกอบ เช่น ฝนตก ฟังร้อง เสียงคลื่น เสียงหิ่งห้อย ฯลฯ

2.8 Light Classical Music เป็นดนตรีที่มีแบบฟอร์มสลับซับซ้อน มีทั้งเพลงประเภทเต้นรำ เพลงรัก เพลงที่บรรยายถึงธรรมชาติ จะมีลักษณะบรรยากาศที่ช้า และเร็วสลับกันไป

2.9 Classical Music เป็นดนตรีที่เกิดขึ้นจากในวัด ในโบสถ์จนกลายเป็นเพลงชาวบ้าน มีความเร็วช้าต่างกันหลายกระบวนเร็ว – ช้า – เร็ว สลับกันไป เป็นเพลงที่ต้องใช้วงดนตรีขนาดใหญ่ เรียกว่าดุริยางค์บรรเลง

2.10 Jazz Music เป็นดนตรีที่มีจังหวะสม่ำเสมอฟังสบาย ๆ การเล่นมักจะใช้ เปียโน แซกโซโฟน และกลองเป็นหลัก แต่มาในระยะหลังพยายามเอาเครื่องดนตรีอื่น ๆ เข้ามาร่วมด้วย เช่น คลาริเน็ต กีตาร์ไฟฟ้า บราโพน และไวโอลิน ส่วนสิ่งสำคัญที่ขาดไม่ได้คือ เบส

2.6 ลักษณะของเพลงคลาสสิก (Classical Music)

รวารุช สุมาวงศ์ (ม.ป.ป.) เนื่องจากบทเพลงคลาสสิกส่วนใหญ่จะเป็นเพลงเถา หรือเพลงชุดนั้น คือ มีหลายเพลง หรือหลายท่อนรวมกันอยู่ในบทเพลงเดียวกัน รูปแบบที่นิยมกันมีอยู่ 4 ท่อน แต่ละท่อนมีความเร็วช้าต่างกัน เพลงคลาสสิกแต่ละเพลงจึงค่อนข้างยาว เพราะแต่ละท่อนใช้เวลา 5 – 6 นาที แต่ละเพลงคลาสสิกจึงใช้เวลาบรรเลง 20 ถึง 30 นาที รูปแบบการประพันธ์บทเพลงซิมโฟนีที่กำหนดไว้แต่

โบราณส่วนใหญ่จะเป็นไปตามรูปแบบการประพันธ์เพลงโซนาต้า ซึ่งเป็นเพลงที่ประพันธ์ให้เครื่องดนตรีบรรเลงเดี่ยว หรือประกอบกันระหว่างดนตรีที่บรรเลงทำนอง เช่นไวโอลิน และเครื่องดนตรีที่คลอประกอบ เช่น ปิอาโน เป็นต้น บทเพลงโซนาต้าเป็นที่นิยม และมีกำเนิดมาก่อนบทเพลงประเภทอื่นทั้งหมด จนเมื่อมีวิวัฒนาการของดนตรีมาเป็นบทเพลงซิมโฟนี จึงรับหลักการประพันธ์หรือรูปแบบมาใช้ด้วย ส่วนใหญ่แล้วซิมโฟนีจึงประกอบด้วยเพลงย่อย 4 ท่อน แต่ละท่อนเรียกว่า movement ท่อนแรกส่วนใหญ่จะค่อนข้างเร็ว ท่อนที่สองเป็นเพลงช้าทำนองอ่อนหวานฟังง่ายกว่าท่อนอื่น ท่อนที่ 3 ส่วนใหญ่จะเป็นทำนองสนุกสนาน แต่ท่อนสุดท้ายจะมีจังหวะเร็วคึกคัก อย่างไรก็ตาม ได้มีนักแต่งที่วางลักษณะของบทเพลงผิดแผกออกไปได้บ้าง เช่น อาจจะมีเพิ่มเป็น 5 ท่อน หรือมีเพียง 3 ท่อน อย่างผลงานของคุณงลักษณ์ ประสพสุข แต่ท่อนที่คงลักษณะเดิมเป็นส่วนใหญ่คือ ท่อนที่สอง ซึ่งจะมีจังหวะช้ากว่าท่อนอื่นเสมอ

2.7 ปัจจัยหลักต่อการพัฒนาสมอง

เพื่อส่งเสริมให้พ่อแม่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพทางสมองของลูกให้ถึงจุดสูงสุด โดยมีดี จอห์นสัน ได้นำเสนอ Enfa Smart System คือ แนวคิดก้าวหน้าเพื่อส่งเสริมศักยภาพทางสมองของเด็กอย่างครบวงจร โดยให้ความสำคัญกับปัจจัยหลัก 3 ประการที่สำคัญต่อการพัฒนาสมองคือ

1. Smart Nutrition

ปัจจัยที่ 1 : อาหารหลังของสมอง

ปัจจุบันวงการแพทย์ยอมรับว่า DHA และกรดไขมันตระกูล โอเมก้า 3-6-9 เป็นสารอาหารหลักของการพัฒนาสมอง DHA เป็นส่วนประกอบสำคัญของเยื่อหุ้มสมอง และเซลล์ประสาท และมีปริมาณสูงถึง 50% ของกรดไขมันในสมอง มีงานวิจัยหลายชิ้นสนับสนุนว่า DHA และโอเมก้า 3-6-9 มีส่วนสำคัญในการพัฒนาสมองโดยเฉพาะด้านความจำ และการเรียนรู้

2. Smart Symphonies

ปัจจัยที่ 2 ดนตรีคลาสสิกเพื่อการพัฒนาสมอง

มีงานวิจัยมากมายยอมรับว่า ดนตรีคลาสสิกช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารของสมองทั้ง 2 ซีก ดนตรีคลาสสิกเพิ่มระดับคะแนนการอ่านและทักษะทางภาษาของเด็ก ดนตรีคลาสสิกมีส่วนสำคัญในการพัฒนาสมองส่วนที่คิดวิเคราะห์เหตุผลและมีติสัมพันธ์ (Spatial – Temporal) ซึ่งเป็นพื้นฐานการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ดนตรีคลาสสิกช่วยเพิ่มทักษะในการฟัง และทำให้เด็กมีสมาธิในการเรียนรู้มากขึ้น

3. Smart Play

ปัจจัยที่ 3 การเล่นที่ส่งเสริมศักยภาพ

การเล่นเป็นอีกองค์ประกอบที่สำคัญในการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กอย่างรอบด้าน และอาจส่งผลถึงชีวิต บุคลิกภาพ อาชีพการทำงานในวัยผู้ใหญ่ เช่น ในอเมริกามีการสำรวจพบว่า สถาปนิกส่วนใหญ่ชอบเล่นบิลเลียดไม้ ตัวต่อต่าง ๆ ขณะที่เด็ก หรือคนที่เป็นครูก็มักชอบเล่นครูนักร้องเป็นต้น

จากการศึกษาวิจัยถึงประโยชน์ของการเล่นที่ส่งเสริมศักยภาพพบว่า เด็กที่ไม่ได้เล่น หรือถูกกระตุ้นประสาทสัมผัส มีขนาดสมองเล็กกว่าเด็กปกติในวัยเดียวกันถึง 20 – 30% นอกจากนี้ยังพบว่าการเล่นหลายชนิดสามารถช่วยกระตุ้นจุดเชื่อมต่อของเซลล์สมองมากขึ้นกว่าปกติถึง 25% ซึ่งจะส่งผลต่อการเรียนรู้ที่มากขึ้นในอนาคต การเล่นโดยการกระตุ้นประสาทสัมผัสทั้ง 5 กับทารกสามารถช่วยเพิ่ม IQ ให้เด็กได้ถึง 15 จุด (http://www.meadjohnson.bms.co.th/t_mompi14.thm)

2.8 ดนตรีกับเด็กปฐมวัย

โฮวาร์ด ทอบแมน (Howard Taubman) นักศึกษาดนตรี กล่าวว่า ไม่มีเด็กคนใดที่จะไม่มีปฏิกริยาตอบสนองต่อเสียงดนตรีเว้นไว้แต่ว่า เด็กคนนั้นจะมีความพิการบางอย่าง ถ้าพ่อแม่สังเกตจะพบว่าเด็กตั้งแต่วัยทารกก็สามารถตอบสนองต่อเสียงดนตรีได้ โดยมีการเคลื่อนไหวเมื่อได้ยินเพลงช้า ๆ สม่่าเสมอ แต่บางครั้งอาจเห็นว่าเด็กไม่แสดงปฏิกริยาตอบสนองเลย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเขากำลังฟังเพลงอยู่อย่างตั้งใจ และเสียงเพลงกำลังซึมซาบเข้าไปในหัวใจของเขามากเกินไปที่พ่อแม่จะตระหนักถึงได้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2524 : 134 ; อ้างอิงจาก Taubman. n.d) มนุษย์เราเกิดขึ้นมาจากจังหวะซึ่งเห็นได้จากจังหวะการทำงานของร่างกาย เช่นจังหวะการหายใจ การเต้นของหัวใจ การไหลเวียนของโลหิต การพูด การเดิน ซึ่งจังหวะเหล่านี้ ทารกคุ้นเคยมาตั้งแต่อยู่ในครรภ์ ภายหลังคลอดแล้วสมองของทารกพร้อมที่จะหัดพูด รับรู้ต่อเสียงต่าง ๆ ยิ่งไปกว่านั้น เสียงดนตรีจะแทรกความรู้สึกเข้าไปได้เป็นอย่างดี จึงมีผู้กล่าวว่า ทารกจะสงบลงได้ดีเมื่อได้รับการกระตุ้นเสียงที่มีจังหวะต่าง ๆ (มณี เผือกวิไล. 2529 : 40 ; อ้างอิงจาก Robeck. 1978 : 156) ครั้งเมื่อเด็กโตขึ้นมีวุฒิภาวะและการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดีขึ้น ดนตรียังคงเป็นสิ่งแวดล้อมอย่างหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาความสามารถของเด็กได้เป็นอย่างดี ดังที่ ซุซูกิ (Zuzuki) อาจารย์ที่มีชื่อเสียงของญี่ปุ่นกล่าวว่า การฟังดนตรีตั้งแต่วัยเด็กเป็นสิ่งสำคัญ เด็กควรมีโอกาสได้ฟังดนตรีที่ดี และช้า ๆ กัน เพราะดนตรีก็เหมือนภาษาพูดของมนุษย์ ถ้าเด็กได้ยินเสียงดนตรีตั้งแต่แรกเกิดก็เท่ากับเด็กได้พัฒนาความรู้เสียงดนตรีอย่างค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งสอดคล้องกับ แอลเมอร์เชล (Allmershell) ที่กล่าวว่า เด็กในระยะก่อนเข้าโรงเรียน หรือระดับอนุบาลควรได้ยินเสียงดนตรีให้มาก และ สม่่าเสมอ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2524 : 189) เพราะเด็กสามารถรับรู้เสียงดนตรีที่เขาไม่มีความพึงพอใจ ก็จะช่วยให้เขาเกิดความรู้ และอารมณ์ในทางที่ดี

ในเด็กปฐมวัย ซึ่งอยู่ในช่วงอายุประมาณ 3 – 6 ปี เด็กวัยนี้มีวุฒิภาวะ และความพร้อมในการที่จะรับรู้ และซาบซึ้งกับเสียงดนตรีได้เป็นอย่างดี ดังจะเห็นได้จากการที่เด็กมีอารมณ์หงุดหงิด แต่เมื่อเด็กได้ฟังเพลงวักคุรุ เด็กก็จะค่อยคลายความหงุดหงิดลง เพราะความไพเราะของเสียงดนตรี ลีลา ตลอดจนท่วงทำนอง จะช่วยกล่อมอารมณ์ของเด็กให้เกิดความเพลิดเพลินไปตามไปด้วย (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2527 : 503) ด้วยผลจากคุณค่าของเสียงดนตรีที่มีต่อการพัฒนาทางด้านจิตใจของเด็ก นักจิตวิทยา สังคมต่างให้การยอมรับ และได้กล่าวถึงคุณค่าของดนตรีว่า

1. ดนตรีก่อให้เกิดความสว่างแก่จิตใจ (Enlightenment)
2. ดนตรีก่อให้เกิดความสุข (Well – Being)
3. ดนตรีก่อให้เกิดความผูกพันรักใคร่ (Affection)

นอกจากนี้ การศึกษาทั้งหลายมีความใกล้ชิดกับเด็กได้เห็นความสำคัญ และกล่าวถึงคุณค่าของดนตรีที่มีต่อเด็กไว้หลายทัศนะดังนี้

วิรัช ชุ่ยสูงเนิน (2520 : 14) เด็กมีความสนใจดนตรีมาแต่เล็ก ๆ จะสังเกตได้จากการแสดงออก ความพอใจที่พ่อแม่ร้องเพลงกล่อมให้นอน

โกวิท ษัณศิริ (2519 : 99–106) ได้แสดงความคิดเห็นว่า ดนตรีมีส่วนช่วยทำนุบำรุงชีวิตเด็กให้สมบูรณ์พูนสุข ทั้งเป็นตัวประกอบที่สำคัญที่จะส่งเสริมบุคลิกภาพของแต่ละคน และดนตรียังก่อให้เกิดความรู้สึกทางอารมณ์ต่าง ๆ ความนึกคิดและความสามารถสร้างมโนภาพ

ละออ ชูติกร (2527 : 503–508) ดนตรีทำให้เด็กมีความสุข ความเพลิดเพลิน ซึ่งจะสังเกตได้จากท่าทางและพฤติกรรมที่แสดงออก ช่วยพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยเฉพาะด้านภาษา ลักษณะนิสัย

พัชรา พุ่มพชาติ (2533 : 43) กล่าวว่า ดนตรีนับว่าเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีบทบาทสำคัญ และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาเด็กปฐมวัย ดนตรีเป็นสิ่งเร้าที่จะจูงใจให้เด็กเกิดอารมณ์และความรู้สึกในทางที่ดี เพราะดนตรีจะช่วยสร้างสิ่งแวดล้อมให้มีความน่าสนใจสนุกสนานเพลิดเพลิน

รวมทั้ง ออสตราเดอร์ และคนอื่น ๆ (Ostrander and others. 1982 : 210) พบว่า มนุษย์มีความสามารถการเรียนรู้และจดจำอย่างไม่มีขีดจำกัด ถ้าสามารถใช้สมองซีกซ้าย ร่างกายและสมองซีกขวาประสานสัมพันธ์กันจนทำให้เกิดพลังอย่างเต็มที่ เพราะตามที่ ประมวล คิดค้นสัน (2527 : 107) พบว่า การทำงานของสมอง ดนตรีช่วยส่งเสริมสมองซีกขวาซึ่งเป็นความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการประกอบกับสมองซีกซ้ายที่ส่งเสริมการคิด การใช้เหตุผล เมื่อสมองทั้ง 2 ซีก ทำงานประสานสัมพันธ์กัน จะทำผู้เรียนสามารถเรียน และจดจำอย่างไม่มีขีดจำกัด

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า เสียงดนตรีนับเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีบทบาทสำคัญ และเป็นประโยชน์สำหรับการพัฒนาของเด็กปฐมวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เพราะว่า ดนตรีเป็นสิ่งเร้าที่จะช่วยจูงใจให้เด็กเกิดความสบายใจ และมีความรู้สึกในทางที่ดี ซึ่งเป็นการช่วยสร้างสิ่งแวดล้อมให้มีความน่าสนใจ ซึ่งทำให้เด็กเกิดการตื่นตัวในการเรียนรู้ ดนตรีกับเด็กปฐมวัยควรได้รับการส่งเสริม ขณะเดียวกันก็ควรได้รับการจัดสรรในการฟังเพลงเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการฟัง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสนใจของครู พ่อ – แม่ ในการจัดสภาพแวดล้อมทางดนตรีให้แก่เด็ก

2.9 ดนตรีกับความคิดสร้างสรรค์

จินตนาการและความรู้สึกนึกคิดมีจุดเริ่มต้นมาจากปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ เช่น เสียงน้ำตก เสียงลมพัด เสียงฟ้าร้อง เสียงนกร้อง ฯลฯ จินตนาการทางด้านเสียงจากธรรมชาติเหล่านี้ ได้ถูกนำมาสร้างศิลปดนตรี ซึ่งมีรูปแบบและท่วงทำนองที่หลากหลาย สุกรี เจริญสุข กล่าวว่า ดนตรีและศิลปะทุกแขนงเป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ (รังสี เกษมสุข. 2535 : 46 ; อ้างอิงจาก สุกรี เจริญสุข. 2534 : 81) ความคิดสร้างสรรค์อาจเกิดขึ้นใน 3 ลักษณะ คือ ลักษณะทางกระบวนการ ซึ่งได้แก่ ลักษณะที่ไวต่อการแก้ปัญหา และการปรับตัว ลักษณะบุคคลที่แสดงออกให้เห็นด้วยความอยากรู้อยากเห็น ชอบซักถาม ชอบทดลอง มีความคิดริเริ่ม มานะ อดทน และลักษณะของผลผลิต ซึ่งได้แก่ผลงานที่เกิดจากแนวคิดใหม่ๆ (อารี รังสีพันธ์. 2529 : 81) ลักษณะความคิดสร้างสรรค์ดังกล่าว รังสี เกษมสุข (2535 : 48-49) กล่าวไว้ว่า ดนตรีเป็นเครื่องมือที่สามารถสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นได้มากที่สุดดังนี้

1. ใช้ดนตรีสอนความคิดสร้างสรรค์ในลักษณะของกระบวนการ ซึ่งจะเป็นจุดเริ่มต้นของการปลูกฝังกระบวนการคิดให้แก่เด็ก เพราะการจะเล่นดนตรีให้ได้ดีสูงสุดตามความสามารถของแต่ละบุคคลนั้น จะต้องได้รับการฝึกให้เรียนรู้อย่างมีขั้นตอน หมายถึงเด็กได้สร้างสรรค์จากมาตรฐานของการเล่นดนตรี จากนั้นเด็กจะสามารถนำมาใจกับการทำงานอื่น หรือการแก้ปัญหาในชีวิตด้วยรูปแบบกระบวนการที่ได้รับการฝึกฝนจากดนตรี

2. ใช้ดนตรีสร้างสรรคบุคลิกภาพของบุคคล ดนตรีเป็นกิจกรรมที่ต้องแสดงออกจึงเป็นโอกาสที่เด็กจะได้พัฒนาบุคลิกภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเชื่อมั่นในตนเอง ความกล้าในการแสดงออก และความสามารถในการอยู่ร่วมกับคนอื่น

3. ใช้ดนตรีสอนให้รู้จักผลิตผลงานจากแนวความคิดใหม่ ๆ เด็กจะรู้สึกแต่งเพลง เขียนเนื้อเพลง และสร้างทำนองเพลงด้วยตนเอง รู้จักประเมินคุณภาพผลงานของตนเอง และปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นได้ ซึ่งลักษณะเช่นนี้จะติดตัวเด็กไป สามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตได้

จะเห็นได้ว่า ดนตรีมีส่วนเกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ และครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ด้วยดนตรี เป็นผู้คอยกระตุ้นและส่งเสริมให้เด็กรู้จักคิดและกล้าแสดงออก ซึ่งเป็น การฝึกให้เด็กมีรูปแบบของตนเองและมีความเป็นตัวของตัวเอง

2.10 แนวการจัดกิจกรรมดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย

ณรุทธ์ สุทธจิตต์ ได้กล่าวถึง การจัดกิจกรรมดนตรีที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

1. สาระดนตรี ควรจัดให้ครอบคลุมเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1.1 องค์ประกอบดนตรี ได้แก่ จังหวะ ทำนอง เสียงประสาน รูปแบบ สีสน ซึ่งหมายถึง เสียงต่าง ๆ ในสภาพแวดล้อม และเสียงเครื่องดนตรีบางชนิดที่เด็กสามารถพบเห็นได้

1.2 วรรณคดีดนตรี ได้แก่ เพลงเด็ก เพลงพื้นบ้าน เพลงศิลปะ เพลงอมตะทั้งเพลงไทย และ เพลงคลาสสิก เพลงยอดนิยม และประวัติดนตรี ซึ่งเป็นเรื่องราวของบทเพลง นักประพันธ์ ตลอดจน ประวัติดนตรีที่เหมาะสมกับเด็กวัยนี้

1.3 ทักษะดนตรี ได้แก่ การฟัง การร้อง การเล่น การเคลื่อนไหว การอ่าน และการสร้างสรรค์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.3.1 การฟัง (Listening) เด็กควรมีโอกาสได้ฟังเพลงทุกประเภท ตั้งแต่เพลงสั้น ๆ ง่าย ๆ จนถึง เพลงที่ยาวขึ้น เพลงสำหรับปูพื้นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการฟังให้กับเด็ก ได้แก่ เพลงร้องและเพลงที่บรรเลง ด้วยดนตรีล้วน ๆ โดยในระยะแรกอาจจะให้เด็กฟังเพลงสั้น ๆ เพื่อให้คุ้นเคยกับเสียงต่าง ๆ ลักษณะของเสียง สูง – กลาง – ต่ำ และให้เด็กตอบ หรือทำท่าทางว่าเสียงที่ได้ยินว่าเสียงนั้นอยู่ในช่วงเสียงใด ในระยะต่อมา อาจจะนำเพลงร้อง เพลงบรรเลงมาเปิดให้เด็กฟังตามลำดับ หลังจากฟังเพลงแล้วอาจจะให้เด็กสนองตอบต่อ ดนตรีโดยการเคลื่อนไหว

1.3.2 การร้อง (Singing) รวมถึงการพูดคำคล้องจอง และการร้องเพลงต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็น การร้องหมู่ ควรให้เด็กได้มีโอกาสร้องเพลงเดี่ยวบ้าง เพื่อพัฒนาทักษะของแต่ละบุคคล การร้องเพลงเน้นที่ น้ำเสียงของการร้องเพลง ไม่ใช้การตะโกน เพลงที่จะนำมาสอนควรเป็นเพลงสั้น และใช้ภาษาง่าย ๆ จังหวะ และทำนองไม่ยากจนเกินไปเนื้อเพลงควรเป็นเรื่องใกล้ตัวเด็ก หรืออาจจะเป็นเรื่องของความสนุกสนาน หรือ การท่องเที่ยวก็ได้

1.3.3 การเล่น (เด็กในวัยนี้ควรจะได้เล่นเครื่องประกอบจังหวะทั้งชนิดที่มีระดับเสียง (Pitched Percussion) เช่น ระนาด เบล และชนิดที่ไม่มีระดับเสียง ได้แก่ กลอง รำมะนา ลูกแซก ฉิ่ง ฉาบ กุ่ งกิ้ง กรับคู่ เป็นต้น หรืออาจจะใช้เครื่องดนตรีที่ประดิษฐ์ขึ้นใช้เองก็ได้ เช่น ระนาดกระป๋อง ระนาดขวด น้ำ กรับหิน เครื่องตีตหนังยาง ฯลฯ

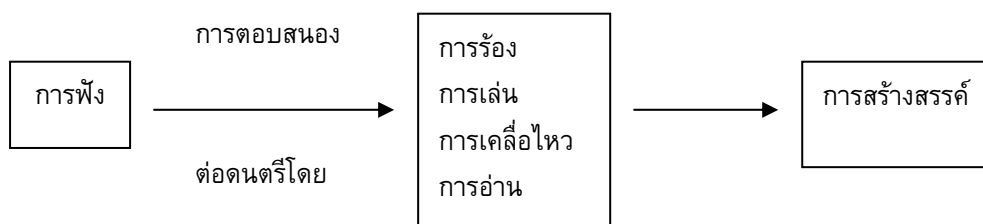
1.3.4 การเคลื่อนไหว (Moving) เด็กในวัยนี้เป็นวัยที่รับรู้จากการสัมผัสการไต่ลงมือกระทำ และการเคลื่อนไหว เพื่อสนองตอบดนตรี กิจกรรมนี้ควรเป็นกิจกรรมที่เด็กควรได้ปฏิบัติเสมอ แต่ควรเป็น รูปแบบของการเคลื่อนไหวแบบง่าย ๆ เบื้องต้น ซึ่งจะทำให้เด็กสนุกสนาน และเกิดความรู้สึก ในการจัด กิจกรรมเคลื่อนไหวนอกจากจะใช้เครื่องประกอบจังหวะแล้ว อาจใช้เพลงร้องหรือเพลงบรรเลงโดยดนตรีล้วน ๆ และเน้นที่จังหวะมาประกอบการเคลื่อนไหวก็ได้ เพลงเหล่านี้ได้แก่ เพลงยอดนิยมทั่ว ๆ ไป เพลงแจส เพลงคลาสสิก หรือเพลงพื้นบ้านทั้งของไทยและของชาติอื่น ๆ แต่ควรเลือกเพลงที่มีจังหวะชัดเจนซึ่งจะทำให้เด็กได้แสดงออกด้วยการเคลื่อนไหวด้วยท่าทางที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ของเด็กเอง หรือช่วยกันคิด ระหว่างเด็กกับเด็ก หรือเด็กกับครู

1.3.5 การอ่าน (Reading) นับเป็นสิ่งสำคัญสำหรับเด็กวัยนี้ควรใช้สัญลักษณ์ที่ง่าย ๆ ไม่จำเป็นต้องใช้สัญลักษณ์ทางดนตรีซึ่งผู้สอนสามารถคิดขึ้นได้โดยใช้แทนลักษณะของเสียงซึ่งสามารถมองเห็นได้

1.3.6 การสร้างสรรค์ (Creating) เด็กเลือกกระทำได้หลายรูปแบบ เช่น ด้านการร้อง การเล่นเกม การเคลื่อนไหว และการอ่าน การให้เด็กคิดทำทางประกอบดนตรี หรือเล่าความรู้สึกที่ได้จากการฟังเพลงซึ่งจัดได้ว่าเป็นการสร้างสรรค์ที่เด็กทำได้ ผู้สอนควรให้คำติชมการสร้างสรรค์ของเด็ก เพื่อเด็กจะได้มีแนวคิดสร้างสรรค์ต่อไป

2. ทักษะคิดดนตรี การปลูกฝังทัศนคติที่ดีสำหรับเด็กปฐมวัยนับเป็นสิ่งจำเป็นมาก เนื่องจากเป็นวัยที่เริ่มเรียนดนตรี ผู้สอนจึงควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เด็กได้รับประสบการณ์ที่พึงพอใจ เพื่อให้เด็กเกิดความสนใจ ความชอบ และความรักในดนตรี

3. เทคนิควิธีสอนดนตรี ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรคำนึงถึงจิตวิทยาการสอน และพัฒนาการเด็ก ผู้สอนจะเข้าใจธรรมชาติของผู้เรียนในกลุ่มของตนอย่างถ่องแท้ และปรับวิธีสอนให้เหมาะสมกับพัฒนาการ และความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก ญรุทธ์ สุทธจิตต์ (2531 : 140) ได้ให้แนวทางในการจัดกิจกรรมทักษะดนตรีซึ่งสรุปเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

ภาพประกอบ 2 แนวการจัดกิจกรรมทักษะทางดนตรี

จากแผนภูมิจะเห็นว่าจุดเริ่มต้นของกิจกรรมคือ การฟัง เพื่อให้เด็กมีการตอบสนองต่อดนตรีในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งเมื่อเด็กเริ่มมีประสบการณ์ทางดนตรีมากขึ้น เด็กจะเริ่มสร้างสรรค์ได้จากการสร้างสรรค์ และจากกิจกรรมต่าง ๆ จะช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดความเข้าใจ และมีพัฒนาการทางด้านการฟังมากขึ้น

ดังนั้น ในการนำเอาดนตรีมาประกอบการสอนของเด็กปฐมวัย ครูปฐมวัยหรือครูผู้สอนจะต้องเลือกเพลงให้เหมาะสมทั้งในด้านการฟัง เพื่อปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อดนตรีให้กับเด็ก ครูปฐมวัยหรือครูผู้สอนจะต้องมีความเข้าใจธรรมชาติของเด็ก และสามารถเลือกเพลงได้เหมาะสมกับเด็กวัยนี้ได้อีกด้วย

2.11 ผลจากการนำดนตรีมากระตุ้นพัฒนาการเด็กปฐมวัย

ทั้งที่ปกติ และมีปัญหา ซึ่งให้ผลการพัฒนาดังนี้

1. ลดความเครียดจากสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะเด็กคลอดก่อนกำหนดเสียงดนตรี ช่วยให้เกิดความเพลิดเพลิน ทารกจึงดูนอนหลับได้มากขึ้น

2. กระตุ้นพัฒนาทางด้านร่างกายและจิตใจ มีงานวิจัยถึงทารกที่คุ้นเคยกับเสียงดนตรีบางคน ที่สามารถถือเท้ากลางอากาศตามจังหวะดนตรีได้ แสดงให้เห็นว่าทารกตอบสนองต่อจังหวะดนตรีได้ดี เมื่อ

ร่างกายเคลื่อนไหวสัมพันธ์กับจิต จะทำให้เกิดการพัฒนาสมองซีกซ้าย และซีกขวา วิธีการสอนให้ทารกรู้จักจังหวะของเพลงคือ โยกตัวหรือจับขาของทารกถีบไปในอากาศตามจังหวะของเพลง จนเขารู้จักจังหวะเพลงนั้น ๆ

3. เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของทารกได้ เช่น ถ้าโยเย จังหวะดนตรีคลอเบา ๆ ไกล ๆ จะทำให้เขาสงบลง แต่ถ้าจังหวะอีกทีก็จะทำให้รู้สึกกระปรี้กระเปร่า แต่ถ้ามากเกินไปจะทำให้อารมณ์แปรปรวน (พ.ศ.2533 พัทธา พุ่มพชาติ วิจัยถึงอิทธิพลของดนตรีที่มีต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย มหาวิทยาลัย โดยมีคุณพิชัยเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาอีกเช่นกัน งานวิจัยนี้ใช้การเปรียบเทียบกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม จากการวาดภาพ กลุ่มเด็กที่ฟังดนตรีระหว่างวาดภาพ จะมีคะแนนพฤติกรรมวาดภาพที่ก้าวร้าวน้อยกว่ากลุ่มเด็กที่ไม่ฟังเพลง ทั้งเพลงเสียงเพลงจะซึมเข้าไปในจิตใจของเด็กอย่างไม่รู้ตัว

4. กระตุ้นพัฒนาการด้านสังคม ทารกที่พ่อแม่ร้องเพลง หรือเล่นดนตรีให้ฟังบ่อย ๆ เขาจะรู้ว่าถ้าพ่อหรือแม่มา เราจะมีปฏิสัมพันธ์กันผ่านเพลง ทารกจึงชอบที่จะสังเกตฟัง ดังนั้นแม้แต่รถไอศกรีมเปิดเพลงเรียกลูกค้า หรือคนขายก๋วยเตี๋ยวใช้ไม้ตีกระทบเป็นจังหวะเรียกลูกค้าผ่านมาหน้าบ้าน ทารกก็จะเงยหูฟัง และหันมองตามเสียง เพราะเสียงมากกระตุ้นให้เขารู้สึกอยากมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคมเหมือนกับพ่อแม่ทำกับเขานั่นเอง (วิธีนี้ใช้ได้กับเด็กออทิสติกด้วย)

5. รักษาความเจ็บป่วยทางกาย หนังสือ The Mozart Effect โดย Don Campbell กล่าวว่าดนตรีช่วยลดความดันโลหิต ลดความตึง หรืออ่อนแรงของกล้ามเนื้อ ฯลฯ คุณพิชัยเสริมว่า ถ้าป่วยจากหวัด หายใจไม่สะดวก ระบบย่อยไม่ดี ท้องเสีย ฯลฯ ร่างกายจะหลั่งฮอโมนเอนโดฟินออกมาขณะฟังเพลง ทำให้เรามีภูมิต้านทาน หรืออาการดีขึ้น แต่อาจมีตัวแปรอื่น เช่น ความสะอาดของมือผู้เลี้ยงดู ความสะอาดของอาหาร ภาชนะใส่อาหาร ที่นอน อากาศที่ไม่ถ่ายเท ฝุ่นในบ้าน การเกิดความเครียดก็ทำให้เป็นหวัดได้เหมือนกัน ฯลฯ

6. ลดอาการทางพฤติกรรมของโรค อาทิ ไฮเปอร์แอคทีฟ (Hyper-active) เด็กจะมีพฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง แต่ถ้าฝึกให้ฟังเพลงที่ชอบตั้งแต่เล็กเสียงเพลงจะหยุดให้เขาหนึ่งได้ ส่วนเด็กออทิสติกสามารถสังเกตพฤติกรรมได้ตั้งแต่ทารก เด็กกลุ่มนี้จะไม่ชอบให้อุ้ม ซีนตัว ไม่สนใจและมาสบตาเมื่อแม่เรียกชื่อ หรือคุยด้วยไม่พูดตามวัยแต่เด็กจะสนใจฟังเพลงและเสียงของสัตว์ต่าง ๆ

(http://www.meadjohnson.bms.co.th/t_mompi14.thm)

2.12 วิธีเลือกเป็นดนตรีให้เหมาะกับเด็กปฐมวัย

1. ระดับเสียง การศึกษาเรื่องสีในเด็กทางจิตวิทยาชั้นหนึ่งกล่าวว่า ขณะที่ทารกกำลังมองวัตถุสีขาว แล้วเราตบมือดัง ๆ ขึ้นมา 1 ครั้ง ให้เขาตกใจ เด็กจะเกลียดสีขาวไปเลย การเปิดเพลงก็เหมือนกัน ควรควบคุมความดังของเสียง ในระดับแผ่วเบา มาจากที่ไกล ๆ เพื่อสร้างให้เด็กคุ้นเคยกับเสียงดนตรีก่อน บางบ้านที่มีเสียงอีกทีก็ เช่น บ้านชั้นล่างเป็นสำนักงาน เราอาจเปิดเพลงนุ่มนวลกลบ เพื่อเบี่ยงเบนการฟังของทารก เพราะครั้งหนึ่งที่เขารับรู้เสียงดี ๆ แล้ว พอเขาได้ยินเสียงดี และไม่ตีพร้อมกัน เขาจะเยะเยะฟังเฉพาะเสียงดี ๆ ซึ่งเป็นธรรมชาติของมนุษย์ทุกคนที่จะไม่สนใจสิ่งที่ไม่ดี

2. จังหวะเพลง ถ้าเราเปิดเพลงเร็วเกินไป อาจทำให้เด็กเครียดได้ ในช่วงขวบปีแรก ถ้าเราจัดจังหวะเพลงเบา ๆ เสียงจังหวะรุนแรง จะทำให้เด็กรู้สึกถึงความสงบ และรู้จักที่จะสงบได้

3. ระยะเวลา ควรเลือกเปิดเพลงเมื่อทารกเริ่มตื่น จนถึงกล่อมให้หลับ แต่ถ้าทารกหลับแล้วควรปิดเพลงสังคมปัจจุบันเต็มไปด้วยเสียงที่ก่อให้เกิดความเครียดมากอยู่แล้ว บรรยากาศสงบเงียบเหมือนสมัยโบราณมีน้อย จึงควรให้ทารกได้พักผ่อนอย่างสงบและเต็มที่

4. ความแตกต่างระหว่างบุคคล ไม่ใช่ทารกทุกคนจะชอบเพลงในแนวเดียวกันเหมือนกันหมด สุขภาพจิตของคนที่ส่งผลต่อสุขภาพกาย ดังนั้นการเปิดเพลงความสังเกตปฏิกริยาของทารกระหว่างฟังเพลงว่า เขารู้สึกของเพลงนั้นหรือไม่อย่างไร ถ้ารู้สึกว่าเขาไม่สบายกับเพลงนั้นควรเปลี่ยนเพลงอื่นให้ใหม่

(http://www.meadjohnson.bms.co.th/t_mompi14.thm)

2.13 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับดนตรี

งานวิจัยในต่างประเทศ

มหาวิทยาลัยนิวยอร์ก แห่งสหรัฐอเมริกา ได้มีการทดลองให้นักศึกษาทำข้อสอบ ในขณะที่เดียวกันเปิดเสียงดนตรีคลอไปด้วย ผลปรากฏว่านักศึกษาที่ทำข้อสอบที่มีเสียงดนตรีคลอไปด้วย ทำคะแนนได้ดีกว่านักศึกษาที่ทำข้อสอบโดยไม่มีเสียงดนตรี (ไทยรัฐ. 2532 : 6 ; อ้างอิงจาก New York University. n.d.)

ดร. เทอร์แมน (Dr.Thurman) ได้เปิดดนตรีให้มารดาที่ตั้งครรภ์ฟังอย่างสม่ำเสมอทุกวัน ผลปรากฏว่า เด็กที่คลอดออกมามีพัฒนาการทางร่างกาย และไอคิวสมองสูงกว่าเด็กทั่ว ๆ ไป เสียง่าย มีอารมณ์แจ่มใส และมีความผูกพันกับมารดาอย่างมาก (ชัยรัตน์ บัณฑิตอร่ามพร. 2534 : 34-36)

แฟรงเกนเบอร์เกอร์ (Frankenberger. 1997 : 143) ได้ศึกษาผลของการใช้ดนตรีร่วมกับการฝึกอบรมแบบผ่อนคลายกับเด็กที่มีการเรียนรู้ช้า และความก้าวร้าว ผลปรากฏว่าการใช้ดนตรีร่วมกับการฝึกอบรมแบบผ่อนคลายช่วยทำให้เด็กเด็กมีการเรียนรู้ดีขึ้น และมีความก้าวร้าวทางอารมณ์ลดลง

ริชแมน (Richman. 1976 : 53796) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการทำงานโดยใช้ดนตรีประกอบกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคนปัญญาอ่อนอย่างมาก 30 คน โดยให้ทำงานที่ต้องทำงานใช้มืออย่างช้า ๆ และเป็นงานที่คล้ายคลึงกับชนิดของงานในโรงงาน เปรียบเทียบการทำงานที่ไม่ใช้ดนตรีประกอบ พบว่าการใช้ดนตรีประกอบช่วยปรับปรุงการทำงานได้เป็นอย่างมาก

งานวิจัยในประเทศ

ผลทาน ศรีณรงค์ (2528 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยใช้ดนตรีเป็นสื่อเร้ากับวิธีการสอนธรรมดา พบว่า ดนตรีเป็นสื่อเร้าที่กระตุ้นทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกนึกคิด เกิดจินตนาการ และสามารถเขียนถ่ายทอดออกเป็นภาพเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้ดนตรีเป็นสื่อเร้าในการสอน เพราะทำให้เกิดความรู้สึกสบายใจไม่ต้องตรึงเครียด

ในปีต่อมา มณี เผือกวิไล (2529 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการใช้ดนตรีกระตุ้นต่อการเจริญเติบโตของทารกคลอดก่อนกำหนด ผลปรากฏว่าเด็กจะมีปฏิกริยาตอบรับกับเสียงเพลงทั้งทางพฤติกรรมกับร่างกายในทางที่ดีขึ้น เสียงเพลงนุ่มนวลจะทำให้เด็กมีอาการสงบเงียบ ร่างกายเจริญเติบโตดีขึ้นด้วย และยังช่วยให้ระบบหายใจ และระบบย่อยดีขึ้นอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ นายแพทย์ชัยรัตน์ บัณฑิตอร่ามพร (2534 : 36 -39) ได้มีการทดลองเปิดเสียงดนตรีที่มีทำนองอ่อนหวานให้ทารกในครรภ์ฟัง ซึ่งไปช่วยกระตุ้นความสนใจของทารกในครรภ์ได้เพราะเสียงจะผ่านเข้าสู่สมองส่วนของการได้ยิน และไปกระตุ้นระบบประสาททำให้เซลล์สมองส่วนนี้มีขนาดใหญ่ และมีใยประสาทมากขึ้น อีกทั้งยังทำให้ทารกหลังคลอดมีอารมณ์สงบ เยือกเย็น เลี้ยงง่าย ไม่ร้องกวน ซึ่งเป็นการพัฒนาการทางด้านสมอง อารมณ์ และร่างกาย

เลิศ อานันท์นะ (2518 : 129) ได้ทดลองนำเสียงดนตรีมาใช้เพื่อใช้ประกอบการสอนแบบสร้างสรรค์ทางศิลปะสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ที่โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2514 ผลปรากฏว่า เสียงดนตรีสามารถ

ส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็ก เสริมสร้างความคิด จิตนาการ ช่วยกระตุ้นให้มีการแสดงออกในทางสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้ความสัมพันธ์ระหว่างประสาทหู กล้ามเนื้อมือให้สอดคล้องกับการใช้ความคิด นอกจากนี้ยังทำให้เหนื่อยช้า และคลายความตึงเครียด

ไตรรงค์ เจริญกิจ (2522 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทางวิทยาศาสตร์กายภาพระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนคณะราษฎรบำรุง จังหวัดยะลา ที่ใช้และไม่ใช้ดนตรีประกอบการสอน พบว่ากลุ่มนักเรียนที่ใช้ดนตรีประกอบการเรียนการสอนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยไม่ใช้ดนตรีประกอบ

พัชรา พุ่มพชาติ (2533 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบผลของการใช้เสียงดนตรีในการลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ที่ใช้เสียงดนตรีประกอบ กับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ปกติต่อการลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวชั้นอนุบาลปีที่ 1 อายุ 4-5 ปี ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2533 โรงเรียนอนุบาลธาตุทอง เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร สังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 8 คน ระยะเวลาศึกษา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน ผลการศึกษาเสียงดนตรีสามารถลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัยได้ ทั้งการก้าวร้าวโดยการกระทำและโดยคำพูด และการใช้เสียงดนตรีประกอบการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ทำให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมก้าวร้าวลดลงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์อย่างปกติมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จันทร์เพ็ญ สุภาพล (2535 : 70 – 73) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กของเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรี ควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมช่วยเหลือกับเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมช่วยเหลือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 5 – 6 ปี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2535 โรงเรียนอนุบาลแพร่ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแพร่ จำนวน 30 คน ระยะเวลาศึกษา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมช่วยเหลือ มีพฤติกรรมทางสังคมดีกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมช่วยเหลืออย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

นัตรสุดา เขียรปรีชา (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการใช้เสียงดนตรีในการส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมในบรรยากาศที่มีเสียงดนตรีประกอบกับการจัดกิจกรรมแบบปกติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 อายุ 4 – 5 ปี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2536 โรงเรียนอนุบาลวัดนางนอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 30 คน รวม 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยการสุ่มอย่างง่าย เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน ผลการศึกษาพบว่า พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมในบรรยากาศที่มีเสียงดนตรีประกอบสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ในแง่ของการใช้ดนตรีเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ยังไม่มีผู้วิจัย ส่วนใหญ่การวิจัยมักจะใช้ดนตรีเพื่อการส่งเสริมหรือควบคุมพฤติกรรมที่ต้องการของเด็ก โดยเฉพาะงานวิจัยของฉัตรชุต เขียรปรีดา (2537) ที่เริ่มใช้ดนตรีในการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย และจากข้อเขียนของรังสิเกษมสุข (2535) ได้ชี้ให้เห็นว่าดนตรีสามารถสร้างความคิดสร้างสรรค์ได้ อีกประการหนึ่ง ดนตรีทำให้เด็กได้รับความสนุกเพลิดเพลินสอดคล้องกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะเป็นแนวทางที่น่าจะ

นำมาทดลองใช้กับเด็กปฐมวัย ด้วยการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้เด็ก โดยเปรียบเทียบกับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบเสียงดนตรีแนวเพลงคลาสสิกและแบบปกติ ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์

3.1 ความหมายของความคิดสร้างสรรค์

แอนเดอร์สัน (Anderson. 1959 : 7) ได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่า หมายถึงความสามารถของบุคคลในการคิดแก้ปัญหาด้วยความคิดอย่างลึกซึ้ง ที่นอกเหนือไปจากความคิดอย่างปกติธรรมดา เป็นลักษณะภายในตัวบุคคลที่สามารถจะคิดได้หลายแง่มุม และผสมผสานจนได้ผลิตผลใหม่ที่ถูกต้องสมบูรณ์

กิลฟอร์ด (Guilford. 1959 : 470) ได้กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึงความคิดอเนกนัย (Divergent Thinking) ซึ่งคิดได้หลายทิศทาง หลายด้านหลายมุมคิดได้กว้างไกลและนำไปสู่การคิดประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่รวมถึงการคิดค้นพบวิธีการแก้ปัญหาได้สำเร็จความคิดอเนกนัยประกอบด้วยความคิดริเริ่ม (Originality) ความคล่องในการคิด (Fluency) ความยืดหยุ่นในการคิด (Flexibility) และความคิดละเอียดลออ (Elaboration)

เกตเซล (Getzels. 1962 : 450 - 455) มีความเห็นสอดคล้องกับกิลฟอร์ดเขากล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นลักษณะการคิดที่หาคำตอบหลาย ๆ คำตอบ เพื่อตอบสนองสิ่งที่เร้าซึ่งลักษณะเช่นนี้มักจะเกิดขึ้น กับบุคคลที่มี อีสุภภาพในการตอบสนองจึงจะสามารถตอบได้มาก

กูดและโพรฟี (ประสาธ อิศรปริดา. 2538 : 141 ; อ้างอิงจาก Good and Propy. 1986 : 685) ได้ให้ความหมายว่า ความคิดสร้างสรรค์คือ ความคิดที่แปลกใหม่ (Novel) และมีคุณค่า (Value) ด้านความถูกต้อง เช่น แก้ปัญหาได้ถูกต้อง หรือเป็นคุณค่าด้านความสุขทางใจ เช่น ดนตรีทำให้ผู้ฟังมีความสุข

เมดนิค (Mednick. 1962 : 196) ได้ให้ความหมายว่า ความคิดสร้างสรรค์ คือ ความสามารถที่เชื่อมโยงสัมพันธ์องค์ประกอบในแบบใหม่ ๆ ได้ โดยเชื่อมโยงสัมพันธ์นั้นตอบสนองต่อข้อกำหนดบางประการ หรือประโยชน์บางอย่างได้ ถ้าสิ่งที่นำมาเชื่อมโยงนั้นมีความห่างไกลกันมากเพียงใด การเชื่อมโยงสัมพันธ์ก็มีความสร้างสรรค์มากขึ้นเพียงนั้น

เทลเลอร์ (Taylor. 1964 : 108 -109) ได้กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถที่จะย้อนกลับเพื่อการแก้ปัญหาแนวทางใหม่ ซึ่งเสนอว่า ความคิดสร้างสรรค์ประกอบด้วยความคิดคล่องแคล่วในการคิด เป็นการกระตุ้นความคิดจากภายในและร่วมกันใช้ความคิดเหล่านี้ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและความมั่นใจมากขึ้น ความคิดยืดหยุ่นเป็นการพิจารณาปัญหาได้หลายแง่และความคิดริเริ่มเป็นการพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ในทางที่แปลก

อย่างไรก็ตามทอแรนซ์ (Torrance) ได้ให้ความหมายว่า ความคิดสร้างสรรค์หมายถึงกระบวนการของความรู้สึก ไวต่อการแก้ปัญหาหรือสิ่งบกพร่องที่ขาดหายไปแล้วรวมความคิดตั้งเป็นสมมติฐานขึ้นและทำการทดลองสมมติฐาน และทำการทดลองสมมติฐานและรายงานผลที่ได้จากการค้น ความคิดสร้างสรรค์ของคนมีความแตกต่างกันตามระดับความมากน้อย ซึ่ง ทอแรนซ์ (Torrance , E.P. : 1964) ได้ให้ทัศนะว่า ผลของความคิดสร้างสรรค์นั้นไม่จำเป็นต้องถึงขั้นสูงสุด ดังเช่น การคิดประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ หรือการสร้างทฤษฎีที่ต้องใช้ความคิดด้านนามธรรม แต่อาจจะเป็นขั้นหนึ่งขั้นใดใน 5 ขั้น ต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 เป็นขั้นแสดงออกอย่างอิสระในด้านความคิดริเริ่ม โดยไม่คำนึงถึงคุณภาพของงาน
 ขั้นที่ 2 งานที่ได้ผลผลิต ขั้นนี้ต้องอาศัยทักษะบางอย่าง
 ขั้นที่ 3 เป็นงานประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ ๆ ที่ไม่ซ้ำแบบใคร
 ขั้นที่ 4 เป็นการปรับปรุงงาน ขั้นที่ 3 ให้ดี
 ขั้นที่ 5 เป็นงานที่เกิดจากการคิดสิ่งที่เป็นนามธรรมขั้นสูงสุด เช่น ค้นพบทฤษฎีหรือหลักการใหม่
 วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523 : 40) ได้ให้ความหมายว่า ความคิดสร้างสรรค์หมายถึง ความสามารถ
 ของ บุคคลในการแก้ปัญหาอย่างลึกซึ้ง นอกเหนือไปจากลำดับขั้นของการคิดอย่างปกติเป็นลักษณะภายใน
 ของบุคคล ที่จะคิดได้หลายแง่หลายมุม ประสานประสานกันอันได้ผลิตผลใหม่ที่ต้องสมบูรณ์

ดิลก ดิลกานนท์ (2534 : 40) ได้กล่าวถึงแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TUT - DP
 (The test for Creative Think drawing Production) (Jellen and Urban. 1984) ซึ่งสร้างตามคำ
 นิยามว่า ความคิดสร้างสรรค์หมายถึงการคิดอย่างมีสาระ (Production Thinking) ในเชิงวัตรกรรม
 จินตนาการและ ความคิดอเนกนัย ซึ่งรวมถึงความคิดคล่อง (Fluency) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility)
 ความคิดริเริ่ม (Originality) ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) ความกล้าเสี่ยง (Risk - taking) และ
 อารมณ์ขัน (Humor)

ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา (2537 : 20 -21) ได้สังเคราะห์คำอธิบายจากแนวคิดและทฤษฎี
 ต่าง ๆ พบว่า ความคิดสร้างสรรค์มีลักษณะตรงกันอยู่ 3 ลักษณะ คือ

1. ความคิดสร้างสรรค์เป็นความคิดใหม่ แปลก แตกต่างจากเดิมซึ่งอาจเกิดจากความคิดปรับปรุง
 เปลี่ยนแปลงสิ่งที่มีอยู่แล้ว หรือการใช้จินตนาการคิดประดิษฐ์สิ่งใหม่ขึ้นมา
2. เป็นการคิดมุ่งแก้ปัญหาที่เกิดจากความต้องการของบุคคล หรือความจำเป็นจากสิ่งแวดล้อม
 โดยมีลักษณะของความไวต่อการรับรู้ความรู้สึกถึงปัญหาหรือการคิดค้นปัญหาในแง่มุมหรือรูปแบบที่แตกต่าง
 จากธรรมดา

3. เป็นการคิดที่มีคุณค่าเป็นประโยชน์ มิใช่คิดฟุ้งซ่านให้แปลก ๆ แตกต่าง แต่ไร้สาระ หรือ
 เป็นอันตราย เป็นการคิดแปลกใหม่ที่เหมาะสมกับการแก้ปัญหา มีทางเป็นไปได้และใช้ประโยชน์ได้จริง หรือ
 ความคิดหลายทิศหลายทางที่นำไปสู่กระบวนการคิดประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่ รวมทั้งการคิดการค้นพบ วิธีการ
 แก้ปัญหาใหม่ตลอดจนความสำเร็จในด้านการคิดค้นพบทฤษฎีต่าง ๆ อันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทาง
 สร้างสรรค์ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

อารี รังสินันท์ (2526) ให้ความหมายว่า ความคิดสร้างสรรค์ คือ ความคิดจินตนาการประยุกต์ที่
 สามารถนำไปสู่การประดิษฐ์คิดค้นพบใหม่ ๆ ทางเทคโนโลยีซึ่งเป็นความคิดในลักษณะที่คนอื่นคาดไม่ถึง
 หรือมองข้าม เป็นความคิดหลากหลาย คิดกว้างไกล เน้นทั้งปริมาณ และคุณภาพอาจเกิดจากการคิด
 ผสมผสานเชื่อมโยงกับความคิดใหม่ ๆ ที่แก้ปัญหาหรือเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

อารี พันธุ์ณี (2540 : 6) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์หมายถึง กระบวนการทางสมองที่คิด
 ในลักษณะอเนกนัย อันนำไปสู่การคิดค้นพบสิ่งแปลกใหม่ ด้วยความคิดดัดแปลงปรุงแต่งจากความคิดเดิม
 ปรุงแต่งจากความคิดเดิมผสมผสานกันให้เกิดสิ่งใหม่ ซึ่งรวมทั้งการประดิษฐ์คิดค้นพบสิ่งต่าง ๆ ตลอดจน
 วิธีการคิดทฤษฎี หลักการได้สำเร็จ

จากความหมายต่างๆของความคิดสร้างสรรค์ อาจสรุปได้ว่าความคิดสร้างสรรค์หมายถึง
 ความสามารถส่วนบุคคลในการสรรค์สร้างงานต่างๆผ่านความคิด โดยไม่ซ้ำแบบใคร และมีการเปลี่ยนแปลง

ไปในทางที่พัฒนาจากเดิม ซึ่งความสามารถนี้ติดตัวบุคคลนั้นมาแต่กำเนิดแต่สามารถฝึกฝน หรือสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เพิ่มมากขึ้น

3.2 ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์

เฮอร์ลอค (Hurlock.1972 : 319) ได้กล่าวว่าความคิดสร้างสรรค์ให้ความสุขความสบายและความพอใจแก่เด็กมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของเด็กมากไม่มีอะไรที่จะทำให้เด็กรู้สึกหดหู่ได้เท่ากับงานสร้างสรรค์ของเขาถูกตำหนิถูกดูถูก หรือถูกว่าสิ่งของที่เขาสร้างนั้นมาเหมือนของจริง

เจอร์ซิล (Jersild.1972 : 153-158) กล่าวว่าความคิดสร้างสรรค์มีส่วนช่วยในการส่งเสริมเด็กในด้านต่าง ๆ ได้แก่

1. ส่งเสริมสุนทรียภาพ เด็กจะรู้จักชื่นชมและมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งต่าง ๆ ซึ่งผู้ใหญ่ควรทำเป็นตัวอย่าง โดยการยอมรับและชื่นชมในผลงานของเด็ก การพัฒนาสุนทรียภาพแก่เด็ก โดยให้เด็กเห็นว่าทุก ๆ อย่างมีความหมาย การส่งเสริมให้รู้จักสังเกตสิ่งที่แปลกจากสิ่งธรรมดาสามัญ ให้ได้ยินสิ่งที่ไม่เคยได้ยิน และหัดให้เด็กสนใจในสิ่งต่าง ๆ รอบตัว

2. เป็นการผ่อนคลายอารมณ์ การทำงานสร้างสรรค์เป็นการผ่อนคลายอารมณ์ ลดความกดดัน ความคับข้องใจ และความก้าวร้าว

3. สร้างนิสัยในการทำงานที่ดีขณะที่เด็กทำงานครูควรสอนระเบียบวินัยและนิสัยที่ดีในการทำงาน ควบคู่ไปด้วย เช่น หัดให้เด็กรู้จักเก็บของเป็นที่ ล้างมือเมื่อทำงานเสร็จ เป็นต้น

4. เป็นการพัฒนากล้ามเนื้อมือ เด็กจะสามารถพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่จากการเล่นการเคลื่อนไหว การเล่นเกม และการพัฒนากล้ามเนื้อเล็กจากการตัดกระดาษ ประดิษฐ์ภาพวาดภาพด้วยนิ้วมือ การต่อภาพ การเล่นเกมกระดานตะปู

5. เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจ ค้นคว้า ทดลอง เด็กจะชอบทำกิจกรรมและใช้วัสดุต่าง ๆ ซ้ำ ๆ กัน เพื่อสร้างสิ่งใหม่ ๆ ขึ้น ครูจึงควรจัดหาวัสดุต่าง ๆ ไว้ให้เด็กมีโอกาสพัฒนาการทดลองของตน เช่น กล้องยาสีฟัน เปลือกไข่และเศษวัสดุเหลือใช้ เพื่อให้เขาฝึกสมมติเป็นนักก่อสร้าง หรือสถาปนิก

อารี รังสินันท์ (2532 : 498) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์มีความสำคัญต่อตนเอง และต่อสังคม ดังต่อไปนี้

1. ต่อตนเอง

- 1.1 ลดความเครียดทางอารมณ์ บุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ต้องการแสดงออกอย่างอิสระทั้งความคิดและการปฏิบัติ มีความมุ่งมั่นจริงจังในสิ่งที่คิด หากทำได้ตามที่คิดจะทำให้ลดความเครียด และความกังวล เพราะได้สนองตอบความต้องการพื้นฐานของตนเอง ซึ่งลักษณะต่าง ๆ ที่บุคคลที่สร้างสรรค์ต้องการตอบสนอง ได้แก่ ความอยากรู้อยากเห็นความสนใจศึกษาค้นคว้า ต้องการเผชิญกับสิ่งที่ท้าทายความสามารถ เป็นต้น

- 1.2 มีความสนุกสนาน เพลิดเพลินและเป็นสุข บุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์เมื่อได้ทำในสิ่งที่ตนคิด ได้เล่น ได้ทดลองกับความคิดจะรู้สึกพอใจตั้งแต่ต้นต้นกับผลงานที่จะเกิดขึ้นจะทำงานอย่างเพลิดเพลินทุ่มเทอย่างจริงจัง เต็มกำลังเต็มความสามารถและทำอย่างมีความสุขแม้จะเป็นงานหนักแต่จะเป็นเรื่องที่ยากและเบาจะเห็นว่าการทำงานของศิลปิน นักวิทยาศาสตร์ และนักสร้างสรรค์สาขาต่าง ๆ จะใช้เวลาทำงานติดต่อกันครั้งละหลาย ๆ ชั่วโมง และทำอย่างต่อเนื่องกันหลายปี จนค้นพบบางสิ่งบางอย่างที่สามารถผลิตผลสร้างสรรค์ออกมาได้

1.3 มีความภาคภูมิใจและเชื่อมั่นในตนเอง การได้ทำในสิ่งที่ตนคิด ได้ทดลอง ได้ปฏิบัติจริง เมื่องานนั้นได้ประสบความสำเร็จจะทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจและเชื่อมั่นในตนเองหากงานนั้นไม่สำเร็จบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์จะเข้าใจและยอมรับผลที่เกิดขึ้น ได้เรียนรู้และค้นพบบางสิ่งบางอย่างจากความไม่สำเร็จ ช่วงนี้จะเป็นพื้นฐานให้เกิดความมุ่งมั่น พยายาม และมีความกล้าที่จะก้าวไปข้างหน้าเพื่อความสำเร็จต่อไป

2. ต่อสังคม

2.1 ทำให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลง เพราะผลงานสร้างสรรค์นำมาซึ่งความแปลกใหม่ ทำให้สังคมเจริญก้าวหน้า ถ้าสังคมหยุดนิ่งจะทำให้สังคมล้าหลัง

2.2 ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ประดิษฐ์กรรมความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ เช่น เครื่องจักร รถยนต์ รถแทรกเตอร์ เครื่องวิดน้ำ เครื่องนวดข้าว เครื่องเก็บผลไม้ เครื่องบด สิ่งเหล่านี้ช่วยในการผ่อนแรงของมนุษย์ได้มาก ช่วยลดความเหนื่อยยาก ลำบากและความทรมานได้มาก ไม่ต้องทำงานหนัก ทำให้ชีวิตมีความสุขมากขึ้น

2.3 ช่วยให้เกิดความสะดวกสบายและรวดเร็ว การค้นพบจักรยาน รถยนต์ เรือ เครื่องจักร รถไฟ เครื่องบิน ยานอวกาศ ทำให้การคมนาคมติดต่อกันการเดินทางขนส่งสะดวกสบายก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ความเข้าใจกันมากยิ่งขึ้น

2.4 ความปลอดภัยในชีวิตและการมีชีวิตที่ยืนยาวขึ้นการค้นพบทางการแพทย์วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้ชีวิตมนุษย์ ทำให้ชีวิตมนุษย์ไม่ต้องเสี่ยงอันตราย การค้นพบยารักษาโรค ป้องกันโรค เช่น การค้นพบวัคซีนต่าง ๆ ทำให้มนุษย์รอดพ้นจากการเป็นโรคโปลิโอ วัณโรค เป็นต้นการค้นพบความรู้ใหม่ ๆ ในเรื่องโภชนาการการออกกำลังกายการดูแลสุขภาพอนามัยต่างๆทำให้ประชาชนรู้จักปฏิบัติตนในด้านการป้องกัน ดูแลรักษาสุขภาพอนามัยทั้งร่างกายและจิตใจ มีส่วนทำให้คนมีชีวิตยืนยาวขึ้น

2.5 ช่วยประหยัดเวลา แรงงานและเศรษฐกิจ ผลการค้นพบในด้านต่าง ๆ ทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การแพทย์ การศึกษาการเกษตรช่วยให้มนุษย์มีเวลามากขึ้นสามารถนำพลังงานไปใช้ทำอย่างอื่นเพื่อก่อให้เกิดรายได้และเพิ่มพูนเศรษฐกิจได้มากขึ้นมีเวลาหาความรู้ขึ้นชมกับความงามสุนทรีย์ภาพและศิลปะได้มากขึ้น

2.6 ช่วยในการแก้ปัญหาสังคม เนื่องจากสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นต้องคิดหรือหาวิธีใหม่ ๆ มาใช้แก้ปัญหาให้หมดไป

2.7 ช่วยให้เกิดความเจริญก้าวหน้าและดำรงไว้ซึ่งมนุษยชาติ ความคิดสร้างสรรค์ด้านวิทยาศาสตร์ การแพทย์ ศิลปะ เทคโนโลยี เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง ช่วยยกมาตรฐานการดำเนินชีวิต ทำให้มนุษย์เป็นสุข และสามารถสร้างสรรค์สังคมให้เจริญขึ้นตามลำดับ

สรุปได้ว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ซึ่งมีความสำคัญต่อการสร้างเสริมบุคลิกภาพ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความภาคภูมิใจ การกล้าแสดงออก เป็นการเปิดโอกาสในการคิดสำรวจค้นคว้าและทดลองแก้ปัญหาต่าง ๆ รวมทั้งช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาให้แก่เด็ก เพื่อจะได้เจริญเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพและสร้างความเจริญก้าวหน้าให้ประเทศชาติต่อไป

3.3 ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์

ฮารี ริงลินันท์ (2532 : 506-510) กล่าวถึง ทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ ไว้ดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของนักจิตวิทยาจิตวิเคราะห์

ฟอรัย จิตแพทย์ชาวเวียดนามเป็นผู้นำกลุ่ม ให้ความเห็นว่าความคิดสร้างสรรค์เกิดจากความขัดแย้งระหว่างแรงขับทางเพศซึ่งถูกผลักดันออกมาโดยจิตใต้สำนึกกับความรู้สึกผิดชอบชั่วดีในสังคม ดังนั้นเพื่อให้แรงขับทางเพศได้แสดงออกมา ความขัดแย้งที่เกิดขึ้น อาจเป็นความขัดแย้งเรื่องไม่พึงพอใจในสภาพของตน จึงต้องการปรับสภาพเดิมให้เป็นไปตามที่ตนพอใจ เช่น รุจิรา เด็กวัยรุ่นอายุประมาณ 15 ปี ไม่พอใจสภาพห้องนอนของเธอ เพราะมันเรียบเธอจึงคิดตกแต่งด้วยการติดภาพประดับตามผนังและโยกย้ายเฟอร์นิเจอร์บางชิ้นให้อยู่ในที่ที่เหมาะสมขึ้น เพิ่มแจกันดอกไม้ให้ห้องดูสดชื่นสวยงาม ติดมานหน้าต่างและอื่น ๆ เป็นต้นฟอรัยมีความคิดว่าความคิดสร้างสรรค์เกิดจากความขัดแย้งระหว่างแรงขับทางเพศกับความรู้สึกผิดชอบในสังคม แรงขับทางเพศถูกกลั่นกรองออกมาในรูปแบบพฤติกรรมที่สังคมยอมรับเป็นความคิดสร้างสรรค์

2. ทฤษฎีโครงสร้างสมรรถภาพทางสมองหรือทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญา เป็นแนวทางของกิลฟอร์ด นักจิตวิทยาชาวอเมริกันได้ศึกษาวิจัยการวิเคราะห์ตัวประกอบ(FA)ทางสติปัญญาเป็นเวลาประมาณ 20 ปีโดยค้นพบความคิดเอกนัยและอเนกนัยเป็นความคิดสร้างสรรค์ ความมีเหตุผล และการแก้ปัญหา กิลฟอร์ด ได้แบ่งสมรรถภาพทางสมองออกเป็น 3 มิติ ดังนี้

มิติที่ 1 เนื้อหา(Content)หมายถึงเนื้อหาข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่เป็นสื่อในการคิดที่สมองรับเข้าไปคิดแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ คือ

1. ภาพ (Figural : F) หมายถึงข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่เป็นรูปธรรม หรือรูปที่แน่นอน ซึ่งสามารถรับรู้และทำให้เกิดความรู้สึกนึกคิดได้ เช่น ภาพ เป็นต้น

2. สัญลักษณ์ (Symbolic : S) หมายถึง ข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่อยู่ในเครื่องหมายต่าง ๆ เช่น ตัวอักษร ตัวเลข โน้ตดนตรีและสัญลักษณ์อื่น ๆ

3. ภาษา (Semantic : M) หมายถึงข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่อยู่ในรูปของถ้อยคำที่มีความหมายต่าง ๆ กัน ใช้ติดต่อสื่อสารได้ เช่น พ่อ แม่ เพื่อน ชอบ โกรธ เสียใจ เป็นต้น

4. พฤติกรรม (Behavior : B) หมายถึง ข้อมูลที่แสดงออก กิริยา อากักร การกระทำที่สามารถสังเกตเห็น รวมทั้งทัศนคติ การรับรู้ การคิด เช่น การยิ้ม การหัวเราะ การสั่นศีรษะ การแสดงความคิดเห็น เป็นต้น

มิติที่ 2 วิธีการคิด (Operation) หมายถึง มิติที่แสดงลักษณะกระบวนการปฏิบัติงาน หรือกระบวนการคิดของสมอง แบ่งออกเป็น 5 ลักษณะ คือ

1. การรับการเข้าใจ (Cognition : C) หมายถึงความสามารถทางสมองของบุคคลที่ดีความเมื่อเห็นสิ่งเร้าได้

2. การจำ (Memory : M) หมายถึง ความสามารถในการเก็บสะสมความรู้และข้อมูลต่าง ๆ แล้วสามารถระลึกได้เมื่อต้องการ

3. การคิดแบบอเนกนัย หรือความคิดกระจาย (Divergent Thinking : D) หมายถึงความสามารถในการคิดตอบสนองต่อสิ่งเร้าได้หลายรูปแบบ หลายแง่หลายมุม

4. การคิดแบบเอกนัยหรือความคิดรวม (Convergent Thinking : N) หมายถึงความสามารถในการคิดหาคำตอบที่ดีที่สุดจากข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่กำหนด

5. การประเมินค่า (Evaluation : E) หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่สามารถหาเกณฑ์ที่สมเหตุสมผล สามารถตัดสินเกี่ยวกับความดีความงามความเหมาะสมสามารถสรุปได้ว่าข้อมูลอื่นใดบ้างที่สอดคล้องกับเกณฑ์ที่ ตั้งขึ้น

มิตินี้ 3 ผลของการคิด หมายถึง มิตินี้แสดงผล (Product) ที่ได้จากการทำงาน การจัดการกระทำวิธีการคิดจากข้อมูลจากเนื้อหา ผลการคิดออกมาในรูปแบบลักษณะต่าง ๆ กัน ดังนี้คือ

1. หน่วย (Unit : U) หมายถึงสิ่งที่มีคุณสมบัติเฉพาะตัวและแตกต่างไปจากสิ่งอื่นๆ
2. จำพวก (Class : C) หมายถึงประเภท จำพวก หรือกลุ่มของหน่วยที่มีคุณสมบัติหรือลักษณะร่วมกัน
3. ความสัมพันธ์ (Relation : R) หมายถึง ผลของการเชื่อมโยงความคิดของประเภทหรือหลายประเภทเข้าด้วยกัน โดยอาศัยลักษณะบางอย่างเป็นเกณฑ์ ความสัมพันธ์อาจจะอยู่ในรูปของหน่วยกับหน่วย จำพวกกับจำพวก หรือระบบกับระบบ
4. ระบบ (System : S) หมายถึง การเชื่อมโยงของสิ่งเร้า โดยอาศัยกฎเกณฑ์ หรือระเบียบแบบแผนบางอย่าง

5. การแปลงรูป (Transformation : T) หมายถึง การเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง ดัดแปลง ตีความ ขยายความ ให้นิยามใหม่ หรือการจัดองค์ประกอบของสิ่งเร้าหรือข้อมูลออกมาในรูปแบบใหม่

โครงสร้างของสมรรถภาพทางสมอง หรือการวัดเชาว์ปัญญาของกิลฟอร์ด แบ่งออกเป็น 120 เซลล์ หรือ 120 องค์ประกอบ โดยในแต่ละตัวจะประกอบด้วยหน่วยย่อยของสามมิติ เรียงจากเนื้อหา วิธีการคิด และผลของการคิด (Content Operation-Product)

3. ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ตามแนวความคิดของนักมนุษยนิยม

มาสโล (Abraham H. Maslow) และโรเจอร์ (Rogers) เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญของแนวคิดกลุ่มนี้ โดยมีความคิดว่า ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ เป็นผู้ที่ยอมรับตนเองตามสภาพที่เป็นจริง เข้าใจตนเอง ยอมรับตนเองทั้งในส่วนที่บกพร่องและในส่วนดี รู้ทั้งจุดอ่อนและตระหนักในความสามารถของตนเอง ฟังตนเอง ริเริ่มและนำตนเองได้ สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ มีอิสระเสรีภาพในการคิด ตัดสินใจ เลือกร่างทำสิ่ง ๆ โดยไม่ให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน มองเห็นศักดิ์ศรีคุณค่าของตนเอง และสามารถสร้างสรรค์ตนเองและสังคมให้เกิดประโยชน์สุข

การที่บุคคลสามารถพัฒนาและไปถึงเป้าหมายดังกล่าว กลุ่ม มนุษยนิยมเน้นถึงสถานการณ์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ว่า ต้องประกอบด้วย

1. ภาวะความปลอดภัยทางจิต
 - 1.1 การยอมรับในค่าของคนแต่ละคน
 - 1.2 ไม่มีการตีราคา ประเมินหรือเปรียบเทียบความคิดเห็นและผลงาน ทุกคนทำงานด้วยความสบายใจ
 - 1.3 ความมั่นใจในตัวเอง มีแนวโน้มที่จะตัดสินใจด้วยตนเอง และเต็มใจที่จะรับผิดชอบในความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของตนได้
2. ภาวะที่มีเสรีภาพในการแสดงออก
 - 2.1 มีจิตใจกว้างที่จะเปิดรับประสบการณ์ เต็มใจจะรับรู้ความคิด มีความสนใจต่อเหตุการณ์ และ ความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโลก
 - 2.2 ปรารถนาที่จะเล่นกับความคิด และสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ

นักมนุษยวิทยามีความเชื่อว่า บุคคลที่รู้จักคนตรงตามสภาพที่เป็นจริง จะสามารถพัฒนาศักยภาพของตนให้เต็มที่ ภายใต้ความรู้ที่ปลอดภัยทางจิตใจ และการมีเสรีภาพในการแสดงออก จะทำให้เกิดผลผลิตสร้างสรรค์ได้

4. ทฤษฎีความคิดสองลักษณะ เป็นทฤษฎีเกี่ยวกับการทำงานของสมองมนุษย์ มีแนวคิดเบื้องต้นว่า เฝ้านของมนุษย์อยู่รอดสืบสายมาจนถึงคนปัจจุบันได้ เพราะมนุษย์มีสมองอันเชี่ยวชาญ ซึ่งเกิดจากการทำงานของสมองที่มีสองส่วน โดยแบ่งหน้าที่กันทำในแต่ละส่วน และจากการค้นคว้าทดลองเกี่ยวกับการทำงานของสมองสองซีก คือ สมองซีกซ้ายและสมองซีกขวา ซึ่งทำหน้าที่แตกต่างกันอย่างเด่นชัดในการรับรู้ความเป็นไปของสิ่งต่าง ๆ

ความคิดสร้างสรรค์เกิดจากการทำงานของสมองซีกขวา ซึ่งทำหน้าที่คิดจินตนาการความคิด แปลก ๆ ใหม่ ๆ ความซาบซึ้งในดนตรี ศิลปะ วรรณคดี เป็นต้น ส่วนสมองซีกซ้าย เป็นส่วนที่คิดและ มีการทำงานออกมาเป็นรูปธรรม เช่น การวิเคราะห์ การหาเหตุผล กฎเกณฑ์

ความคิดสร้างสรรค์เกิดจากการทำงานของสมองซีกขวา จะสามารถแสดงหรือบอกให้ผู้อื่นทราบได้ ต้องเกิดจากการรวบรวมวิเคราะห์ และหาถ้อยคำของสมองซีกซ้ายเท่านั้น ดังนั้นหากสมองทั้ง 2 ซีก คือ ซีกซ้าย และซีกขวา ได้พัฒนาอย่างเหมาะสมทั้ง 2 ซีก ก็จะสามารถทำคุณประโยชน์ต่าง ๆ แก่มนุษยชาติอย่างมหาศาล ทฤษฎีความคิดสองลักษณะจึงเป็นอีกทฤษฎีหนึ่งในการจัดและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของบุคคล

การศึกษาการทำงานของสมองแบ่งออกเป็น 2 ซีก คือ สมองซีกซ้ายและซีกขวา กล่าวคือ สมองซีกขวา จะทำหน้าที่คิดจินตนาการ คิดสังเคราะห์ และมีความโน้มเอียงเข้าหากฎเกณฑ์ของดนตรี และศิลปะ ส่วนสมองซีกซ้าย คิดวิเคราะห์หาเหตุผล โนมเอียงเข้าหากฎเกณฑ์ทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ฉะนั้นถ้าสมองได้รับการพัฒนาให้ทำหน้าที่อย่างเต็มที่ทั้ง 2 ด้านก็จะสามารถสร้างสรรค์และก่อประโยชน์แก่มนุษยชาติอย่างมหาศาล

ขั้นตอนที่ 1 การตระหนักรู้ถึงความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ เป็นขั้นตอนแรกที่จะทำให้บุคคลเพิ่มความสนใจในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของแต่ละบุคคล เช่น การพัฒนาปรีชาญาณ การรู้จักและเข้าใจตนเอง การมีสุขภาพจิตที่สมบูรณ์และการมีชีวิตที่ดีขึ้นกว่าเดิม และเข้าใจนวัตกรรมต่าง ๆ ที่ผ่านมากในประวัติศาสตร์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเจริญก้าวหน้า และวิถีแก้ปัญหาในปัจจุบันและอนาคต

ขั้นตอนที่ 2 ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและแจ่มชัดในธรรมชาติของความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง การที่บุคคลจะสนใจและให้ความสำคัญกับความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น เมื่อได้รับรู้เนื้อหาสาระเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ จะช่วยให้บุคคลเข้าใจและเห็นความสำคัญยิ่งขึ้น สาระที่ควรจัดให้บุคคลได้เรียนรู้ ได้แก่

1. บุคลิกภาพของบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์
2. ลักษณะกระบวนการคิดสร้างสรรค์
3. ความสามารถสร้างสรรค์ด้านต่าง ๆ
4. ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์
5. แบบสอบถาม แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์
6. เทคนิควิธีการฝึกคิดสร้างสรรค์
7. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดสร้างสรรค์

ขั้นตอนที่ 3 เทคนิคและวิธีการส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง เทคนิควิธีการ กลยุทธ์ในการฝึกกระบวนการคิดสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมให้เกิดผลผลิตสร้างสรรค์ซึ่งรวมเทคนิคและวิธีการต่อไปนี้ด้วย คือ การระดมพลังสมอง การคิดเชิงเปรียบเทียบ การคิดจินตนาการ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 4 การเพิ่มพูนศักยภาพในการเป็นมนุษย์ของแต่ละบุคคลอย่างแท้จริงเป็นการพัฒนาบุคคลไป สู่การรู้จักตนเองตามสภาพที่เป็นจริงเป้าหมายสูงสุดคือบุคคลสามารถตั้งศักยภาพความสามารถและปรัชญาของแต่ละบุคคลมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนและสังคมอย่างเต็มที่ การรู้จักตนเองตรงสภาพที่เป็นจริง จะประกอบด้วย

1. เป็นผู้เปิดรับประสบการณ์ต่าง ๆ มาปรับเข้ากับตนได้
2. สนใจศึกษาเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของมนุษย์
3. มีความคิดริเริ่มในการนำตนเอง และริเริ่มผลิตสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง
4. มีความสามารถในการคิดยืดหยุ่น เพื่อปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงแนวทางในการดำเนินชีวิตให้เหมาะสมได้

ลำดับขั้นในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ของทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ของโอตา (The Model AUTA) มีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. การตระหนักถึงความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์
2. ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและแจ่มชัดของความคิดสร้างสรรค์
3. เทคนิควิธีการและกลยุทธ์ในการฝึกกระบวนการคิดสร้างสรรค์
4. การเพิ่มพูนศักยภาพในมนุษย์

ความคิดสร้างสรรค์มีทฤษฎีและแนวคิดที่สนับสนุนหลายทฤษฎีด้วยกัน ได้แก่ ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ตามแนวความคิดนักจิตวิทยาจิตวิเคราะห์ ทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกอลฟอร์ด ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ตามแนวความคิดของนักมนุษยนิยม ทฤษฎีความคิดสองลักษณะ และทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ของโอตา โดยแต่ละทฤษฎีต่างให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นกับคนทุกคนในสังคม เพื่อสร้างสรรค์ผลงาน และสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ให้กับสังคม

3.4 พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์

แมคมิลแลน (อาร์ี รังสินันท์.2526 : 41-42 ; อ้างอิงจาก Macmillan.n.d.) ได้แบ่งพัฒนาการทางจินตนาการของเด็กออกเป็น 3 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 เป็นขั้นที่เด็กเล็ก ๆ มีความรู้สึกเกี่ยวกับความงาม ซึ่งเป็นทางนำไปสู่ความจริง

ขั้นที่ 2 เป็นระยะที่เด็กเริ่มเข้าใจถึงความเป็นจริง เด็กจะเริ่มมีคำถามถึงสาเหตุและผลด้วยการถามว่า “ทำไม”

ขั้นที่ 3 เด็กเริ่มเข้าใจคิดที่ละน้อย ๆ ในสิ่งที่เด็กพบเห็น ในโลกแห่งความจริง

ทอร์แรนซ์ (Torrance. 1964 : 87-88) ได้กล่าวถึง พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ ไว้ดังนี้

แรกเกิด - 2 ขวบ

ในระยะขวบแรกของชีวิต เด็กเริ่มพัฒนาการด้านจินตนาการ จะเห็นได้จากที่เด็กเริ่มถามชื่อสิ่งต่าง ๆ การพยายามทำสิ่งต่าง ๆ หรือ จังหวะเด็กเริ่มแสวงหาโอกาส ทำสิ่งแปลกใหม่ไปกว่าเดิม โดยมีความกระตือรือร้นที่จะทำ ที่จะคิดสำรวจสิ่งต่าง ๆ มากขึ้น โดยเริ่มชิม ดม สัมผัส ด้วยความอยากรู้อยาก

เห็น ดังนั้น การส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กได้สำรวจ โดยการจัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย มีที่ว่าง มีวัสดุอำนวยความสะดวกในการเล่น จะสามารถช่วยให้เด็กพัฒนาความคิดจินตนาการได้ดี

ระยะ 2 - 4 ขวบ

เด็กเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากประสบการณ์ตรง แล้วถ่ายทอดประสบการณ์ที่รับรู้ โดยการแสดงออก และจินตนาการ เช่น เด็กไม่เข้าใจว่าทำไมไม่ให้เล่นน้ำร้อน เมื่อเด็กมีโอกาสสัมผัสกับน้ำร้อน ก็จรรู้ว่าเป็นสิ่งที่เล่นไม่ได้ ในระยะนี้เด็กจะตื่นเต้นกับประสบการณ์ต่าง ๆ เด็กมีช่วงสนใจสั้น เริ่มรู้สึกเป็นตัวของตัวเอง และเกิดความเชื่อมั่น แต่การเรียนรู้ใหม่ ๆ อาจทำให้เด็กตกใจ หวาดกลัว ดังนั้น ครู พ่อ แม่ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ควรระมัดระวังให้เด็กอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยอยู่เสมอ ของเล่นที่ช่วยส่งเสริมจินตนาการของเด็กได้ดี คือ ของเล่นที่ไม่มีโครงสร้างตามตัว เช่น ดินเหนียว ดินน้ำมัน ไม้บล็อก

ระยะ 4 - 6 ขวบ

ในวัยนี้เป็นวัยที่เด็กมีจินตนาการสูง เด็กเริ่มสนุกสนานกับการวางแผน และการคาดคะเนในสิ่งที่เกิดขึ้นจากการเล่น เด็กเริ่มเล่นเลียนแบบผู้ใหญ่หรือผู้ใกล้ชิด มีความอยากรู้อยากเห็น เด็กจะพยายามค้นหาข้อเท็จจริง เด็กเริ่มเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และเริ่มคิดคำนึงถึงการกระทำของคนที่มีผลต่อบุคคลอื่นจากการเล่น และการแสดงบทบาทสมมติตามจินตนาการ ครู พ่อ แม่และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ควรส่งเสริมให้เด็กได้เล่นตามลำพัง เพราะการเล่นตามลำพังจะช่วยพัฒนาการจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กได้ โดยการจัดหาของเล่นต่าง ๆ เช่น วัสดุเหลือใช้ประเภทต่าง ๆ หรือของเล่นที่ใหญ่ไม่ใช่แล้วให้เด็กเล่น

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ในเด็กวัยแรกเกิดถึง 6 ขวบ จะมีพัฒนาการทางด้านความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการที่สามารถส่งเสริมและพัฒนาได้เป็นอย่างดี หากได้รับประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมในการกระตุ้นให้เด็กได้ฝึกคิด ฝึกจินตนาการ โดยผ่านกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและความต้องการตามธรรมชาติ การเรียนรู้ของเด็ก

3.5 องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์

กิลฟอร์ด (Guilford, 1967 : 145 -151) กล่าวถึง องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ ไว้ดังนี้

1. ความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึง ความคิดแปลกใหม่ ไม่ซ้ำกับความคิดของคนอื่น

และแตกต่างจากความคิดธรรมดา ความคิดริเริ่มอาจเกิดจากความคิดจากของเดิมที่มีอยู่แล้ว ให้แปลกแตกต่างจากที่เคยเห็น หรือสามารถพลิกแพลงให้เป็นสิ่งที่ไม่เคยคาดคิด ความคิดริเริ่มอาจเป็นการนำเอาความคิดเก่ามาปรับปรุงผสมผสานจนเกิดเป็นของใหม่

2. ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) หมายถึง ปริมาณความคิดที่ไม่ซ้ำกันในเรื่องเดียวกัน แบ่งเป็น 4 ประเภท คือ

2.1 ความคิดคล่องแคล่วทางด้านถ้อยคำ (Word Fluency) เป็นความสามารถในการใช้ถ้อยคำ

2.2 ความคิดคล่องแคล่วทางการโยงสัมพันธ์ (Associational Fluency) เป็นความสามารถที่จะคิดหา ถ้อยคำที่เหมือน หรือคล้ายกันได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ภายในเวลาที่กำหนด

2.3 ความคิดคล่องแคล่วทางการแสดงออก (Expressional Fluency) เป็นความสามารถในการใช้วลีหรือประโยค และนำคำมาเรียงกันอย่างรวดเร็ว เพื่อให้ได้ประโยคที่ต้องการ

2.3 ความคล่องแคล่วในการคิด (Ideational Fluency) เป็นความสามารถที่จะคิดในสิ่งที่ต้องการ ภายในเวลา ที่กำหนด เช่น ให้คิดประโยชน์ของหนังสือพิมพ์ให้ได้มากที่สุดภายในเวลาที่กำหนดให้

3. ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) หมายถึง ประเภทหรือแบบของการคิด โดยแบ่งเป็น

3.1 ความคิดยืดหยุ่นที่เกิดขึ้นได้ทันที (Spontaneous Flexibility) เป็นความสามารถที่พยายามคิดได้หลายทางอย่างอิสระ สามารถจัดกลุ่มได้หลายทิศทางหรือหลายด้าน

3.2 ความคิดยืดหยุ่นทางการดัดแปลง(Adapter Flexibility)หมายถึงความสามารถในการดัดแปลงความรู้หรือประสบการณ์ให้เกิดประโยชน์หลาย ๆ ด้านซึ่งมีประโยชน์ต่อการแก้ปัญหาที่มีความคิดยืดหยุ่นจะดัดแปลงได้ไม่ซ้ำกัน

4. **ความคิดละเอียดลออ (Elaboration)** หมายถึง ความคิดในรายละเอียดเป็นขั้นตอนสามารถอธิบายให้เห็นภาพชัดเจน หรือเป็นแผนงานที่สมบูรณ์ขึ้น ความคิดละเอียดลออจัดเป็นรายละเอียดที่น่ามาตกแต่ง ขยายความคิดครั้งแรกให้สมบูรณ์ขึ้น

กิลฟอร์ดและฮอฟเนอร์ (Guilford and Hoepfner. 1971 : 125-143) ได้กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ต้องมีองค์ประกอบอย่างน้อย 8 องค์ประกอบคือ

1. ความคิดริเริ่ม (Originality)
2. ความคิดคล่องตัว (Fluency)
3. ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility)
4. ความคิดละเอียดลออ (Elaboration)
5. ความไวต่อปัญหา (Sensitivity of Problem)
6. ความสามารถในการให้นิยามใหม่ (Redefinition)
7. ความซึมซาบ (Penetration)
8. ความสามารถในการทำนาย (Prediction)

เจเลน และเออร์บัน (Jellen and Urban. 1986 : 141) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ ไว้ดังนี้

1. ความคิดคล่องแคล่ว
2. ความคิดยืดหยุ่น
3. ความคิดริเริ่ม
4. ความคิดละเอียดลออ
5. การกระทำที่แสดง ถึงการเสี่ยงอันตราย
6. การผสมให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เช่น การจัดรวมสิ่งต่างๆ ให้มีความต่อเนื่อง

3.6. กระบวนการของความคิดสร้างสรรค์

ฮัทชิสัน (Hutchison. 1949 : 42-44) กล่าวถึง กระบวนการคิดสร้างสรรค์ไว้ว่าความคิดสร้างสรรค์เกิดจากการหยั่งรู้ (Intuition) ซึ่งมีขั้นตอนของการคิดดังนี้

1. **ขั้นเตรียม (The Stage of Preparation)** เป็นการรวบรวมประสบการณ์เก่า ๆ มาลองผิดลองถูกและตั้งสมมติฐานเพื่อแก้ปัญหา
2. **ขั้นติดแก้ปัญหา (The Stage of Frustration)** เป็นระยะที่เกิดความกระวนกระวายใจ เกิดความรู้สึกเครียด อันเนื่องมาจากการครุ่นคิดแก้ปัญหา แต่ยังคงคิดไม่ตก
3. **ขั้นเกิดความคิด (The Period of Moment of Insight)** เป็นระยะที่เกิดแนวความคิดแวบขึ้นมาในสมอง คิดคำตอบได้ออกมาในทันทีทันใด
4. **ขั้นพิสูจน์ (The Stage of Verification)** เป็นระยะเวลาของการตรวจสอบ ประเมินผลโดยใช้เกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อตรวจสอบว่าคำตอบที่ได้ถูกต้องหรือไม่

วอลลาส (Wallas. 1962 : 36) ได้แบ่งกระบวนการคิดสร้างสรรค์ออกเป็น 4 ชั้น คือ

1. ชั้นเตรียม (Period of Perparation) เป็นชั้นที่พยายามรวบรวมข้อเท็จจริง เรื่องราวและแนวคิดต่าง ๆ ที่มีอยู่เข้าด้วยกัน เพื่อหาความกระจ่างของปัญหา ประเมินผลถึงวิธีการที่จะใช้แก้ปัญหา
2. ชั้นเพาะความรู้ (Period of Incubation) ระยะนี้ผู้คิดต้องใช้ความคิดอย่างหนัก เพื่อนำความรู้ที่รวบรวมไว้แต่แรกเข้าประสมกลมกลืนเข้าเป็นร่องรอย และครุ่นคิดอยู่นั้นจิตใต้สำนึก (Unconscious Mind) ก็มีส่วนเกี่ยวข้องด้วย
3. ชั้นเกิดความคิด (Period of Illumination) เป็นระยะที่เกิดการหยั่งรู้ ตระหนักถึงคำตอบที่สำคัญและจำเป็นสำหรับการแก้ปัญหา
4. ชั้นพิสูจน์ (Period of Verification) เป็นการเก็บรวบรวมความรู้ที่ได้จากการหยั่งรู้แล้ว ทดสอบว่าสิ่งนั้นสามารถแก้ปัญหาได้หรือไม่ และสรุปเป็นเกณฑ์ต่อไป

ทอแรนซ์ (Torrance. 1965 : 121 - 124) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ หรือกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (Creative Problem Solving) ซึ่งแบ่งเป็นขั้นดังนี้

1. ขั้นค้นพบความจริง (Fact Finding) ขั้นเริ่มตั้งแต่เกิดความกังวลใจ มีความสับสนวุ่นวายเกิดขึ้นในใจ แต่ไม่สามารถบอกได้ว่าเป็นอะไร จากจุดนี้พยายามตั้งสติและพิจารณาว่าความยุ่งยาก สับสนวุ่นวาย หรือสิ่งทำให้เกิดความกังวลใจนั้นคืออะไร
 2. ขั้นค้นพบปัญหา (Problem Finding) เมื่อพิจารณาโดยรอบคอบแล้ว จึงสรุปได้ว่าความกังวลใจ ความสับสนวุ่นวายในใจนั้น ก็คือการมีปัญหาก่เกิดขึ้นนั่นเอง
 3. ขั้นตั้งสมมติฐาน (Idea Finding) เมื่อรู้ว่ามีปัญหาก่เกิดขึ้นก็จะพยายามคิดตั้งสมมติฐานขึ้น และรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการทดสอบสมมติฐานในขั้นต่อไป
 4. ขั้นค้นพบคำตอบ (Solution Finding) ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและพบคำตอบจากการทดสอบสมมติฐานในขั้นที่ 3
 5. ขั้นยอมรับผลจากการค้นพบ (Acceptance Finding) ขั้นนี้จะเป็นการยอมรับคำตอบที่ได้จากการพิสูจน์ อันนำไปสู่หนทางที่จะทำให้เกิดแนวคิดหรือสิ่งใหม่ต่อไป เรียกว่า New Challenge
- กิลฟอร์ด (Guiford. 1967) กล่าวว่า คนที่มีความคิดสร้างสรรค์จะต้องมีความฉับไวที่จะรับรู้ปัญหา มองเห็นปัญหา สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงความคิดใหม่ ๆ และปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น ซึ่งมีวิธีคิดเป็นลำดับขั้นตอนดังนี้

1. การรับรู้และการเข้าใจ (Cognition) หมายถึง ความสามารถของสมองในการเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว
2. การจำ (Memory) หมายถึง ความสามารถของสมองในการสะสมข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้เรียนรู้มา และสามารถระลึกออกมาได้ตามที่ต้องการ
3. การคิดแบบอเนกนัย (Divergent Thinking) หมายถึงความสามารถของสมองในการให้การตอบสนองได้หลาย ๆ อย่างจากสิ่งเร้าที่กำหนดให้ โดยไม่จำกัดจำนวนคำตอบ
4. การคิดแบบเอกนัย (Convergent Thinking) หมายถึงความสามารถของสมองในการให้การตอบสนองที่ถูกต้อง และดีที่สุดจากข้อมูลที่กำหนดให้
5. การประเมินค่า (Evaluation) หมายถึงความสามารถของสมองในการตัดสินข้อมูลที่กำหนดให้ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

เดวิส (กรมวิชาการ.ม.ป.ป. : 11 - 12 ; อ้างอิงจาก Davis. 1973. *Psychology of Problem Solving.*) ได้กล่าวถึงกระบวนการเกิดที่เรียกว่า กระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งกระบวนการนี้จะเริ่มต้นด้วยการมีปัญหาที่เรียกว่า ความยุ่งเหยิง (Mess) กระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์แบ่งออกเป็นขั้น ๆ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การค้นหาความจริง (Fact finding) ในขั้นนี้เมื่อเกิดปัญหาความวิตกกังวล ก็ต้องพยายามหาข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้ทราบว่าปัญหานั้นคืออะไร

ขั้นที่ 2 การค้นหาปัญหา (Problem finding) เมื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาแล้ว ในขั้นนี้จะพิจารณาถึงต้นเหตุและแนวทางที่เป็นไปได้โดยคิดถึงความเป็นไปได้หลาย ๆ แนวทางให้ได้มากที่สุด จากนั้นนำแนวทางทั้งหมดมาคัดเลือกหาแนวทางที่เหมาะสมที่สุดเพียง 1 หรือ 2 แนวทางแล้วตั้งเป็นประเด็นปัญหาเพื่อค้นหาวิธีการแก้ปัญหาต่อไป

ขั้นที่ 3 การค้นหาความคิด (Idea finding) เมื่อได้ประเด็นปัญหาแล้ว ในขั้นนี้จะเป็นการระดมความคิดเพื่อหาวิธีการที่จะแก้ปัญหาตามประเด็นที่ตั้งไว้ออกมาให้ได้มากที่สุดอย่างอิสระโดยยังไม่มีการประชุมความเหมาะสมในขั้นนี้

ขั้นที่ 4 การค้นหาคำตอบ (Solution finding) ในขั้นนี้เป็นขั้นตอนของการพิจารณาคัดเลือกวิธีการที่เหมาะสมที่สุดโดยการเริ่มจากการหาหลักเกณฑ์ที่เหมาะสม แล้วนำหลักเกณฑ์นั้นไปพิจารณาคัดเลือกวิธีการที่เหมาะสมที่สุด

ขั้นที่ 5 การค้นหาคำตอบที่เป็นที่ยอมรับ (Acceptance finding) ขั้นตอนนี้จะเป็นการนำเอาวิธีการที่เหมาะสมที่สุดมาพิจารณาให้เห็นว่าสามารถนำไปใช้ได้จริง รวมทั้งการเผยแพร่ความคิดนั้นให้ผู้อื่นลองปฏิบัติเพื่อให้เป็นที่ยอมรับกล่าวได้ว่ากระบวนการของความคิดสร้างสรรค์ เป็นกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์โดยเริ่มจากการรับรู้ถึงปัญหา มองเห็นและเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น แล้วใช้ความคิดในการแก้ปัญหา โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่าในการทดสอบสมมติฐานจนสามารถค้นพบคำตอบอันเป็นที่ยอมรับ และสามารถแก้ปัญหาได้อย่างแท้จริง

3.7 ทักษะการคิดที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดสร้างสรรค์

มีการศึกษาถึงทักษะทางการคิดสร้างสรรค์ที่จะส่งเสริมความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ ผลการศึกษาที่น่าสนใจ ได้แก่

สแตนนิช (ดิลก ดิลกานนท์. 2534 : 31 ; อ้างอิงจาก Stanish. 1988 : 19-21) ได้กล่าวถึงความสำคัญและลักษณะของสิ่งที่เอื้อต่อการส่งเสริมความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน โดยกำหนดทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการส่งเสริมความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ได้ดังนี้

1. การจินตนาการทางภาพและภาษา (Visual and Semantic Imagery) ความคิดสร้างสรรค์ด้านนี้มีองค์ประกอบของกระบวนการทางสร้างสรรค์ และเป็นส่วนประกอบของจิตสำนึกแห่งการสร้างสรรค์ (Creative mind) ด้วย โดยเฉพาะในสภาวะสังคมปัจจุบัน ซึ่งเต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสารก็ยิ่งมีความจำเป็นนักเรียนต้องมีความสามารถในการรับรู้ และจินตนาการในข้อมูลข่าวสารนั้นอย่างถูกต้อง

2. การต่อเติมเสริมแต่ง (Embellishment or Elaboration) ซึ่งเป็นกระบวนการของความรู้สึกโดยสัญชาตญาณ (Intuitive Process) ผู้ที่มีความสามารถทางสร้างสรรค์อย่างสูงเท่านั้นที่จะแยกแยะความแตกต่างของการต่อเติมสร้างแต่งสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้อย่างมีคุณภาพ

3. การโยงความสัมพันธ์และการอุปมาอุปไมย (Associations and Analogies) เป็นความสามารถในการคิดเชื่อมโยงเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่จะประสมเข้าด้วยกันสามารถที่จะ

ดัดแปลงสิ่งที่มีอยู่แล้วทำให้เป็นสิ่งใหม่ที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้นจากเดิม ซึ่งความสามารถนี้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของความสามารถทางสร้างสรรค์ของบุคคล

อัลบาโน (Alabano. 1987 : Abstract) ได้ทำการทดลองฝึกความคิดสร้างสรรค์ภายใต้สมมติฐานว่า ความคิดสร้างสรรค์ประกอบด้วยทักษะทางสมอง 4 ประการ คือ

1. ทักษะด้านจินตนาการ (Imagery)
2. ทักษะด้านอุปมาอุปไมย (Analogy)
3. ทักษะด้านโยงความสัมพันธ์ (Association)
4. ทักษะการเปลี่ยนแปลงรูป

ได้ทดลองฝึกทักษะ 4 ประการนี้ กับกลุ่มตัวอย่างทหารสังกัดหน่วยสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ใน รัฐนิวเจอร์ซีย์ สหรัฐอเมริกา (U.S. Army Communication – Electronics Command) จำนวน 66 คน ใช้เวลาในการฝึก 20 ชั่วโมง โดยใช้แบบความคิดสร้างสรรค์ของทอร์แรนซ์ทั้งฉบับรูปภาพ และภาษา เป็นเครื่องมือวัดความคิดสร้างสรรค์ ผลการทดลองสรุปว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นในด้านความคล่อง ความยืดหยุ่น และความริเริ่ม

นอกจากนี้ อัลเบรชท์ (Albrecht. 1980 : 13–14) ได้กล่าวถึงการคิดอย่างมีคุณภาพของมนุษย์ว่า ประกอบด้วยความคิดสร้างสรรค์ การคิดแก้ปัญหา และการคิดตัดสินใจ ซึ่งการคิดอย่างมีคุณภาพนี้ประกอบด้วยทักษะพื้นฐานทางการคิด 10 ประการ คือ

1. ความตั้งใจ (Concentration)
2. การสังเกต (Observation)
3. การจำ (Memory)
4. การใช้เหตุผล (Logical Reasoning)
5. การสรุปอ้างอิง (Inferences)
6. การตั้งสมมติฐาน (Forming Hypotheses)
7. การกำหนดทางเลือก (Generating Options)
8. การโยงความสัมพันธ์ระหว่างความคิด (Making Association between Ideas)
9. การกำหนดรูปแบบ (Recognizing Options)
10. การรับรู้และมิติสัมพันธ์ (Spatial and Kinesthetic Perception)

การฝึกคิดอย่างมีคุณภาพตามแนวคิดของอัลเบรชท์ก็คือ การฝึกทักษะพื้นฐาน 10 ประการนั่นเอง

จากผลการศึกษาทางการคิดที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ เพื่อ ส่งผลถึงการคิดอย่างมีคุณภาพ รู้จักคิดแก้ปัญหา และตัดสินใจในการทำสิ่งต่าง ๆ ต้องมีทักษะพื้นฐานที่สำคัญ ดังนี้คือ ทักษะด้านการคิดและจินตนาการ ด้านอุปมาอุปไมย ด้านโยงความสัมพันธ์ ด้านการเปลี่ยนแปลงรูป ด้านการรับรู้และมิติสัมพันธ์ ด้านการสังเกต การจำและการให้เหตุผล เป็นต้น

3.8 ลักษณะของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์มีอยู่ในมนุษย์ทุกคน แต่มีระดับมากน้อยแตกต่างกันตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ฉะนั้น บุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงจึงมีลักษณะแตกต่างไปจากบุคคลอื่น นักจิตวิทยาและนักศึกษาค้นคว้าถึงคุณลักษณะของบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงไว้ดังนี้

มาสโลว์ (อารี รังสินันท์. 2532 : 60 ; อ้างอิงจาก Maslow. 1954) ได้สรุปผลการวิจัย พบว่า บุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์เห็นอกว่าบุคคลอื่นทั่วไปจะมีลักษณะของผู้ที่มีความเป็นตัวของตัวเอง ไม่ขาดกลัวต่อสิ่งที่ลึกลับ และน่าสงสัย แต่กลับรู้สึกพึงพอใจและตื่นตัวที่จะเผชิญกับสิ่งเหล่านั้น

เกล (อารี รังสินันท์. 2532 : 60 ; อ้างอิงจาก Gale. 1960) กล่าวว่า การแสดงของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างไปจากเด็กทั่วไปหรือแม้แต่ในกลุ่มของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์เองก็แสดงออกแตกต่างกัน บางคนกล้าที่จะแสดงออกอย่างอิสระไม่ต้องการสิ่งเร้าหรือแรงกระตุ้นจากบุคคลอื่นมากนัก แต่บางคนต้องการบรรยากาศที่อบอุ่นเป็นกันเอง เพื่อเป็นแรงเสริมให้เกิดความเชื่อมั่นและกล้าแสดงออก เด็กส่วนใหญ่จะอยู่ในประเภทหลังนี้ และมีส่วนหนึ่งไม่มีโอกาสพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตลอดชีวิต

แมคคินนอน (Mackinnon. 1962 484-495) ได้ศึกษาถึงคุณลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์สูง พบว่า เป็นผู้ที่ช่างคิดค้น มีความมานะพยายาม มีความเป็นอิสระ และมีความเป็นตัวของตัวเองในการตัดสินใจ

ลูโก และเฮอร์ชี่ (มุสตี กุญอินทร์. 2525 : 71 ; อ้างอิงจาก Lugo and Hershey. 1989) ได้รวบรวมลักษณะของคนที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงไว้ดังนี้

1. ชอบสิ่งแปลกใหม่
2. มีความมั่นใจในตัวเอง
3. มีความเปิดกว้างที่จะเปิดรับสถานการณ์ใหม่
4. มีความอดทน
5. มีอารมณ์ขัน
6. ไม่ตึงเครียด

ไรซ์ (Rice. 1970 : 69) ได้กล่าวถึง ลักษณะของผู้มีความคิดสร้างสรรค์สูงไว้ดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีไหวพริบ
2. มีความสามารถในการประยุกต์ มีการตอบสนองที่แสดงออกถึงความคิดริเริ่ม
3. มีอิสระในการคิดและการแสดงออก
4. สนใจที่จะรับประสบการณ์ต่าง ๆ และสังเคราะห์สิ่งที่ได้พบ

อารี รังสินันท์ (2526 : 63) ได้สรุปเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

1. อยากรู้อยากเห็นมีความกระหายใคร่รู้เป็นนิจ
2. ชอบเสาะแสวงหา ชอบสำรวจศึกษาค้นคว้าและทดลอง
3. ชอบซักถามและถามด้วยคำถามแปลก ๆ
4. ช่างสงสัย มองสิ่งต่าง ๆ ด้วยความสนใจอยากรู้อยากเห็นอยู่เสมอ
5. ช่างสังเกต มองเห็นลักษณะที่แปลกผิดปกติหรือช่องว่างที่หุดหายไปได้ง่าย และรวดเร็ว
6. ชอบแสดงออกมากกว่าเก็บกดถ้าสงสัยสิ่งใดจะถามหรือพยายามหาคำตอบโดยไม่รีรอ
7. มีอารมณ์ขันอยู่เสมอ มองสิ่งต่าง ๆ ในแง่มุมที่แปลก
8. สนุกสนานในการใช้ความคิด
9. มีสมาธิในสิ่งที่ตนสนใจ
10. สนใจสิ่งต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง
11. มีความเป็นตัวของตัวเอง

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว ยังมีผู้ให้แนวคิดในเรื่องพฤติกรรม หรือบุคลิกภาพของบุคคลสร้างสรรค์ในหลายแนวทาง ซึ่งสรุปได้ว่าบุคคลสร้างสรรค์มีลักษณะดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2534 : 15)

1. เป็นตัวของตัวเอง มีความอิสระ ไม่ชอบตามอย่างใคร ไม่ยอมคล้อยตามความคิดเห็นของคนอื่นอย่างง่ายดาย กล้าคิด กล้าแสดงออก ชอบแสดงความคิดเห็น ชอบคลุกคลีในสังคม ถือตัวเองเป็นศูนย์กลาง

2. รักที่จะก้าวไปข้างหน้า เต็มใจทำงานหนัก อุทิศเวลาให้งาน มีความมานะบากบั่นที่จะทำงานยากและซับซ้อนให้สำเร็จจนได้ เปิดรับประสบการณ์อย่างไม่หลีกเลี่ยง มีประสบการณ์อย่างกว้างขวาง มีความเต็มใจเสี่ยง อยากรู้อยากเห็น ตื่นตัวที่จะรับรู้ตลอดเวลา กระตือรือร้นขยันหมั่นเพียร มีแรงจูงใจสูง มีอัตตะมโนทัศน์สูง

3. ไวต่อปัญหา รับรู้เร็วและง่าย มองการณ์ไกล มีความสามารถในการคิดหลายแง่หลายมุม มีความสามารถในการแก้ปัญหา ใช้ความคิดอย่างคล่องแคล่ว

4. มีความสามารถในการใช้สมาธิ มีความสามารถในการพินิจวิเคราะห์อย่างถี่ถ้วน

5. มีความคิดริเริ่ม ชอบคิด ชอบทำสิ่งที่ซับซ้อนและแปลกใหม่ ชอบความยุ่งยากซับซ้อน และสามารถใช้คำถามซักถามสิ่งที่ต้องการรู้

6. ยอมรับในสิ่งที่ไม่แน่นอนและสิ่งที่เป็นข้อขัดแย้ง อดทนต่อสิ่งที่ยังไม่แน่ชัด ไม่พลาดกลัวสิ่งที่ยังไม่ทราบ สิ่งที่ลึกลับแนะนำสงสัย กลับรู้สึกพึงพอใจ และตื่นเต้นที่จะเผชิญกับสิ่งเหล่านั้น

7. มีความอดทนต่อความไม่เป็นระเบียบ ไม่ชอบทำตามระเบียบกฎเกณฑ์ ไม่ค่อยมีความสม่ำเสมอและชอบถูกบังคับ

8. มีอารมณ์ขัน ชอบเดินเล่นไปเรื่อย ๆ มีจินตนาการ

ลักษณะของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์จากข้อคิดเห็นของนักการศึกษา พอสรุปได้ว่า บุคคลมีความคิดสร้างสรรค์สูง เป็นผู้ชอบทดลองสิ่งใหม่ ๆ อยากรู้ อยากรู้อยากเห็น ชอบการเปลี่ยนแปลง มีความกล้า ชอบสิ่งที่ท้าทาย มีความเป็นตัวของตัวเองในการคิด ทำ แก้ปัญหาด้วยตนเอง รักความอิสระ มีความยืดหยุ่น ไม่ซ้ำแบบใคร ไม่คล้อยตามผู้อื่นง่าย ๆ มีความกระตือรือร้น ตลอดจนมีอารมณ์ขันอีกด้วย

3.9 แนวทางในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์สามารถส่งเสริมได้ด้วยการสอน การฝึกฝน อบรม การสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความเป็นอิสระในการเรียนรู้

ทอร์เรนซ์ (อาร์ พันธ์มณี. 2537 : 82 – 83 ; อ้างอิงจาก Torrance. 1959) ได้กล่าวถึงการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

1. การส่งเสริมให้เด็กถามและให้ความสนใจต่อคำถาม และถามแปลก ๆ ของเด็ก และเขายังเห็นว่าพ่อแม่ หรือครูไม่ควรมุ่งที่คำตอบที่ถูกแต่เพียงอย่างเดียว เพราะในการแก้ปัญหา แม้เด็กจะใช้วิธี เด่าเสียบ้างก็ควรจะยอม แต่ควรกระตุ้นให้เด็กได้วิเคราะห์ ค้นหาเพื่อพิสูจน์การเดา โดยใช้การสังเกตและประสบการณ์ของตัวเอง

2. ตั้งใจและเอาใจใส่ต่อความคิดแปลก ๆ ของเด็กด้วยใจเป็นกลาง เมื่อเด็กแสดงความคิดเห็นในเรื่องใด แม้จะเป็นความคิดที่ยังไม่เคยได้ยินมาก่อนผู้ใหญ่ก็อย่าเพิ่งตัดสินและรื้อถอนความคิดนั้น แต่รับฟังไว้ก่อน

3. กระตือรือร้นต่อคำถามที่แปลก ๆ ของเด็กด้วยการตอบคำถามอย่างมีชีวิตชีวา หรือชี้แนะให้เด็กหาคำตอบจากแหล่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง

4. แสดงเน้นให้เด็กเห็นว่าความคิดของเด็กนั้นมีคุณค่า และนำไปใช้ให้เกประโยชน์ เช่น จากภาพที่เด็กวาด อาจนำไปเป็นลายถ้วยชาม ภาชนะ เป็นภาพปฏิทิน บัตร ส.ค.ส. เป็นต้น ซึ่งจะทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจ และมีกำลังใจที่จะคิดสร้างสรรค์ต่อไป

5. กระตุ้นส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง ควรให้ออกาสและเตรียมการณให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเอง และยกย่องเด็กที่มีการเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูควรจะเป็นผู้ชี้แนะลดการอธิบายและบรรยายลง แต่เพิ่มให้นักเรียนมีส่วนร่วมริเริ่มกิจกรรมด้วยตนเองมากขึ้น

6. เปิดโอกาสให้นักเรียนเรียนรู้ ค้นคว้าอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ โดยไม่ต้องใช้วิธีด้วยคะแนนหรือการสอบ เป็นต้น

7. พึงระลึกว่าการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในเด็กจะต้องใช้เวลาพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไป

8. ส่งเสริมให้เด็กใช้จินตนาการของตนเอง และยกย่องชมเชยเมื่อเด็กมีจินตนาการที่แปลกและมี

คุณค่า

วราภรณ์ รักวิจัย (ม.ป.ป. : 49) ได้เสนอแนะบทบาทของครูในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ดังนี้

1. จัดกิจกรรมหรือบรรยากาศแบบเรียนปนเล่น
2. จัดบรรยากาศให้ห้องเรียนแบบอิสระ สบาย ๆ เป็นกันเอง
3. ยอมรับการแสดงออกของนักเรียนทุกคนด้วยความสนใจและกระตือรือร้น
4. ไม่กำหนดหรือจำกัดกิจกรรมในห้องเรียน
5. เปิดโอกาสให้เด็กได้ค้นคว้าทดลอง และหาคำตอบเอง
6. ไม่ชมเชยเด็ก ไม่ว่าจะเป็คำพูดหรือท่าทาง
7. ไม่ควรยึดแบบเรียนที่ตายตัว แนะนำให้เด็กรู้จักแก้ปัญหาหลาย ๆ วิธี
8. คำถามที่ใช้ในห้องเรียนควรเป็นคำถามแบบเปิดกว้าง
9. สร้างบรรยากาศในการยอมรับความเป็นกันเองระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน
10. พยายามสนับสนุนทางด้านความคิดที่กว้างและลึก
11. ให้เวลาแก่เด็กที่จะคิดค้น พัฒนาความคิดให้กว้างออกไปอีก
12. ปลุกฝังให้เด็กรู้จักคุณค่าของตัวเอง
13. ให้อิสระเสรีภาพในการแสดงออกของเด็ก

นอกจากครูจะจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็กแล้ว การจัดประสบการณ์เพื่อให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ เป็นบทบาทหนึ่งที่คุณต้องคำนึงถึงเป็นหลักการใหญ่ เฟรเอเบล (Froebel) ได้กล่าวถึงครูกับความคิดสร้างสรรค์ว่า ครูควรส่งเสริมพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กให้เจริญขึ้นด้วยการกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์อย่างเสรีโดยใช้การเล่นและกิจกรรมเป็นเครื่องมือ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2522 : 99)

เลิศ อานันทนะ (2533 : 83-84) ได้กล่าวถึงการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ได้ว่า เด็กทุกคนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ถ้าได้รับการส่งเสริมที่ถูกต้องและจะสามารถแสดงออกได้อย่างอิสระ โดยผ่านกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวของเด็กแต่ละคน ดังนั้น ครู พ่อ แม่ และผู้เกี่ยวข้องกับเด็กจึงควรเปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจ ทดลอง ค้นคว้าเกี่ยวกับกิจกรรมที่เด็กสนใจ

วิลเลียม (Williams. 1971 : 72) กล่าวว่า การสอนเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์เป็นการสอนให้เด็กรู้จักคิด การแสดงความรู้สึก และการแสดงออกในวิถีทางของความคิดสร้างสรรค์ นอกจากนี้ เขายัง

อธิบายว่า การสอนเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์นั้นมิใช่การสอนที่สอนในวันนี้ แต่วันพรุ่งนี้เลิกสอน และไม่ใช่อการสอนที่สอนในปีนี้ แล้วต่อไปเด็กก็ลืม แต่จะต้องสอยอย่างต่อเนื่องกันไปเป็นลำดับ ในทางตรงได้แก่ การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในทางอ้อม ได้แก่ การปรับปรุงสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ตลอดจนความเข้าใจในเรื่องการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก ระดับและความสามารถในการแสดงออก

บักวิทซ์ (Buhwitz. 1981 : 51-55) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ในตัวเด็กจะพัฒนาขึ้นได้นั้น จำเป็นต้องให้เด็กมีบรรยากาศที่ถูกต้องในโรงเรียน กล่าวคือ ครูต้องใจกว้าง จริงใจต่อเด็ก เพื่อจะได้เป็นตัวของตัวเอง และกล้าแสดงออก ต้องมีการยืดหยุ่นได้ในเรื่องกฎระเบียบต่าง ๆ บ้าง มิใช่ว่าเคร่งครัดไปหมดทุกเรื่อง ครูจะเป็นตัวจักรสำคัญที่จะให้มีบรรยากาศเหมาะสมต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน

ทอร์เรนซ์ (อาร์ี รังสินันท์. 2526 : 137-141 ; อ้างอิงจาก Torrance. n.d.) ได้เสนอกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ไว้ 3 ลักษณะ ดังนี้

ความไม่สมบูรณ์ การเปิดกว้าง (Incompleteness Openness)

1. การสร้างหรือผลิตบางสิ่งบางอย่างขึ้นมาและการใช้ให้เป็นประโยชน์ (Producing Something and Using it)

2. การใช้คำถามเร้าให้เด็กคิด (Using Pupil Question)

จากแนวทางการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่า การจัดกิจกรรมส่งเสริมความคิดเน้นให้เด็กมีอิสระ สร้างบรรยากาศที่กระตุ้นหรือเร้าความสนใจให้อยากค้นคว้าทดลอง ได้คิดจินตนาการและแก้ปัญหาอย่างกว้างขวาง ตลอดจนจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานของเด็ก จะช่วยให้เขาได้คิดสิ่งใหม่ ๆ และสามารถพัฒนาศักยภาพทางด้านความคิดสร้างสรรค์ให้เจริญก้าวหน้าตามขีดความสามารถของเขา

3.10 ประเภทของกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

อาร์ี พันธุ์มณี (2537 : 152-181) กล่าวว่า กิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สามารถจัดได้ทุกวิชาตามหลักสูตรที่กำหนดไว้ ซึ่งแบ่งออกเป็นกิจกรรมทางภาษา ศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว เป็นต้น

1. กิจกรรมทางภาษา

กิจกรรมทางภาษาสามารถจัดได้หลายรูปแบบ เพราะรวมเอาทักษะทั้ง 4 ด้าน คือ การฟัง การอ่าน การพูด และการเขียนไว้ด้วยกัน และภาษายังเป็นสื่อในการแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์และการกระทำด้วย จุดมุ่งหมายของกิจกรรมนี้ คือ

- ฝึกความคิดคล่อง ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม ความคิดละเอียดลออ
- ฝึกการแสดงออกทางความคิด
- ฝึกการกล้าคิดกล้าพูด
- ฝึกการบรรยายอย่างสร้างสรรค์
- ส่งเสริมความคิดและจินตนาการ

ตัวอย่าง เช่น กิจกรรมคิดคล่องแคล่ว อุปกรณ์ ได้แก่ บัตรกิจกรรม วิธีดำเนินกิจกรรมมี ดังนี้

- ให้ลองคิดหาคำตอบจากคำชี้แจงในบัตรกิจกรรมให้มากที่สุด
- ให้นักเรียนบอกชื่อดอกไม้ที่รู้จักให้มากที่สุด
- ให้นักเรียนบอกสิ่งที่มีกลิ่นหอมมาให้มากที่สุด

2. กิจกรรมความคิดคำนึง

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิดและแสดงความรู้สึกต่อสิ่งเร้าที่กำหนดให้เพื่อฝึกให้เป็นคนกล้าคิด กล้าเล่นกับจินตนาการของตน และพร้อมทั้งพยายามสร้างจินตนาการให้เป็นผลสำเร็จ จุดมุ่งหมาย คือ

1. ส่งเสริมความกล้าคิด กล้าเอา อย่างอิสระ
2. ส่งเสริมความคิดอเนกนัย
3. ส่งเสริมให้บรรยาย ความรู้สึกและความคิดของตน
4. ส่งเสริมความมีอารมณ์ขัน
5. ส่งเสริมจินตนาการ
5. ฝึกความว่องไวในการสังเกต

ตัวอย่าง เช่น กิจกรรมสงส้ายให้ทาย วิธีดำเนินกิจกรรม ดังนี้

- ครูใส่วัตถุไว้ในถุง 3 อย่าง คือ แอสไพบริน แวนดา ฤงใส่น้ำแข็ง
 - ให้นักเรียนทายดูซิว่าวัตถุในถุงเป็นอะไร
 - ในการทายครูตอบเพียงใช่ หรือไม่ใช่
 - ผู้ตอบถูกเป็นผู้เปิดถุง
3. กิจกรรมสร้างสรรค์ทางดนตรีและการเคลื่อนไหว

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กฟังอย่างสร้างสรรค์จินตนาการ และถ่ายทอดออกมาอย่างอิสระเป็นการบรรยาย เขียน หรือแสดงท่าทางและกิจกรรมเคลื่อนไหวต่าง ๆ เช่น ฟังเสียงเพลงแล้วบอกความรู้สึกหรือแสดงท่าทางตามจินตนาการของตน จุดมุ่งหมายของกิจกรรมนี้ คือ

- 1). ฝึกความซาบซึ้งในดนตรี และสามารถแสดงออกด้วยการบรรยายแสดงท่าทางให้สมจริงได้
- 2). ฝึกคิดและจินตนาการในการแสดงตามแบบที่กำหนดให้
- 3). ฝึกความไวต่อการสังเกต
- 4). ฝึกความเชื่อมั่นในตนเอง

ตัวอย่างเช่น กิจกรรมคิดจากเสียง อุปกรณ์ประกอบด้วยแถบบันทึกเสียงเพลง วิธีดำเนินกิจกรรมคือ

1. ให้นักเรียนฟังเสียงจากเทป
2. ให้นักเรียนบอกว่าเป็นเสียงอะไร
3. ให้นักเรียนต่อประโยคถัดไป

ตัวอย่าง 1. ตึก ตึก ตึก (ฟังจากเทป) เสียงนาฬิกาเดิน โครมตกลงมา (ฟังจากเทป) คือนาฬิกาเสีย

4. กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสนใจความสามารถ และสอดคล้องกับหลักพัฒนาการของเด็กเป็นอย่างดี กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ไม่เพียงส่งเสริมการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา และผ่อนคลายความเครียดทางอารมณ์เท่านั้น แต่ยังส่งเสริมความคิดอิสระ คิดจินตนาการ ฝึกรู้จักการทำงานด้วยตนเอง และฝึกการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ทั้งความคิดและการกระทำ ซึ่งถ่ายทอดออกมาเป็นงานศิลปะและนำไปสู่การเรียนรู้ อ่าน เขียน อย่างสร้างสรรค์ต่อไป กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ได้แก่ การวาดภาพ การพิมพ์ การปั้น การฉีกปะ การตัดปะ และการประดิษฐ์เศษวัสดุ

3.11 งานวิจัยที่เกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์

งานวิจัยในต่างประเทศ

คูซิเอมสกี (Kuziemski. 1977 : 1861-B) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของความคิดสร้างสรรค์กับการเล่นที่ใช้จินตนาการ (Imaginative Play) โดยศึกษากับเด็กระดับ 2 จำนวน 50 คน เป็นเด็กหญิง 25 คน และเด็กชาย 25 คน พบว่า การเล่นที่ใช้จินตนาการมีความสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์

ฮัทท์ (ประมวญ ดิคคินสัน. 2523 : 181 ; อ้างอิงจาก Hutt. n.d.) ได้ทำการการวิจัยจากเด็กอายุ 3 – 5 ปี ที่มีโอกาสเล่นกับของเล่นที่ต้องใช้ความคิดประดิษฐ์ และรู้จักสำรวจ จากนั้นอีก 4 ปี เมื่อทำการทดสอบบุคลิกภาพ และความคิดสร้างสรรค์ปรากฏว่า เด็กที่เคยเล่นกับของเล่นที่ต้องใช้ความคิดทำคะแนนได้สูงกว่าเด็กที่ไม่เคยเล่น

เคลลี (Kelly. 1983 : 32-A) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการฝึกตามแผนการเสริมสร้างประสบการณ์ทางศิลปะเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะเป็นเวลา 10 สัปดาห์ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยปรากฏว่า จากแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ด้วยรูปภาพของทอร์แรนซ์ (Torrance Figural Test of Creative Thinking) ที่ใช้วัดก่อนฝึกและหลังฝึก เด็กที่เข้าร่วมในแผนการฝึกเสริมสร้างประสบการณ์ทางศิลปะเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะกับเด็กที่ไม่ได้เข้าร่วมตามแผน มีค่าเฉลี่ยของความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระบบ .05 แต่ค่าเฉลี่ยของความคิดคล่องแคล่ว และความคิดยืดหยุ่นไม่แตกต่างกัน

เบล (Bell. 1985 : 275-2A) ได้ศึกษาการเล่าเรื่องของเด็กชายอายุ 6 – 7 ปี โดยจับคู่ระหว่างสติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ ผลการศึกษาพบว่า การเรียบเรียงเรื่องราวที่เล่าและการจินตนาการเรื่องราว มีความสัมพันธ์กับระดับสติปัญญาและความคิดสร้างสรรค์

งานวิจัยในประเทศ

ธนพร สมบุญธนาท (2529 : 67-69) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นเด็กเล็ก โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มทดลอง ก. ให้เล่นกับเพื่อน กลุ่มทดลอง ข. ให้เล่นกับแม่ และกลุ่มควบคุมให้เล่นเอง โดยที่กลุ่มทดลองทั้ง 2กลุ่ม ได้เล่นกิจกรรม 5 ชุด คือ เล่นบล็อก เล่นดินเหนียว วาดภาพระบายสี เล่นกับกระดาษ และเล่นกับน้ำ ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้เล่นในกิจกรรมทั้ง 5 ให้เล่นเองตามปกติวิสัย ผลการทดลองพบว่า

1. นักเรียนกลุ่มที่เล่นกับเพื่อน มีความคิดสร้างสรรค์ไม่แตกต่างจากกลุ่มที่เล่นกับแม่
2. นักเรียนกลุ่มที่เล่นกับเพื่อนมีความคิดสร้างสรรค์ไม่แตกต่างจากกลุ่มที่เล่นเอง
3. นักเรียนกลุ่มที่เล่นกับแม่มีความคิดสร้างสรรค์กว่ากลุ่มที่เล่นเอง

เพียงจิต โรจนศุภรัตน์ (2531 : 78-82) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ระหว่างเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมวาดรูปเป็นกลุ่มกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมวาดรูปเป็นรายบุคคล กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นเด็กเล็ก อายุ 5-6 ปี ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2531 จำนวนนักเรียน 30 คน แบ่งเป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองโดยใช้วิธีจับคู่คะแนน กลุ่มทดลองได้รับการจัดกิจกรรมการวาดรูปเป็นกลุ่ม และกลุ่มควบคุมได้รับการจัดกิจกรรมการวาดรูปเป็นรายบุคคล ระยะเวลาในการศึกษา 10 สัปดาห์ละ 2 วัน ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมวาดรูปเป็นกลุ่ม มีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดรูปเป็นรายบุคคล อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

อนงค์ แสงเงิน (2533 : 58-61) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสร้างสรรค์ประกอบการใช้คำถามและการเล่นสร้างสรรค์แบบไม่ใช้คำถาม กลุ่ม

ตัวอย่าง เด็กปฐมวัยอายุ 5 – 6 ปี กำลังเรียนอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 44 คน ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์เล่นสร้างสรรค์ประกอบการใช้คำถามมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น และแตกต่างจากเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสร้างสรรค์แบบไม่ใช้คำถามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นิตินันท์ วิชิตชลชัย (2535 : 86–88) ได้ศึกษาผลของการใช้ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองที่มีความเชื่อมั่นในตนเองและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ผลการศึกษาพบว่า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์โดยชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์โดยอิสระในชีวิตประจำวัน

2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์โดยชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง มีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์โดยอิสระในชีวิตประจำวัน

สดี ไชยชนะกุล (2538 : 68–70) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ และการรับรู้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ระหว่างเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมวาดภาพนอกชั้นเรียน และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมวาดภาพในชั้นเรียนแบบปกติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2537 โรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ จำนวน 30 คน กลุ่มทดลองได้รับการจัดกิจกรรมวาดภาพนอกชั้นเรียน กลุ่มควบคุมได้รับการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนแบบปกติ ใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ ผลการศึกษาพบว่า ความคิดสร้างสรรค์และการรับรู้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมวาดภาพนอกชั้นเรียน สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมวาดภาพในชั้นเรียนแบบปกติ

รฐาทอง ศรีทองท่วม (2538 : 72–74) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหว และจังหวะโดยใช้กิจกรรมทักษะดนตรีกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมเคลื่อนไหว และจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ กลุ่มตัวอย่างเด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุระหว่าง 5 – 6 ปี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 จำนวน 60 คน การทดลองใช้เวลา 8 สัปดาห์ ผลการศึกษาพบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้กิจกรรมทักษะทางดนตรีกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมเคลื่อนไหว และจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหว และจังหวะโดยใช้กิจกรรมทักษะดนตรี มีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหว และจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ ชั้นอนุบาลของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ดังกล่าว จะเห็นได้ว่า การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สามารถกระทำได้ ครูและผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญมากในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็ก ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ความคิดจินตนาการอย่างเสรี ครูสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กโดยการจัดกิจกรรมกระตุ้นให้เด็กคิด และแสดงออกอย่างอิสระ ฝึกให้เด็กสังเกต ทดลอง ปฏิบัติ กิจกรรมดังกล่าว ได้แก่ กิจกรรมการเคลื่อนไหว และจังหวะ กิจกรรมศิลปะ เล่นตามมุม ฟังนิทาน เป็นต้น การสร้างบรรยากาศที่เต็มไปด้วยความอบอุ่น การยอมรับ การไว้วางใจ การให้อิสระ ดังนั้นจึงควรจัด

ประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมที่ดีที่สุดเหมาะสมเอื้อต่อการส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กให้มีการพัฒนาตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชากร
2. การเลือกสุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง
4. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ
5. แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการทดลอง
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กปฐมวัยที่มีอายุ 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 โรงเรียนอนุบาลจินดารัตน์ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 4 ห้องเรียน รวม 120 คน

กลุ่มตัวอย่างและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชายและหญิงอายุ 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 ของโรงเรียนอนุบาลจินดารัตน์ สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ โดยมีขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย(Simple Random Sampling) จากประชากร โดยการจับฉลาก เพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน และกลุ่มควบคุม จำนวน 1 ห้องเรียน จากทั้งหมด 4 ห้องเรียน นักเรียน 60 คน
2. ให้นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 จำนวน 2 ห้องเรียน นักเรียน 60 คน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) อีกครั้ง โดยการจับฉลาก เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1. แผนการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิก
2. แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากการวาดภาพ TCT - DP (Test of Creative Thinking – Drawing Production) ของเจเลน และเออร์บัน (Jellen amd Urban. 1986 : 138 – 155)
3. เทปเพลงคลาสสิกที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 15 เพลง

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. การสร้างแผนการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิก

- 1.1 ศึกษาการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยจากแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล 3 ปี การศึกษา 2546 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
- 1.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย
- 1.3 เขียนแผนการจัดกิจกรรมศิลปะจำนวน 30 แผน โดยกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรม สื่อ การประเมินผล ซึ่งยึดแนวทางจากแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 3 และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย
- 1.4 นำแผนการจัดกิจกรรมศิลปะไปให้ผู้เชี่ยวชาญ และผู้มีประสบการณ์ทางการสอนปฐมวัย ตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ
- 1.5 นำแผนการจัดกิจกรรมศิลปะที่ผ่านการตรวจจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว มาปรับปรุงแก้ไข

2. แนวการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิก

ผู้วิจัยคัดเลือกดนตรีคลาสสิกประกอบกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 2.1 ศึกษาทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้เสียงดนตรีคลาสสิก ในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
- 2.2 คัดเลือกดนตรีคลาสสิกประเภทบรรเลงจำนวน 7 ชุด 100 เพลงคัดเลือกโดยผู้วิจัยและผู้เชี่ยวชาญอีก 3 ท่านคือ
 - 1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศิริพงษ์ แก้วพลอย
 - 2) อาจารย์สมชาย อัสวโกวิทย์
 - 3) อาจารย์สิษฌเศก ย่านเดิม

คัดเลือกเหลือเพียง 13 เพลง ดังมีรายชื่อดังต่อไปนี้

- 1) Debussy
 - Réverie
 - Clair de lune
- 2) J.S. Bach
 - Suite No. 3 – Air on the G String
- 3) Schumann
 - Kinderszenen - Träumerei
- 4) Massenet
 - Thaïs - Méditation
- 5) Mozart
 - Sonata in D for Two Pianos, K448-II. Andante
 - Eine klein Nachnusik – II.Ronanze:Andante
- 6) Brahms
 - Lullaby (Cradle Song)
- 7) Hovhaness

- Nocturne for Harp
- 8) Tchaikovsky
 - The Nutcracker – Dance of the Sugar – Plum Fairy
- 9) Vivaldi
 - Concerto, Op. 8, No. 4 “winter” – II.Largo
- 10) Chopin
 - Berceuse
- 11) Tournier
 - Berceuse russe (Russian Lullaby)
- 12) Grieg
 - Lyric Pieces, Op. 8, No. 5 - Cradle Song
- 13) Puccini
 - Madama Butterfly – Humming Chorus

ซึ่งมีความเหมาะสมกับบรรยากาศของการทำกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย อัดเสียงเพลงลงใน
แถบบันทึกเสียง

2.3 นำแถบบันทึกเสียงเพลงที่คัดเลือกเรียบร้อยแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสม
ของ ท่วงทำนอง ความหนัก – เบา และระยะเวลา 3 ทาน โดยนำไปบันทึกแบ่งเป็น 2 ม้วน ดังนี้
ม้วนที่1 หน้าที่ 1 มี 3 เพลงคือ

- 1) Debussy
Clair de lune 4 : 38
- 2) J.S. Bach
Suite No. 3 – Air on the G String 5 ; 43
- 3) Massenet
Thaïs - Méditation 5 : 22

ม้วนที่1 หน้าที่ 2 มี 3 เพลงคือ

- 1) Debussy
Rêverie 4 : 39
- 2) Mozart
Sonata in D for Two Pianos, K448-II. Andante 7 : 24
- 3) Tournier
Berceuse russe (Russian Lullaby) 3 : 38

ม้วนที่2 หน้าที่ 1 มี 5 เพลงคือ

- 1) Schumann
Kinderszenen – Träumerei 2 : 46
- 2) Mozart
Eine klein Nachnusik – II.Ronanze:Andante 5 : 25
- 3) Brahms

Lullaby (Cradle Song) 2 : 41

4) Tchaikovsky

The Nutcracker – Dance of the Sugar – Plum Fairy 2 ; 16

5) Vivaldi

Concerto, Op. 8, No. 4 “winter” – II.Largo 2 ; 41

ม้วนที่ 2 หน้าที่ 2 มี 5 เพลงคือ

1) Hovhanness

Nocturne for Harp 5 ; 52

2) Chopin

Berceuse 4 ; 24

3) Grieg

Lyric Pieces, Op. 8, No. 5 - Cradle Song 2 ; 48

4) Puccini

Madama Butterfly – Humming Chorus 2 ; 49

2.4 นำแถบบันทึกเสียงเพลงที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ร่วมกันกับแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย (Try Out) กับเด็กนักเรียนชั้น อนุบาล 3 โรงเรียนอนุบาลจินดารัตน์ ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของเวลา อุปกรณ์ ว่าเหมาะสมหรือไม่ สามารถนำไปทดลองได้

3. แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากการวาดภาพ TCT - DP (The Test for Creative Thinking – Drawing Production)

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การใช้แบบทดสอบจากเอกสารและงานวิจัย ดังนี้ แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของเจเลน และเออร์บัน (Jellen amd Urban. 1986 : 138 – 155) ศึกษาวิธีการใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพ หรือเรียกว่า แบบทดสอบ ที่ซีที – ดีพี (TCT – DP : Test for Creative Thinking – Drawing Producing) ดังต่อไปนี้

1. ลักษณะของแบบทดสอบ เป็นแบบทดสอบที่ใช้กระดาษ และดินสอ โดยใช้ทดสอบเป็นรายบุคคล หรือเป็นรายกลุ่มบุคคล ซึ่งกำหนดรูปแบบดังนี้

1.1 สิ่งที่กำหนดเป็นสิ่งเร้าที่จัดเตรียมไว้ในรูปของส่วนเล็ก ๆ มีขนาดและรูปร่างแตกต่างกัน เช่น รูปมุกฉาก รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสปลายเปิดรูปจุด รูปรอยเส้นประ รูปเส้นโค้งคล้ายตัว S ซึ่งประกอบอยู่ในด้านใน และด้านนอกกรอบสี่เหลี่ยมใหญ่

1.2 การตอบสนองสิ่งเร้า ผู้ถูกทดสอบสามารถตอบสนองได้อย่างอิสระตามจินตนาการ โดยการวาดภาพขึ้นมาภายในขอบเขตของช่วงเวลาที่กำหนดให้ และมีเกณฑ์สำหรับยึดถือเป็นหลักในการประเมินคุณค่าความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพทั้งหมด

2. การใช้แบบทดสอบ

2.1 ผู้ถูกทดสอบจะได้รับแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT – DP และดินสอดำซึ่งไม่มียางลบ เพื่อมิให้ผู้ตอบเปลี่ยนภาพที่วาดแล้ว

2.2 ผู้ทดสอบอ่านคำสั่งช้า ๆ และชัดเจน

2.3 เมื่อผู้ถูกทดสอบเข้าใจแล้วให้ลงมือวาดภาพ ถ้าหากมีคำถามในช่วงที่กำลังทำแบบทดสอบ ผู้ทดสอบอาจตอบในลักษณะ “เด็ก ๆ อยากวาดภาพอะไรก็ได้ตามที่อยากวาดทุกรูปที่วาดเป็นสิ่งที่ถูกต้องทั้งสิ้น ทำอย่างไรก็ได้ไม่มีสิ่งผิด”

2.4 ในการทดสอบกำหนดเวลา 15 นาที หลังจากนั้นผู้ทดสอบจะเก็บแบบทดสอบทั้งหมด เขียนชื่อ อายุ เพศ และชื่อเรื่อง หรือชื่อภาพที่ผู้ถูกทดสอบเป็นผู้ตั้ง ไว้ที่มุมขวาบนของแบบทดสอบ

2.5 ผู้ทดสอบจดบันทึกเวลาการทำแบบทดสอบของผู้ที่ทำเสร็จก่อน 12 นาที ไว้ที่มุมขวาบนของแบบทดสอบ แล้วปฏิบัติเช่นเดียวกับข้อ 2.4

3. เกณฑ์การประเมิน

การประเมินผลแบบทดสอบ ดำเนินการตามเกณฑ์การประเมินผลของแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดยการวาดภาพของเจเลน และเออร์บัน (Jellen and Urban. 1986 : 138 – 155) ซึ่งมีเกณฑ์การประเมินผลทั้งหมด 11 เกณฑ์ดังนี้

1. การต่อเติม (Cn : Continuations)
 2. ความสมบูรณ์ (Cm : Completions)
 3. ภาพที่สร้างขึ้นใหม่ (Ne : New Element)
 4. การต่อโยงด้วยเส้น (Cl : Connection with a line)
 5. การเชื่อมโยงที่ทำให้เกิดเป็นเรื่องราว (Cth : Connection with a Theme)
 6. การข้ามเส้นกันเขตโดยการใช้เส้นส่วนที่กำหนดให้นอกกรอบใหญ่ (Bfd : Boundary Breaking Fragment Dependent)
 7. การข้ามเส้นเขตอย่างอิสระโดยไม่ใช้เส้นส่วนนอกกรอบที่กำหนดให้ (Bfi : : Boundary Breaking Fragment Independent)
 8. การแสดงความคิด ใกล้เคียง – ไกล หรือมิติของภาษา (Pe : Perspective)
 9. อารมณ์ขัน (Hu : Humor)
 10. การคิดแปลกใหม่ ไม่เป็นแบบแผนปกติ (UC : Unconventionality)
 11. ความเร็ว (Sp : Speed)
- (แปลและเรียบเรียงโดยอาจารย์อนินทิตา โปษะกฤษณะ)

คะแนนผลรวมของแบบทดสอบ TCT – DP

ด้านหลังของแบบทดสอบมีช่องเล็ก ๆ อยู่ 11 ช่อง แต่ละช่องมีรหัสสำหรับให้คะแนน วิธีการให้คะแนนให้พิชส่วนกลางของแบบทดสอบขึ้นมาก็สามารถให้คะแนนได้ทันที คะแนนรวมสูงสุดของแบบทดสอบ TCT – DP คือ 72 คะแนน โดยมีรายละเอียดของคะแนนดังนี้ เกณฑ์ข้อที่ 1 – 11 ยกเว้นข้อ 10 คะแนนเต็มข้อละ 6 คะแนน ข้อ 11 แบ่งเป็น 4 ข้อย่อย ข้อย่อยละ 3 คะแนนรวม 12 คะแนน

4. การทดสอบหาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ ทีซีที - ดีพี (TCT – DP) ของเจเลน และเออร์บัน (Jellen and Urban. 1989 : 138 – 155)

เนื่องจากแบบทดสอบชุดนี้ เจเลน และเออร์บัน (Jellen and Urban) โดยมหาวิทยาลัยจอห์นส ฮอปกินส์ (Johns Hopkins University) ได้หาค่าความเชื่อมั่น โดยนำแบบทดสอบให้กับเด็กพิเศษและเด็กต่างระดับความรู้ได้ค่าสหสัมพันธ์ดังต่อไปนี้

1. นำไปใช้กับเด็กพิเศษหูตึง ในโรงเรียนพิเศษ (Special School for the disabled) จำนวน

คน ได้ค่าความเชื่อมั่น .91

2. นำไปใช้กับเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำในโรงเรียนคอมพิเอนซิฟสกูล (Comprehensive School) จำนวน 27 คน ได้ค่าความเชื่อมั่น .97

3. นำไปใช้กับเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงในโรงเรียน ยูโรเปียน แอคะเดมิก สกูล (European Academic 2nd School) จำนวน 18 คน ได้ค่าความเชื่อมั่น .89

4. นำไปใช้กับเด็กที่เรียนโปรแกรมคณิตศาสตร์ในโรงเรียนเมธิแมทคิทซ์ พรอเจคท์ สกูล (Mathematics Project – School) จำนวน 45 คน ได้ค่าความเชื่อมั่น .94

โดยเด็กทุกกลุ่มที่กล่าวมากำลังศึกษาอยู่ในเกรด 7 อายุระหว่าง 13 – 14 ปี (อนินทิตา โปะชะกฤษณะ. 2523 : 96)

ในประเทศไทย อนินทิตา โปะชะกฤษณะ (2532 : 50 – 51) ได้นำแบบทดสอบมาทดลองใช้กับเด็กระดับอนุบาลในโรงเรียนอนุบาลหนูน้อย กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นโรงเรียนอนุบาลเอกชน อายุระหว่าง 4.37 – 6.2 ปี จำนวน 48 คน ทำการทดสอบ 2 ครั้ง ได้ค่าความเชื่อมั่น .77 และ .96 ตามลำดับ

5. นำแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ของ Jellen and Urban ไปทดลองใช้กับนักเรียนชายและนักเรียนหญิงจำนวน 15 คน ซึ่งศึกษาอยู่ในระดับอนุบาล 3 อายุ 5-6 ปี โรงเรียนจินดาร์ตัน ซึ่งไม่ใช่ห้องทดลองและห้องควบคุม เพื่อหาความชำนาญในการใช้แบบทดสอบ

6. การตรวจให้คะแนนนำแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ของ Jellen and Urban ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ตรวจให้คะแนนโดยผู้วิจัยและผู้เชี่ยวชาญ รวม 3 ท่านคือ

- 1) อาจารย์สุวรรณา ก้อนทอง
โรงเรียนบ้านนาโสม จังหวัดลพบุรี
- 2) อาจารย์พรรัก อินทามระ
อาจารย์ช่วยราชการศูนย์พัฒนาเด็กก่อนประถมศึกษา
สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
- 3) อาจารย์นิตินันท์ วิชิตชลชัย
ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลธีรชาติ
สังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

7. นำผลการให้คะแนนมาเปรียบเทียบดูความแตกต่างหากคะแนนรวมแตกต่างกันมากกว่า 3 คะแนนต้องนำมาวิเคราะห์ตามหลักเกณฑ์การให้คะแนน 11 ข้อ ร่วมกันระหว่างผู้ให้คะแนนทั้ง 3 ท่านหากคะแนนรวมแตกต่างกันไม่เกิน 3 คะแนน ใช้คะแนนของผู้วิจัยในการวิเคราะห์ทางสถิติ ผลการตรวจให้คะแนนจากการวิจัยครั้งนี้พบว่า คะแนนรวมแตกต่างกันไม่เกิน 3 คะแนน ดังนั้นจึงใช้คะแนนของผู้วิจัยในการวิเคราะห์ทางสถิติทั้งก่อนและหลังการทดลอง (กนิษฐา ชูชัน. 2541 : 31)

แบบแผนการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบแบบ Randomized Control- Group Pretest – Posttest Design (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 216)

ตาราง 1 แสดงแบบแผนการทดลอง Randomized Control- Group Pretest – Posttest Design ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตาราง 1 แผนการทดลอง

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
<i>ER</i>	T_1	<i>X</i>	T_2
<i>CR</i>	T_1	-	T_2

ความหมายของสัญลักษณ์

<i>ER</i>	แทน	กลุ่มทดลองที่ได้รับการสุ่มอย่างง่าย
<i>CR</i>	แทน	กลุ่มควบคุมที่ได้รับการสุ่มอย่างง่าย
T_1	แทน	การทดสอบก่อนการทดลอง (Pretest)
<i>X</i>	แทน	การจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิก
-	แทน	การจัดกิจกรรมศิลปะแบบปกติ
T_2	แทน	การทดสอบหลังการทดลอง (Posttest)

การดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแบบแผนการทดลองเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ระยะก่อนการทดลอง ผู้วิจัยให้กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ทดสอบแบบสอบถามทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากการวาดภาพ TCT - DP (The Test for Creative Thinking – Drawing Production) แล้วเก็บคะแนนไว้เป็นคะแนนก่อนการทดลอง

ระยะที่ 2 ระยะทดลอง ผู้วิจัยทำการทดลองโดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มทดลอง ใช้กิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิก

กลุ่มควบคุม ใช้กิจกรรมศิลปะแบบปกติ

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมทั้ง 2 กลุ่มด้วยตนเอง ในขณะที่ผู้วิจัยดำเนินการทดลองกลุ่มหนึ่ง อีกกลุ่มหนึ่งจะได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมศิลปะ โดยครูประจำชั้น เด็กแต่ละกลุ่ม จะได้รับการจัดกิจกรรมตามวัน และเวลา ดังตาราง 2

ตาราง 2 กำหนดการทดลอง

สัปดาห์ที่ ของการทดลอง	วัน	เวลา 09.00 น. - 09.30 น.	เวลา 10.00 น. - 10.30 น.
1	จันทร์	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
	พุธ	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง
	ศุกร์	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
2	จันทร์	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง
	พุธ	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
	ศุกร์	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง
3	จันทร์	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
	พุธ	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง
	ศุกร์	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
4	จันทร์	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง
	พุธ	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
	ศุกร์	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง
5	จันทร์	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
	พุธ	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง
	ศุกร์	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
6	จันทร์	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง
	พุธ	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
	ศุกร์	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง
7	จันทร์	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
	พุธ	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง
	ศุกร์	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
8	จันทร์	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง
	พุธ	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
	ศุกร์	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง

ระยะที่ 3 ระยะหลักการทดลอง เมื่อดำเนินการทดลองครบ 8 สัปดาห์ ผู้วิจัยให้กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ตอบแบบสอบถามความคิดสร้างสรรค์จากการวาดภาพ TCT - DP (The Test for Creative Thinking – Drawing Production) ซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกันที่ใช้ทดสอบก่อนการทดลอง แล้วเก็บคะแนน ไว้เป็นคะแนนหลังการทดลอง (Posttest)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการทดลองที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิก และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะแบบปกติ
2. เปรียบเทียบผลต่างของความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิก กับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะแบบปกติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองไปวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติดังนี้

1. การหาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนจากแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ซึ่งได้แก่

- 1.1 คะแนนเฉลี่ย (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 59)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{n}$$

เมื่อ	—	แทน	คะแนนเฉลี่ย
		แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
		แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

- 1.2 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 79)

$$X = \sqrt{\frac{\sum X^2}{n} - \frac{(\sum X)^2}{n^2}}$$

เมื่อ	X	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
		แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
		แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	2	แทน	ผลรวมกำลังสองของคะแนนนักเรียนแต่ละคนในกลุ่มตัวอย่าง

2. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

2.1 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนจากแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ภายในกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยใช้สูตร t-test แบบ Dependent Sample (ล้วน สายยศ. และอังคณา สายยศ. 2536 : 87 – 88)

$$t = \frac{D}{\sqrt{\frac{D^2 + D^2}{1}}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t-distribution
	D	แทน	ความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่
		แทน	จำนวนคู่ของคะแนนหรือจำนวนนักเรียน
	D	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดของผลต่างคะแนนก่อน และหลังการทดลอง
	D ²	แทน	ผลรวมกำลังสองของคะแนนทั้งหมดของผลต่าง คะแนนก่อนและหลังการทดลอง

2.2 เปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยใช้ t-test แบบ Independent Samples (ล้วน สายยศ. และอังคณา สายยศ. 2536 : 84)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{n_1 - 1 S_1^2 + n_2 - 1 S_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right)}}$$

โดยมี $df = n_1 + n_2 - 2$

เมื่อ	t	แทน	ค่าความแตกต่าง
เมื่อ	\bar{X}_1	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลอง
เมื่อ	\bar{X}_2	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มควบคุม
เมื่อ	n_1	แทน	จำนวนนักเรียนของกลุ่มทดลอง
เมื่อ	n_2	แทน	จำนวนนักเรียนของกลุ่มควบคุม
เมื่อ	S_1^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มทดลอง
เมื่อ	S_2^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มควบคุม

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลองและการแปรความหมายจากการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นที่เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อต่างๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
\bar{X}	แทน	คะแนนเฉลี่ย
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการวิจัย
S ²	แทน	ความแปรปรวนของคะแนน
P	แทน	ค่าระดับนัยสำคัญ
กลุ่มทดลอง	แทน	เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิก
กลุ่มควบคุม	แทน	เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะแบบปกติ

ลำดับการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยเรียงลำดับดังนี้

1. สถิติพื้นฐานของคะแนนแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์
2. การเปรียบเทียบคะแนนแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ก่อนและหลังการทดลอง ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ก่อนและหลังการทดลอง ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ของคะแนนแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

1. การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนความคิดสร้างสรรค์

การวิเคราะห์ตอนนี้ผู้วิจัยได้นำคะแนนความคิดสร้างสรรค์ ก่อนและหลัง การทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมาหาค่าสถิติพื้นฐานคือ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนปรากฏผลดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลัง การทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตัวแปรตาม	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง	
	\bar{X}	<i>S.D.</i>	\bar{X}	<i>S.D.</i>
กลุ่มทดลอง	14.200	16.313	35.000	17.845
กลุ่มควบคุม	16.400	15.400	22.666	11.950

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 3 พบว่า คะแนนความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในกลุ่มทดลอง ก่อนได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิกมีค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็น 14.20 คะแนนและ 16.31 ตามลำดับ และในกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็น 16.400 คะแนน และ 15.400 ตามลำดับ

คะแนนความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในกลุ่มทดลองหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิกมีค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็น 35.000 คะแนนและ 17.845 ตามลำดับ และในกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็น 22.666 คะแนน และ 11.950 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบคะแนน ก่อนและหลังการทดลอง

2.1 การเปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ ก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนในกลุ่มทดลอง

การวิเคราะห์ตอนนี้ผู้วิจัยได้นำคะแนนความคิดสร้างสรรค์ ก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนในกลุ่มทดลองมาหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วนำมาเปรียบเทียบกันโดยใช้สถิติ t-test แบบ Dependent ดังปรากฏในตาราง 4

ตาราง 4 การเปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ ก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนในกลุ่มทดลอง

รูปแบบการทดลอง	\bar{X}	<i>S.D.</i>	\bar{D}	S_D	<i>t</i>	<i>P</i>
ก่อนการทดลอง	14.200	16.310	20.800	22.852	10.336	.000
หลังการทดลอง	35.000	17.845				

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 4 พบว่า คะแนนความคิดสร้างสรรค์ของเด็ปฐมวัยก่อนการทดลองของนักเรียนในกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ย 14.20 หลังการทดลองมีค่าเฉลี่ย 35.00 ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.000 แสดงว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองเมื่อได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิกมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นกว่าก่อนได้รับการทดลอง

2.2 การเปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ ก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนในกลุ่มควบคุม

การวิเคราะห์ตอนนี้ผู้วิจัยได้นำคะแนนความคิดสร้างสรรค์ ก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนในกลุ่มควบคุมมาหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วนำมาเปรียบเทียบกันโดยใช้สถิติ t-test แบบ Dependent ดังปรากฏในตาราง 5

ตาราง 5 การเปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ ก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนในกลุ่มควบคุม

รูปแบบการทดลอง	\bar{X}	<i>S.D.</i>	\bar{D}	S_D	<i>t</i>	<i>P</i>
ก่อนการทดลอง	16.400	15.400	6.266	7.761	5.665	.000
หลังการทดลอง	22.666	11.950				

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 5 พบว่า คะแนนความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองของนักเรียนในกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ย 16.400 หลังการทดลองมีค่าเฉลี่ย 22.666 ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบคะแนน ก่อนการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม การเปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ ก่อนการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม การวิเคราะห์ตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนความคิดสร้างสรรค์ ก่อนการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมมาหาค่าเฉลี่ย และค่าความแปรปรวน แล้วนำมาเปรียบเทียบกันโดยใช้สถิติ t-test แบบ Independent ทดสอบปรากฏผลดังแสดง ในตาราง 6

ตาราง 6 การเปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ ก่อนการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตัวแปรตาม	N	ก่อนการทดลอง		T	P
		\bar{X}	S^2		
กลุ่มทดลอง	15	14.200	16.313	1.513	.141
กลุ่มควบคุม	15	16.400	15.400		

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 6 พบว่า คะแนนความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองของนักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .141 แสดงว่าก่อนการทดลองนักเรียนในกลุ่มทดลองมีความคิดสร้างสรรค์ไม่แตกต่างจากกลุ่มควบคุม

ตอนที่ 4 การเปรียบเทียบคะแนน หลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม การเปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ หลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม การวิเคราะห์ตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนความคิดสร้างสรรค์ หลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมมาหาค่าเฉลี่ย และค่าความแปรปรวน แล้วนำมาเปรียบเทียบกันโดยใช้สถิติ t-test แบบ Independent ทดสอบปรากฏผลดังแสดง ในตาราง 7

ตาราง 7 การเปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ หลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตัวแปรตาม	N	หลังการทดลอง		t	P
		\bar{X}	S^2		
กลุ่มทดลอง	15	35.000	17.845	7.127	0.000
กลุ่มควบคุม	15	22.666	11.950		

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 7 พบว่า คะแนนความคิดสร้างสรรค์ของเด็ปฐมวัยหลังการทดลองของนักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.000 แสดงว่าหลังการทดลองนักเรียนในกลุ่มทดลองมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่า นักเรียนในกลุ่มควบคุม

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิก และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะแบบปกติ ซึ่งสรุปสาระสำคัญและผลการวิจัยตามลำดับดังต่อไปนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิกที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิก และของกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะแบบปกติ
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิก และกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะแบบปกติ

สมมติฐานของการวิจัย

1. เด็กปฐมวัยมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิกและแบบปกติ
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิก และแบบปกติมีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกัน

การดำเนินการทดลอง

1. ประชากร

ประชากรเป็นเด็กปฐมวัยที่มีอายุ 5-6 ปี กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ปีการศึกษา 2546 โรงเรียนอนุบาลจินดารัตน์ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี สังกัดสำนักบริหารงาน คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 4 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 30 คน รวม 120 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นเด็กปฐมวัยที่มีอายุ 5-6 ปี กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ปีการศึกษา 2546 โรงเรียนอนุบาลจินดารัตน์ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 2 ห้องเรียน 30 คน ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) หลังจากนั้นแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน และกลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน กลุ่มละ 15 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ ได้แก่

3.1 แผนการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิก

3.2 แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากการวาดภาพ TCT - DP (Test of Creative Thinking - Drawing Production) ของเจเลน และเออร์บัน (Jellen amd Urban. 1986 : 138 - 155)

3.3 เทปเพลงคลาสสิกที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 15 เพลง

4. วิธีดำเนินการทดลอง

ดำเนินการทดลองดังนี้

4.1 พบผู้บริหารของโรงเรียนเพื่อชี้แจงพร้อมอธิบายจุดประสงค์และรูปแบบการวิจัย

4.2 พบครูประจำชั้นเพื่อชี้แจงรูปแบบของงานวิจัย พร้อมทั้งขอความร่วมมือในการลงมือ

ปฏิบัติการทดลอง

4.3 สร้างความคุ้นเคยกับเด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นเวลา 1 สัปดาห์

4.4 ทดสอบก่อนการทดลองทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบทดสอบความคิด

สร้างสรรค์ ของเจเลน และเออร์บัน (Jellen and Urban. 1986)

4.5 ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน รวมทั้งสิ้น 24 ครั้ง โดยเด็กปฐมวัยในกลุ่มทดลองได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิก กลุ่มควบคุมได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะแบบปกติ

4.6 เมื่อสิ้นสุดการทดลอง ผู้วิจัยได้ทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังทำการทดลอง ด้วยแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ โดยการวาดภาพของ ของเจเลน และเออร์บัน (Jellen and Urban.) แล้วทำการตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์เพื่อนำคะแนนไปวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ดังนี้

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของคะแนนจากแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

5.2 วิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนจากแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ภายในกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม (t-test Dependent Sample)

5.3 วิเคราะห์คะแนนความคิดสร้างสรรค์ระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม (t-test Independent Sample)

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

จากการศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะ ปรากฏผลดังนี้

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิก กับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะแบบปกติ มีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิก กับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะแบบปกติ มีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบว่าความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิกและเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะแบบปกติ มีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 1 ทั้งนี้เพราะกิจกรรมศิลปะส่งเสริมให้เด็กได้กล้าคิด กล้าตัดสินใจในการเลือกทำกิจกรรมและลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตัวของเขาเอง อีกทั้งยังส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิด จินตนาการและแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ส่งผลให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสาเหตุดังต่อไปนี้

1.1 กิจกรรมศิลปะส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิด จินตนาการและแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ซึ่ง วิรุณ ตั้งเจริญ (2526 : 225-227) ได้กล่าวว่า ในขณะที่เด็กทำกิจกรรมศิลปะนั้น เด็กจะจัดระบบความคิดได้รวดเร็วและต่อเนื่อง เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมประสิทธิภาพในการคิด โดยผ่านกระบวนการทางศิลปะ และสามารถกระตุ้นให้เด็กโยงความคิดไปยังสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับแผนการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยมีจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ การสังเกต และการแสดงออกของเด็ก

1.2 กิจกรรมที่เด็กสามารถแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ได้นั้นจะปรากฏได้ในงานศิลปะ เช่น การวาด การปั้น การฉีกปะ ดังที่พีระพงษ์ กุลไพศาล (2536 : 9) กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการได้ดียิ่งกว่าที่ได้วาดภาพสักภาพก็เป็นเครื่องพิสูจน์แล้วว่า เด็กเกิดการเรียนรู้และมีประสบการณ์ต่อสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวในระดับหนึ่ง

1.3 การทำกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิกเป็นการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีให้แก่เด็ก ในการเริ่มต้นทำกิจกรรมศิลปะด้วยการสร้างบรรยากาศโดยการเปิดเพลงคลาสสิกในความดังที่เหมาะสมจะช่วยให้เด็กมีโอกาสจินตนาการ กล่อมเกลาจิตใจเด็ก ดังคำกล่าวของ ละออง ชูติกร (2527 : 503 – 506) ว่าดนตรีทำให้เด็กมีความสุข ช่วยกล่อมเกลาอารมณ์ของเด็กให้มีความรู้สึกในทางที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ โกวิทช์ ชันธิศิริ (2519 : 99-106) ที่กล่าวว่า ดนตรีมีส่วนช่วยบำรุงชีวิตเด็กให้สมบูรณ์พูนสุขก่อให้เกิดความรู้สึกทางอารมณ์ต่าง ๆ เกิดความนึกคิดสร้างมโนภาพได้ เช่นเดียวกับ ประมวล คิตคินสัน (2527 : 107) ได้กล่าวไว้ว่า การทำงานของสมอง ดนตรีช่วยส่งเสริมสมองซีกขวาซึ่งเป็นความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการประกอบกับสมองซีกซ้ายที่ส่งเสริมการคิด การใช้เหตุผล เมื่อสมองทั้ง 2 ซีก ทำงานประสานสัมพันธ์กัน จะทำให้ผู้เรียนสามารถเรียน และจดจำอย่างไม่มีขีดจำกัด

2. ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิก และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะแบบปกติ มีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 2 โดยเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิกมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะแบบปกติ ทั้งนี้เนื่องจากเหตุผลดังต่อไปนี้

2.1 เสียงดนตรีมีผลต่อคลื่นสมอง โดยเฉพาะสมองซีกขวาซึ่งเกี่ยวข้องกับการทำงานของความคิดสร้างสรรค์ นอกจากนี้ดนตรี ยังช่วยให้สมองซีกขวาได้รับการกระตุ้น และเกิดจินตนาการดนตรีช่วยส่งเสริมสมองซีกขวา ซึ่งเป็นส่วนการทำงานของความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ (ประมวล คิตคินสัน. 2527 : 107) เมื่อได้ยินเสียงดนตรีการทำงานของคลื่นสมองจะมีความถี่ขึ้นส่งผลต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ในด้านสมาธิ การเปิดเพลงคลาสสิกให้เด็กฟังเบาๆขณะทำกิจกรรมศิลปะจึงทำให้เด็กรู้สึกผ่อนคลาย

เกิดความรู้สึกสงบ เกิดสมาธิในการทำกิจกรรมและสามารถทำกิจกรรมได้นานขึ้น ทั้งนี้เพราะเสียงดนตรีจะช่วยปรับสภาพอารมณ์และควบคุมให้เหมาะสมและไม่เกิดความเครียดจนเกิดการหยุดชะงักในการทำงาน (จำไพพรรณ ศรีโสภาค. 2511 : 129)

2.2 ดนตรีคลาสสิก เป็นดนตรีที่มีท่วงทำนองไพเราะ นุ่มนวล ฟังแล้วสดชื่นรื่นเริง เกิดความสบายใจและมีสมาธิ ดังคำกล่าวของ ฮอฟเฟอร์ (Hoffer. 1984 : 3) ที่ว่า ดนตรีสามารถดึงดูดความสนใจของเด็ก ทำให้จิตใจแจ่มใส เกิดการผ่อนคลาย สบายใจ ในขณะที่เด็กทำกิจกรรมศิลปะ เมื่อมีเสียงดนตรีเปิดในความดังที่สม่ำเสมอ เด็กจะมีความพึงพอใจในการทำกิจกรรมท่ามกลางบรรยากาศที่มีเสียงเพลง และมีความตั้งใจพยายามทำกิจกรรม อีกทั้งยังพบว่าระยะเวลาในการทำกิจกรรมแต่ละประเภทจะยาวนานขึ้น นอกจากนี้เสียงดนตรียังทำให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการในขณะที่ทำกิจกรรมได้

เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยดังนี้ จากการทดลองของ เลิศ อานันท์นะ (2518 : 129) พบว่า เสียงดนตรีสามารถเสริมสร้างความคิด จิตนาการช่วยกระตุ้นให้มีการแสดงออกในทางสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้มีความสัมพันธ์ระหว่างประสาทหู กล้ามเนื้อมือ ให้สอดคล้องกับการใช้ความคิด และมหาวิทยาลัยนิวยอร์กแห่งสหรัฐอเมริกา ได้มีการทดลองให้นักศึกษาที่ทำข้อสอบที่มีเสียงดนตรีคลอไปด้วยทำคะแนนได้ดีกว่านักศึกษาที่ทำข้อสอบที่ไม่มีเสียงดนตรี (ไทยรัฐ. 2532 : 6 ; อ้างอิงจาก New York University. n.d.) ซึ่ง ดร.เทอร์แมน (Dr.Thurman) ได้ทำการทดลองเปิดดนตรีให้มารดาที่ตั้งครรภ์ฟังอย่างสม่ำเสมอทุกวัน ผลปรากฏว่าเด็กที่คลอดออกมามีพัฒนาทางร่างกาย และไอคิวสูงกว่าเด็กทั่วไป เลี้ยงง่าย แจ่มใส และมีความผูกพันกับมารดาอย่างมาก เสียงดนตรีนอกจากกล่อมเกลาคใจของเด็ก ช่วยลดความกดดันทางอารมณ์ ได้เป็นอย่างดีแล้วยังช่วยทดแทนความรู้สึกปิดกั้นจากโลกภายนอก (บำเพ็ญจิต แสงชาติ. 2528 : 59)

จากสาเหตุดังกล่าว ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิก จึงมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะแบบปกติ ดังนั้นการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิกนับเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เพราะดนตรีคลาสสิกเป็นสิ่งแวดล้อมที่ช่วยจูงใจให้เด็กเกิดความสุขสบายใจและมีความรู้สึกในทางที่ดี ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิก ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์แก่เด็กปฐมวัย ดังนั้นครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย โดยเฉพาะผู้ปกครอง ซึ่งมีความใกล้ชิดและเป็นผู้มีหน้าที่จัดสภาพแวดล้อมที่ดีให้แก่เด็ก ควรให้ความสนใจสิ่งแวดล้อมที่ดี ดนตรีก็เป็นสิ่งแวดล้อมอย่างหนึ่งซึ่งช่วยให้บรรยากาศมีความอบอุ่น เกิดความสงบ สร้างความมั่นใจให้กับเด็ก ในการลงมือปฏิบัติกิจกรรม ขณะทำกิจกรรมมีสมาธิยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ของเด็ก จะเห็นได้ว่าหลังจากการทดลองความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย

1. การเปิดเสียงดนตรีคลาสสิกควรเปิดให้มีความดังที่สม่ำเสมอเป็นสิ่งที่ดี แต่ในบางครั้งในเพลงเดียวกันอาจมีความดังที่ไม่สม่ำเสมอบางช่วงของการบรรเลงอาจจะดัง บางช่วงเบา ดังนั้นในขั้นตอนการบันทึกเสียงควรบันทึกให้เสียงเพลงมีความดังที่สม่ำเสมอตลอดเพลง
2. การทำกิจกรรมใดๆ ก็ตามมีข้อสังเกตว่าควรใช้เวลากับเด็กอย่างสม่ำเสมอและอยู่กับเด็กขณะทำกิจกรรม แต่ไม่ควรเข้าไปรบกวนเด็ก เช่นครูต้องบันทึกผลงานเด็กควรจะถามเด็กหลังจากทำกิจกรรมเสร็จ มิใช่เข้าไปถามขณะที่เด็กทำกิจกรรม เพราะจะเป็นการรบกวนสมาธิในการฟังเพลงและการทำงาน ครูจะเข้าไปหาเด็กเมื่อเขาต้องการความช่วยเหลือหรือต้องการคำแนะนำเท่านั้น
3. เด็กในกลุ่มทดลองมีพัฒนาการของผลงานในด้านความคิดสร้างสรรค์ดีขึ้น เช่น มีการเก็บรายละเอียดของผลงานมากขึ้น และตั้งชื่อผลงานได้สอดคล้องกับชิ้นงานที่ทำ รวมทั้งมีความแปลกแตกต่างจากผู้อื่น โดยเฉพาะในกิจกรรมการประดิษฐ์ครูได้เตรียมวัสดุและอุปกรณ์ให้เด็กทำผลงาน ผลงานของเด็กห้องทดลองแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด เช่น เตรียมวัสดุอุปกรณ์สำหรับทำตุ๊กตา แต่ครูไม่ได้อธิบายวิธีทำเพียงแต่แนะนำวัสดุ-อุปกรณ์ในการทำ ผลงานที่ได้คือ รถยนต์, เครื่องบิน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมประกอบเสียงดนตรีไทยคลาสสิก
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมประกอบเสียงดนตรีคลาสสิกของเด็กพิเศษ

3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมประกอบเสียงดนตรีคลาสสิกของเด็กในระดับอายุต่างกัน เช่น 3 ปี 4 ปี และ 5 ปี เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2535). *ความคิดสร้างสรรค์ หลักการ ทฤษฎี การเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล*. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- กนิษฐา ชูจันทร์. (2541). *ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติโดยใช้แกนนำในหน่วยการสอนที่ต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2534). *ความคิดสร้างสรรค์ หลักการ ทฤษฎี การเรียนการสอน การวัดผล ประเมินผล*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2536). *แนวการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- กรวิภา สรรพิจำงาน. (2531). *ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการฝึกกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ แบบชี้นำ และแบบอิสระ*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- โกวิทย์ ชันศิริ. (2519, ตุลาคม) “ดนตรีกับจิตใจและการประชาสัมพันธ์,” *นิตยสาร*. 2 : 99 – 106.
- _____. (2528). *ดุริยางค์ศิลป์ปริทัศน์ (ตะวันตก)*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- _____. (2537). *คู่มือการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ : ศรีเมืองการพิมพ์ จำกัด.
- จงใจ ขจรศิลป์. (2532) *การศึกษาลักษณะการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และการเล่นตามมุมที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ และความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จันทร์เพ็ญ สุภาพผล. (2535). *การศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีและนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมช่วยเหลือ*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ฉัตรชอุดา เรียบปรีชา. (2536). *พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมในบรรยากาศที่มีเสียงดนตรีประกอบ*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ณรุทธิ์ สุทธิจิตต์. (2531). *กิจกรรมและสื่อการสอนเพื่อฝึกทักษะพัฒนาการดนตรีและการเรียนรู้โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, กรุงเทพฯ.
- _____. (2534). *กิจกรรมดนตรีสำหรับเด็ก*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2540). *สังคีตนิยม : ความทราบซึ่งในดนตรีตะวันตก*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย..
- ดิลก ดิลกานนท์. (2534). *การฝึกทักษะการคิดเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ธนพร สมบูรณ์นาท. (2529). *การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นเด็กเล็กที่เล่นกับแม่ และที่เล่นเอง*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

- รูปทอง ศรีทองท้วม. (2538). *ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้กิจกรรมทักษะทางดนตรี*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นงเยาว์ คลิกคล้าย. (2543). *ความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้เพลงประกอบ*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นิตินันท์ วิชิตชลชัย. (2535). *ผลของการใช้ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นิรัตน์ กรองสอด. (2535). *การศึกษาการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหว และจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมายที่มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุศรินทร์ สิริปัญญาธร. (2541). *แนวโน้มนำและอัตราการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่เกิดจากกิจกรรมศิลปะแบบสื่อผสมเป็นกลุ่ม*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประมวล ดิกคินสัน. (2527). "สมองมนุษย์," *จิตวิทยาคลินิก* เล่ม 1. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ประสาธ อิศรปริดา. (2538). *สารดะชะจิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ : นำอักษรการพิมพ์.
- ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา. (2537). *ความคิดสร้างสรรค์ที่พัฒนาได้*. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัชรา พุ่มพชาติ. (2533). *อิทธิพลของเสียงดนตรีที่มีต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พรมารินทร์ สุทธิจิตตะ. (2529). *การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนการสร้างภาพโดยใช้และไม่ใช้รูปเรขาคณิตเป็นสื่อ*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- พรรัก อินทามระ. (2536). *การศึกษาผลจากการเล่นสร้างสรรค์แบบชี้แนะกับแบบกึ่งชี้แนะที่มีต่อการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านการมองเห็นตำแหน่งของวัตถุและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พิทักษ์ คชวงษ์. (2541, มกราคม). "ดนตรี : อัญมณีล้ำค่าพัฒนาเด็กปฐมวัย," *วารสารการศึกษาปฐมวัย*. 2(1) : 20 – 34.
- เพียงจิต โรจนศุภรัตน์. (2531). *การศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ระหว่างเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมวาดรูปเป็นกลุ่มกับเป็นรายบุคคล*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2530). กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.

- ทวีป อภิลิทธิ. (2521,กุมภาพันธ์). "การปลูกฝังความดีโดยใช้ดนตรีเป็นสื่อ," *ประชาศึกษา*. 7 : 24 – 27.
- มุสดี กุฎอินทร์. (2525). *เด็กกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์*. เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมวัยเด็กหน่วยที่ 9 : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- มณี เพ็ญกวีไล. (2529) *ผลการกระตุ้นโดยใช้ดนตรีต่อการเจริญเติบโตของทารกคลอดก่อนกำหนด*. ปรินญา นิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2524). *เอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาพฤติกรรมเด็กหน่วยที่ 11 – 15* กรุงเทพฯ : วิกตอรี.
- _____. (2527). *วรรณกรรมและลีลาคีตระดับปฐมวัย*. หน่วยที่ 8 – 15. กรุงเทพฯ : ประชาชน.
- มาณพ ถนอมศรี. (2538, กันยายน). "ความคิดสร้างสรรค์คือความคิดที่ได้รับการปรุงแต่ง," *วารสารแม่และเด็ก*. 18(283) : 166-169.
- มานิต มานิตเจริญ. (2524). *พจนานุกรมไทยสมัยใหม่ - ทันสมัยที่สุด*. กรุงเทพฯ : รามสาส์น.
- เยาวพา เตชะคุปต์. (2528). *กิจกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- _____. (2540). *ดนตรีและกิจกรรมเข้าจังหวะสำหรับเด็กปฐมวัย*. เอกสารคำสอนวิชา ปว.335. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตร และการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2542). *การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : แม็ค.
- _____. (2542). *กิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : แม็ค.
- ราตี ทองสวัสดิ์. (เมษายน 2529). "แนวคิดในการเตรียมความพร้อม," *รักลูก*. 4 : 101 – 106.
- เรณู โกศินานนท์. (2522). *ดนตรีศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ครุสภา.
- รำไพพรรณ ศรีโสภาค. (2511). *ดนตรีบำบัด*. *วารสารสมาคมจิตรแพทย์แห่งประเทศไทย*. 1 : 117 – 126.
- _____. (กรกฎาคม 2513). "ดนตรีบำบัด," *เวชสารกรมการแพทย์*. : 253 – 256.
- _____. (2516). "ดนตรีกับผู้สูงอายุ" *วารสารกรมการแพทย์และอนามัย*. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- ละอ ชุตินทร. (2527). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. เอกสารการสอนวรรณกรรมและลีลาคีตระดับปฐมวัยศึกษาหน่วยที่ 8 – 15. กรุงเทพฯ.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2536). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- เลิศ อานันท์นะ. (2529). "จิตวิทยากับพฤติกรรมการแสดงออกทางศิลปะของเด็ก," *สรุปการจัดชุมนุมเชิงปฏิบัติการศิลปะเด็ก ศิลปะเด็ก ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2533). "แบบฝึกความคิดริเริ่มสร้างสรรค์," *แม่และเด็ก*.3(220) : 83-84.
- _____. (2533). *ศิลปะในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ : กราฟิการ์ท.
- _____. (2535). *เทคนิควิธีสอนศิลปะเด็ก*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วารภรณ์ รักวิจัย. (ม.ป.พ.). *เอกสารประกอบการเรียนเรื่องกิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กก่อนวัยเรียน*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2535) *การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : แสงศิลป์การพิมพ์.
- วารุณี นวลจันทร์. (2539). *ผลของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงานที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์*

- ของเด็กปฐมวัย. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วาสิ ประสงค์. (2524). การศึกษารูปแบบกิจกรรมการศึกษาที่จัดในชั้นอนุบาล. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2523). กิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2529). "ศิลปะเด็ก : ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ," ในการสรุปการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ศิลปะเด็ก (Art Camp). หน้า 113 – 114. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ.
- วิรัช ชูสูงเนิน. (2520). ดนตรีสำหรับครูประถมศึกษา. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2526). ศิลปศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิมลวารสาร.
- _____. (2535). "การเสริมสร้างลักษณะเด็กปฐมวัยด้านศิลปะ," เอกสารการสอนชุดวิชาการสร้างเสริม ลักษณะนิสัยเด็กระดับปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 5. พิมพ์ครั้งที่ 3. กทม. : สุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุกรี เจริญสุข. (2532). จะฟังดนตรีอย่างไรให้ไพเราะ. กรุงเทพฯ : เรือนแก้วการพิมพ์.
- สุดใจ ทศพร. (2516). ดนตรีศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรุงธน.
- สุทธาภา โชติประดิษฐ์. (2537). การศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และการเล่นตามมุมที่เด็กริเริ่มกิจกรรมอย่างอิสระในกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สดใส ชนะกุล. (2538). ผลของการจัดกิจกรรมวาดภาพนอดชั้นเรียนประถมศึกษาปีที่ 3 จากการใช้แบบฝึกเสริมทักษะการคิดที่ใช้ภาพวาดที่มีสีปรากฏโดดเด่นในคู่สีตัดกัน. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมโภชน์ รอดบุญ. (2518). สังคตินิยมเบื้องต้น ด้วยเพลงคาสสิก. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด นำอักษรการพิมพ์.
- สมศักดิ์ สินธุระเวชชัย. (2541, มีนาคม). "ระบบการเตรียมความพร้อมทางสมอง," วารสารวิชาการ. 1(13) : 11 – 12.
- สมศักดิ์ สินธุระเวชชัย และคณะ. (2544). กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนดนตรี. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2522). เด็กก่อนวัยเรียนกับการเรียนรู้ : ทฤษฎี และหลักสำคัญ บางประการ. กรุงเทพฯ : เจริญผล.
- _____. (2539). แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540 – 2544). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศาสนา.
- สุทธาทิพ มีชุนีก. (2533). การเปรียบเทียบความสามารถในการเข้าใจคำนามของเด็กปฐมวัยที่เรียนโดยใช้ปริศนาคำทายและเพลง. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- อนินทิตา โกษะกฤษณะ. (2532). การวัดระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กไทย. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.

- กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเซาท์เร็น อิลลินนอยส์ ณ คาร์บอนเดล. ถ่ายเอกสาร.
- อนงค์ แสงเงิน. (2533). *การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างประกอบการใช้คำถามและ การเล่นสรรค์สร้างแบบไม่ใช้คำถาม*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อารี พันธุ์ณี. (2534). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ : เลิฟแอนด์ ลิฟเฟรส จำกัด.
- _____. (2537). *ความคิดสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ 1412.
- _____. (2537). *ความคิดสร้างสรรค์*. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ข้าวฟ่าง.
- _____. (2540). *คิดอย่างสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ข้าวฟ่าง.
- อารี รังสินนท์. (2526). *เข้าใจเด็กก่อนวัยเรียนเล่ม 2 : คุณสมบัติของครูสอนเด็กปัญญาเลิศ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญผล.
- _____. (2532). *เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมวัยรุ่น หน่วยที่ 11*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- _____. (2532). *ความคิดสร้างสรรค์*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : แพร์พิทยา.
- Anderson, H.H. (1959). *Creative and Its Cultivation*. New York : Harper.
- Bell, C.A. (1985, March). "Stories Told by Six and Seven Years. Old Boys : Associatins with Intelligence and Creativity," *Dissertation Abstracts Iternational*. 45(05) : 2752 - A.
- Bogner, Donna. (1982, January). "Creative Processing Correlates of Scientifically and Artistically Creative Gifted Adolescents," *Dissertation Abstracts International*. 42(07) : 3100 - A.
- Buchwitz, H. (1981, Summer). "Creativity in the School Environment," *Delta Kappa Gamma Bulletin*. 47 : 50 - 55.
- Dickason, E.J. and M.D. (1979). *Schutt. Maternal and Infant Care*. New York : McGraw - Hall.
- Getzels, J.W. (1962). *Child Development and Personality*. New York : Harper and Brothers.
- Guilford, J.P. (1959). *Fundmental Statistics in Psychology and Education*. New York : McGraw-Hill, Book Company.
- _____. (1967). *The Nature of Human Intelligence*. New York : McGraw-Hill Co.
- Guildford, J.P. > and Hopefner, R. (1971). *The Analysis of Intelligence*. New York : McGraw - Hill
- Hildebrand, Veran. (1975). *Guiding Young Children*. New York : Macmillan Co.,
- Hammond and others. (1967). *Good School for Young Children*. New York : McMillan Pubishing. http://www.meadjohson.bms.co.th/t_mompl14.htm
- Hurlok, E.B. (1972). *Child Development*. New York : McGraw-Hill.
- Hutchinson, E.D. (1949). *How to Think Creativity*. New York : Abindon press.
- Jellen, G. and Urban, K. (1986, Spring). "Test For Creative Thinking Drawing Production," *The Creative Child and Adult Quarterly*. 11(8) : 107-155.
- Jerasild, A. T. (1972). *Child Development*. 5 th ed. New York : McGraw-Hill.

- Kelly, R and Danial, M. (1983,July). "Effects of An Administrative Plan for Excellence in Creativity in First Graders Arts Experiences on the Development of Creativity in First Graders," *Dissertation Abstracts International*. 40(01) : 32 – A.
- Krall, Paul Vernon. (1982,October). "Teaching the Creative Use of Art to Church School Teachers in a Workshop Experience," *Dissertation Abstracts International*. 43(04) : 1101–A.
- Kuziemski, N.E. (1997,October). "Relationships Among Imaginative Play Predisosition, Creative Thinking, and Reflectivity Impulsivity in Second – Graders," *Dissertation Abstracts International*. 38 : 1861 – 13.
- Lowenfeld, V. and Brittain, W. (1987). *Creative and Mental Growth*. New York : Macmillan Publishing Company.
- Longman, G. (1978). *Dictionary of Contemporary English*. London : Harlow and London, Group Limited.
- Luca, M. (1968). *Art Education Strategies of Teaching*. Englewood Cliffe, N.J. : Prentice-Hall Co.
- Mackinnon,D.W. (1962, July). "The National and Nature of Creative Talent," *American Psychologist*.
17 : 484 – 495.
- Mednick, S.A. (1962,June). "The Associative Basis of the Creative Process," *Psychological Review*. n. 196.
- Ostrander, S. and Schroeder, L. (1982). *Super Learning*. New York : Dell Publishing.
- Parkins,D.N. (1984, September). "Creativity by design," *Educational Leadership*. 42 : 18 – 25.
- Parriott,S. (1969, August). *Musis As Therapy*. American Journal of Nursing. 69 : 1723 – 1724.
- Rice, J.P. (1970). "The Gifted," *Developing Total Talant*. Springfield, Illinois : Charles & C. Thonas Publishers.
- Richard, C.S. and Norman, S (1977). *Educational Psychology : A Deveiopmental Approach*. Addison – Wesley Publishing Company, Inc.
- Scoop @ matichon.co.th
- Stapp, R. V. (1964, June) "Relationship of Measures of Creativity General. Intelligence and Memory, " *Dissertation Abstract International*. 5258 – A.
- Taylor, R.G. (1964,July). "Personality Traits and Discrepant Achievement : A Review," *Journal of Counseling Psychology*. 14(3) : 150 – 153.
- Taylor, C.W. (1964). *Creativity Progress and Potential*. New York : McGraw – Hill Book Inc.
- Torrance, E.P. (1964). *Guiding of Creative Taient*. New Jersey : Prentice Hali.
- _____. (1965). *Rewarding Creative Behavior* : Experiments in classroom Creativity.
- Wallas, G. (1962). *The Art of Thought*. New York : Harcourt Brance C.

William, F.E. (1971,December) "Teaching for Creativity," *Instructor*. 50 : 42 – 44.

_____. (1971). *Training To be Greative May Have Little Effect on Original Classroom Performance*, "in *Current Reading in Psychology*. New York : John Wiley and Sons.

ภาคผนวก

คู่มือแผนการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิกและแบบปกติ

คู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิกและแบบปกติ

1. การใช้แผนการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิก

1.1 ขั้นนำ ขั้นเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ในการทำกิจกรรม และการแนะนำกิจกรรมใหม่

1.2 ขั้นดำเนินกิจกรรม เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกทำกิจกรรมตามความสนใจ ขณะที่เด็กทำกิจกรรม ครูจะเปิดเพลงคลาสสิก ในความดังที่สม่ำเสมอตลอดการทำกิจกรรม จำนวน 14 เพลงดังปรากฏรายชื่อเพลงในแผนการจัดกิจกรรม ก่อนหมดเวลาประมาณ 5 นาที ครูให้สัญญาณในการเก็บของ อาจจะใช้ เพลง กลอน หรือสัญญาณจากเครื่องให้จังหวะ เช่น ฉิ่ง กลับ ฯลฯ

1.3 ขั้นสรุป เด็กนำผลงานมาส่งครูที่โต๊ะ สนทนาถึงสิ่งที่ทำ ครูบันทึกสิ่งที่เด็กเล่าแล้วนำไปไว้ในที่เก็บผลงาน ในวันต่อมานำผลงานจัดแสดงไว้ที่ป้ายแสดงผลงานหน้าชั้นเรียน โดยให้เด็กตัดสินใจเลือกเองว่าจะใช้ผลงานชิ้นใดจัดแสดง เพราะอะไร

2. การใช้แผนการจัดกิจกรรมศิลปะแบบปกติ

2.1 ขั้นนำ ขั้นเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ในการทำกิจกรรม และการแนะนำกิจกรรมใหม่

2.2 ขั้นดำเนินกิจกรรม เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกทำกิจกรรมตามความสนใจ ขณะที่เด็กทำกิจกรรม ขณะที่ทำกิจกรรมเด็กสามารถขอคำแนะนำจากครูได้ตลอดเวลา ก่อนหมดเวลาประมาณ 5 นาที ครูให้สัญญาณในการเก็บของ อาจจะใช้ เพลง กลอน หรือสัญญาณจากเครื่องให้จังหวะ เช่น ฉิ่ง กลับ ฯลฯ

1.3 ขั้นสรุป เด็กนำผลงานมาส่งครูที่โต๊ะ สนทนาถึงสิ่งที่ทำ ครูบันทึกสิ่งที่เด็กเล่าแล้วนำไปไว้ในที่เก็บผลงาน ในวันต่อมานำผลงานจัดแสดงไว้ที่ป้ายแสดงผลงานหน้าชั้นเรียน โดยให้เด็กตัดสินใจเลือกเองว่าจะใช้ผลงานชิ้นใดจัดแสดง เพราะอะไร

3. คู่มือการใช้วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิกและแบบปกติ ประกอบด้วย

3.1 กิจกรรม ซึ่งได้แก่ การปั้น การวาดภาพอิสระ การประดิษฐ์ การฉีก-ปะ ซึ่งแต่ละวันจะจัดไว้ 4 กิจกรรมให้เด็กได้เลือกทำตามความสนใจอย่างน้อยคนละ 2 กิจกรรม

3.2 วัสดุ-อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำกิจกรรม ซึ่งจัดเตรียมไว้ที่โต๊ะ ซึ่งแต่ละกิจกรรมจะมีจัดไว้ 2 โต๊ะ จะมีการแนะนำกิจกรรมใหม่พร้อมด้วยวัสดุ - อุปกรณ์ใหม่ทุกครั้ง

3.3 คำเตือนและคำแนะนำ จะปรากฏในแต่ละวันหากมีกิจกรรมที่ เสี่ยงต่อการเกิดอันตรายแก่เด็ก

<p style="text-align: center;">กลุ่มทดลอง (การจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิก)</p>	<p style="text-align: center;">กลุ่มควบคุม (การจัดกิจกรรมศิลปะแบบปกติ)</p>
<p>สัปดาห์ที่1-8</p> <p><u>ขั้นนำ</u></p> <p>1. เด็กและครูช่วยกันเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ ในการทำกิจกรรมศิลปะ ซึ่งได้แก่ การปั้น การวาด ภาพอิสระ การประดิษฐ์ การฉีก,ตัด, ประกระดาษ การพิมพ์ พับ เป่า หยอดสี ฯลฯ ซึ่งจะจัดให้วันละ 4 กิจกรรม</p> <p>2. ในแต่ละวันจะมีกิจกรรมใหม่ 1 – 2 กิจกรรม ครูอธิบายวิธีการทำ การใช้วัสดุ อุปกรณ์ ในการทำ กิจกรรม โดยคำนึงถึงความปลอดภัย</p> <p>3. เด็กสามารถทำกิจกรรมได้ตามความสนใจ อย่างน้อยคนละ 2 กิจกรรม เมื่อได้ยินสัญญาณ ให้ เด็กเก็บอุปกรณ์เข้าที่ให้เรียบร้อย</p> <p><u>ขั้นดำเนินกิจกรรม</u></p> <p>1. เด็กตัดสินใจเลือกทำกิจกรรมศิลปะที่ จัดไว้ให้ 4 กิจกรรม ตามความสนใจ</p> <p>2. เมื่อเด็กเริ่มลงมือทำกิจกรรม ครูเปิด เพลงคลาสสิกให้มีความดังสม่ำเสมอตลอดการทำ กิจกรรม</p> <p>3. ก่อนหมดเวลาประมาณ 5 นาที ครู ให้สัญญาณ เด็กๆช่วยกันเก็บอุปกรณ์</p> <p><u>หมายเหตุ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ถ้าเด็กมีความสนใจกิจกรรมเพียงอย่างเดียว ครูต้องพูดเชิญชวนให้เด็กสนใจกิจกรรมอื่นบ้าง - หากเด็กต้องการความช่วยเหลือ ขณะที่เด็ก ทำกิจกรรม ครูสามารถอธิบายหรือช่วยเหลือได้ทันที <p><u>ขั้นสรุป</u></p> <p>1. เด็กนำผลงานมาส่งครูที่โต๊ะ สนทนาถึง สิ่งที่ทำ ครูเขียนสิ่งที่เด็กเล่าด้านล่างผลงาน แล้ว นำไปไว้ในที่เก็บผลงาน</p> <p>2. นำผลงานจัดแสดงไว้ที่ป้ายแสดงผลงาน หน้าชั้นเรียน โดยให้เด็กตัดสินใจเลือกเองว่าจะใช้ ผลงานชิ้นใดจัดแสดง เพราะอะไร</p>	<p>สัปดาห์ที่1-8</p> <p><u>ขั้นนำ</u></p> <p>1. เด็กและครูช่วยกันเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ ในการทำกิจกรรมศิลปะ ซึ่งได้แก่ การปั้น การวาด ภาพอิสระ การประดิษฐ์ การฉีก,ตัด,ประกระดาษ การพิมพ์ พับ เป่า หยอดสี ฯลฯ ซึ่งจะจัดให้วันละ 4 กิจกรรม</p> <p>2. ในแต่ละวันจะมีกิจกรรมใหม่ 1 – 2 กิจกรรม ครูอธิบายวิธีการทำ การใช้วัสดุ อุปกรณ์ ในการทำ กิจกรรม โดยคำนึงถึงความปลอดภัย</p> <p>3. เด็กสามารถทำกิจกรรมได้ตามความสนใจ อย่างน้อยคนละ 2 กิจกรรม เมื่อได้ยินสัญญาณ ให้ เด็กเก็บอุปกรณ์เข้าที่ให้เรียบร้อย</p> <p><u>ขั้นดำเนินกิจกรรม</u></p> <p>1. เด็กตัดสินใจเลือกทำกิจกรรมศิลปะที่ จัดไว้ให้ 4 กิจกรรม ตามความสนใจ</p> <p>2. ก่อนหมดเวลาประมาณ 5 นาที ครู ให้สัญญาณเด็กๆช่วยกันเก็บอุปกรณ์</p> <p><u>หมายเหตุ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ถ้าเด็กมีความสนใจกิจกรรมเพียงอย่างเดียว ครูต้องพูดเชิญชวนให้เด็กสนใจกิจกรรมอื่นบ้าง - หากเด็กต้องการความช่วยเหลือ ขณะที่เด็ก ทำกิจกรรม ครูสามารถอธิบายหรือช่วยเหลือได้ทันที <p><u>ขั้นสรุป</u></p> <p>1. เด็กนำผลงานมาส่งครูที่โต๊ะ สนทนาถึง สิ่งที่ทำ ครูเขียนสิ่งที่เด็กเล่าด้านล่างผลงาน แล้ว นำไปไว้ในที่เก็บผลงาน</p> <p>2. นำผลงานจัดแสดงไว้ที่ป้ายแสดงผลงาน หน้าชั้นเรียน โดยให้เด็กตัดสินใจเลือกเองว่าจะใช้ ผลงานชิ้นใดจัดแสดง เพราะอะไร</p>

วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิกและแบบปกติ

สัปดาห์ที่	วันที่	กิจกรรม	วัสดุ อุปกรณ์
1	1	- การปั้น - การวาดภาพอิสระ - การประดิษฐ์เศษวัสดุ - การฉีกปะ	- แบ่งปัน อุปกรณ์การปั้น เช่น สัตว์จำลอง ลวดกำมะหยี่ ไม้จิ้มฟัน กระดาษปั้น ฯลฯ - สีเทียน กระดาษถ่ายเอกสาร A 4 - ขวดนมเปรี้ยว กระดาษสีชนิดต่าง ๆ กระจุก กาวลาเท็กซ์ - กระดาษหนังสือพิมพ์ กระดาษถ่ายเอกสาร A 4 กาวลาเท็กซ์
	2	- การปั้น - การวาดภาพอิสระ - การฉีกปะ	- แบ่งปัน ดินน้ำมัน อุปกรณ์การปั้น เช่น สัตว์จำลอง ลวดกำมะหยี่ ไม้จิ้มฟัน กระดาษปั้น ฯลฯ - สีน้ำ กระดาษถ่ายเอกสาร A 4 กระดาษขาหยั่ง พู่กัน - กระดาษหนังสือพิมพ์ กระดาษถ่ายเอกสาร A 4 กาวลาเท็กซ์
	3	- การพับสี - การปั้น - การวาดภาพอิสระ - การพับสี - การเป่าสี	- สีน้ำชนิดหลอด กระดาษถ่ายเอกสาร A 4 - แบ่งปัน ดินน้ำมัน อุปกรณ์การปั้น เช่น สัตว์จำลอง ลวดกำมะหยี่ ไม้จิ้มฟัน กระดาษปั้น ฯลฯ - ซอล์กสี กระดาษโปสเตอร์สีดำ - สีน้ำชนิดหลอด กระดาษถ่ายเอกสาร A 4 - สีผสมอาหาร หลอดกาแฟ กระดาษถ่ายเอกสาร A 4
2	1	- การปั้น - การวาดภาพอิสระ - การประดิษฐ์เศษวัสดุ - การเป่าสี	- แบ่งปัน ดินน้ำมัน อุปกรณ์การปั้น - ซอล์กสี กระดาษโปสเตอร์สีดำ - กล่องยาสีฟัน กระดาษสีชนิดต่าง ๆ เทปใส - สีผสมอาหาร หลอดกาแฟ กระดาษถ่ายเอกสาร A 4
	2	- การปั้น - การวาดภาพอิสระ - การเป่าสี - การกลิ้งสี	- แบ่งปัน ดินน้ำมัน อุปกรณ์การปั้น - สีเทียน กระดาษโปสเตอร์สีดำ - สีผสมอาหาร หลอดกาแฟ กระดาษถ่ายเอกสาร A 4 - ลูกแก้ว สีน้ำ ฝากล่องสำหรับกลิ้งสี ช้อน ขวดใส่สี
	3	- การปั้น - การวาดภาพอิสระ - การกลิ้งสี - การโรยทราย	- แบ่งปัน ดินน้ำมัน อุปกรณ์การปั้น - สีน้ำ กระดาษถ่ายเอกสาร A 4 กระดาษขาหยั่ง พู่กัน - ลูกแก้ว สีน้ำ ฝากล่องสำหรับกลิ้งสี ช้อน ขวดใส่สี - ดินสอ กระดาษถ่ายเอกสาร A 4 กาวลาเท็กซ์ ทรายสี

วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิกและแบบปกติ

สัปดาห์ที่	วันที่	กิจกรรม	วัสดุ อุปกรณ์
3	1	- การปั้น - การวาดภาพอิสระ - การประดิษฐ์เศษวัสดุ - การร้อยทราย	- แบ่งปัน ดินน้ำมัน อุปกรณ์การปั้น - สีน้ำ กระดาษถ่ายเอกสาร A 4 กระดาษขาหยั่ง พู่กัน - ไม้ไอศกรีม กระดาษสีต่างๆ กาวลาเท็กซ์ เศษผ้า
	2	- การปั้น - การวาดภาพอิสระ - การร้อยทราย - การพิมพ์ภาพจากผัก	- ดินสอ กระดาษถ่ายเอกสาร A 4 กาวลาเท็กซ์ ทรายสี - แบ่งปัน ดินน้ำมัน อุปกรณ์การปั้น - ซอล์กสี กระดาษโปสเตอร์สีดำ - ดินสอ กระดาษถ่ายเอกสาร A 4 กาวลาเท็กซ์ ทรายสี
	3	- การปั้น - การวาดภาพอิสระ - การพิมพ์ภาพจากผัก - การหยดสี	- แบ่งปัน ดินน้ำมัน อุปกรณ์การปั้น - สีเทียน กระดาษถ่ายเอกสาร A 4 - ผักชนิดต่าง ๆ สีน้ำ กระดาษถ่ายเอกสาร A 4 - สีผสมอาหาร หลอดกาแฟ กระดาษถ่ายเอกสาร A 4
4	1	- การปั้น - การวาดภาพอิสระ - การประดิษฐ์เศษวัสดุ - การหยดสี	- แบ่งปัน ดินน้ำมัน อุปกรณ์การปั้น - สีเทียน กระดาษโปสเตอร์สีดำ - กล้องนม กระดาษสีชนิดต่างๆ กาวแบ่งเปียก - สีน้ำ หลอดกาแฟ กระดาษถ่ายเอกสาร A 4
	2	- การปั้น - การวาดภาพอิสระ - การหยดสี - การสร้างภาพจากเมล็ดถั่ว	- แบ่งปัน ดินน้ำมัน อุปกรณ์การปั้น - สีน้ำ กระดาษถ่ายเอกสาร A 4 กระดาษขาหยั่ง พู่กัน - สีผสมอาหาร หลอดกาแฟ กระดาษถ่ายเอกสาร A 4 - เมล็ดถั่วชนิดต่างๆ กาวลาเท็กซ์ กระดาษถ่ายเอกสาร A 4
	3	- การปั้น - การวาดภาพอิสระ - การสร้างภาพจากเมล็ดถั่ว - การตัดปะ	- แบ่งปัน ดินน้ำมัน อุปกรณ์การปั้น - ซอล์กสี กระดาษโปสเตอร์สีดำ - เมล็ดถั่วต่างๆ กาวลาเท็กซ์ กระดาษถ่ายเอกสาร A 4 - วารสาร กรรไกร กระดาษถ่ายเอกสาร A 4
	1	- การปั้น - การวาดภาพอิสระ	- แบ่งปัน ดินน้ำมัน อุปกรณ์การปั้น - สีเทียน กระดาษโปสเตอร์สีดำ
5		- การประดิษฐ์เศษวัสดุ - การตัดปะ	- งานกระดาษ ใหมพรอม กาวลาเท็กซ์ - วารสาร กรรไกร กระดาษถ่ายเอกสาร A 4

วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิกและแบบปกติ

สัปดาห์ที่	วันที่	กิจกรรม	วัสดุ อุปกรณ์
5	2	<ul style="list-style-type: none"> - การปั้น - การวาดภาพอิสระ - การตัดปะ - การสร้างภาพจากเส้นด้าย 	<ul style="list-style-type: none"> - แป้งปั้น ดินน้ำมัน อุปกรณ์การปั้น - สีเทียน กระดาษถ่ายเอกสาร A 4 - วารสาร กรรไกร กระดาษถ่ายเอกสาร A 4 - ด้ายเย็บผ้า สีน้ำ กระดาษถ่ายเอกสาร A 4
	3	<ul style="list-style-type: none"> - การปั้น - การวาดภาพอิสระ - การสร้างภาพจากเส้นด้าย - การพิมพ์ภาพจากก้านกล้วย 	<ul style="list-style-type: none"> - แป้งปั้น ดินน้ำมัน อุปกรณ์การปั้น - สีน้ำ กระดาษถ่ายเอกสาร A 4 กระดาษขาหยั่ง พู่กัน - ด้ายเย็บผ้า สีน้ำ กระดาษถ่ายเอกสาร A 4 - ก้านกล้วย สีน้ำ ฟองน้ำ กระดาษถ่ายเอกสาร A 4
6	1	<ul style="list-style-type: none"> - การปั้น - การวาดภาพอิสระ - การประดิษฐ์เศษวัสดุ - การพิมพ์ภาพจากก้านกล้วย 	<ul style="list-style-type: none"> - แป้งปั้น ดินน้ำมัน อุปกรณ์การปั้น - สีน้ำ กระดาษถ่ายเอกสาร A 4 กระดาษขาหยั่ง พู่กัน - เปลือกไข่ ไหมพรม กาวลาเท็กซ์ - ก้านกล้วย สีน้ำ ฟองน้ำ กระดาษถ่ายเอกสาร A 4
	2	<ul style="list-style-type: none"> - การปั้น - การวาดภาพอิสระ - การพิมพ์ภาพจากก้านกล้วย - การชุดสี 	<ul style="list-style-type: none"> - แป้งปั้น ดินน้ำมัน อุปกรณ์การปั้น - ซอล์กสี กระดาษโปสเตอร์สีดำ - ก้านกล้วย สีน้ำ ฟองน้ำ กระดาษถ่ายเอกสาร A 4 - สีเทียน วัสดุปลายแหลม กระดาษถ่ายเอกสาร A 4
	3	<ul style="list-style-type: none"> - การปั้น - การวาดภาพอิสระ - การชุดสี - การเป่าสีผสมน้ำยาล้างจาน 	<ul style="list-style-type: none"> - แป้งปั้น ดินน้ำมัน อุปกรณ์การปั้น - สีเทียน กระดาษถ่ายเอกสาร A 4 - สีเทียน ดินสอ กระดาษถ่ายเอกสาร A 4 - หลอดกาแฟ สีผสมอาหาร กระดาษถ่ายเอกสาร A 4 น้ำยาล้างจาน

วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิกและแบบปกติ

สัปดาห์ที่	วันที่	กิจกรรม	วัสดุ อุปกรณ์
7	1	<ul style="list-style-type: none"> - การปั้น - การวาดภาพอิสระ - การประดิษฐ์เศษวัสดุ - การเป่าสีผสมน้ำยาล้างจาน 	<ul style="list-style-type: none"> - แป้งปั้น ดินน้ำมัน อุปกรณ์การปั้น - สีเทียน กระดาษโปสเตอร์สีดำ - ถ้วยปีโป้ กระดาษสีชนิดต่างๆ กาวลาเท็กซ์ - หลอดกาแฟ สีน้ำ กระดาษถ่ายเอกสาร A 4 น้ำยาล้างจาน
	2	<ul style="list-style-type: none"> - การปั้น - การวาดภาพอิสระ - การเป่าสีผสมน้ำยาล้างจาน - การสร้างภาพจากเมล็ดถั่ว 	<ul style="list-style-type: none"> - แป้งปั้น ดินน้ำมัน อุปกรณ์การปั้น - สีน้ำ กระดาษถ่ายเอกสาร A 4 กระดาษขาหยั่ง ฟูกัน - หลอดกาแฟ สีน้ำ กระดาษถ่ายเอกสาร A 4 น้ำยาล้างจาน - เมล็ดถั่วต่างๆ กาวลาเท็กซ์ กระดาษถ่ายเอกสาร A 4
	3	<ul style="list-style-type: none"> - การปั้น - การวาดภาพอิสระ - การสร้างภาพจากเมล็ดถั่ว - การฉีกปะ 	<ul style="list-style-type: none"> - แป้งปั้น ดินน้ำมัน อุปกรณ์การปั้น - ซอล์กสี กระดาษโปสเตอร์สีดำ - เมล็ดถั่วต่างๆ กาวลาเท็กซ์ กระดาษถ่ายเอกสาร A 4 - หนังสือพิมพ์ กระดาษถ่ายเอกสาร A 4 กาวแปะเปียก
8	1	<ul style="list-style-type: none"> - การปั้น - การวาดภาพอิสระ - การประดิษฐ์เศษวัสดุ - การฉีกปะ 	<ul style="list-style-type: none"> - แป้งปั้น ดินน้ำมัน อุปกรณ์การปั้น - ซอล์กสี กระดาษโปสเตอร์สีดำ - ขวดน้ำดื่มชนิดต่างๆ (พลาสติก) สีเมจิก - กระดาษสีชนิดต่างๆ กาวลาเท็กซ์ - หนังสือพิมพ์ กระดาษถ่ายเอกสาร A 4 กาวลาเท็กซ์
	2	<ul style="list-style-type: none"> - การปั้น - การวาดภาพอิสระ - การฉีกปะ - การโรยทราย 	<ul style="list-style-type: none"> - แป้งปั้น ดินน้ำมัน อุปกรณ์การปั้น - สีเทียน กระดาษถ่ายเอกสาร A 4 - หนังสือพิมพ์ กระดาษถ่ายเอกสาร กาวลาเท็กซ์ - ดินสอ กระดาษถ่ายเอกสาร A 4 กาวลาเท็กซ์ ทรายสี
	3	<ul style="list-style-type: none"> - การปั้น - การวาดภาพอิสระ - การโรยทราย - การกลิ้งสี 	<ul style="list-style-type: none"> - แป้งปั้น ดินน้ำมัน อุปกรณ์การปั้น - สีน้ำ กระดาษถ่ายเอกสาร A 4 กระดาษขาหยั่ง ฟูกัน - ดินสอ กระดาษถ่ายเอกสาร A 4 กาวลาเท็กซ์ ทรายสี - ลูกแก้ว สีน้ำ กล่องสำหรับกลิ้งสี

แผนการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิก และแบบปกติ
สัปดาห์ที่ 1

วันที่ของการทดลอง	กิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิก		กิจกรรมศิลปะแบบปกติ
	กิจกรรม	เพลง	
วันที่ 1	การปั้น การวาดภาพอิสระ การประดิษฐ์เศษวัสดุ การฉีกปะ	ม้วนที่ 1 หน้าที่ 1	การปั้น การวาดภาพอิสระ การประดิษฐ์เศษวัสดุ การฉีกปะ
วันที่ 2	การปั้น การวาดภาพอิสระ การฉีกปะ การพับสี	ม้วนที่ 1 หน้าที่ 2	การปั้น การวาดภาพอิสระ การฉีกปะ การพับสี
วันที่ 3	การปั้น การวาดภาพอิสระ การพับสี การเป่าสี	ม้วนที่ 2 หน้าที่ 1	การปั้น การวาดภาพอิสระ การพับสี การเป่าสี

แผนการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิก และแบบปกติ
สัปดาห์ที่ 2

วันที่ของการทดลอง	กิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิก		กิจกรรมศิลปะแบบปกติ
	กิจกรรม	เพลง	
วันที่ 1	การปั้น การวาดภาพอิสระ การประดิษฐ์เศษวัสดุ การเป่าสี	ม้วนที่ 2 หน้าที่ 2	การปั้น การวาดภาพอิสระ การประดิษฐ์เศษวัสดุ การเป่าสี
วันที่ 2	การปั้น การวาดภาพอิสระ การเป่าสี การกลิ้งสี	ม้วนที่ 1 หน้าที่ 1	การปั้น การวาดภาพอิสระ การเป่าสี การกลิ้งสี
วันที่ 3	การปั้น การวาดภาพอิสระ การกลิ้งสี การโรยทราย	ม้วนที่ 1 หน้าที่ 2	การปั้น การวาดภาพอิสระ การกลิ้งสี การโรยทราย

แผนการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิก และแบบปกติ
สัปดาห์ที่ 3

วันที่ของการทดลอง	กิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิก		กิจกรรมศิลปะแบบปกติ
	กิจกรรม	เพลง	
วันที่ 1	การปั้น การวาดภาพอิสระ การประดิษฐ์เศษวัสดุ การโรยทราย	ม้วนที่ 2 หน้าที่ 1	การปั้น การวาดภาพอิสระ การประดิษฐ์เศษวัสดุ การโรยทราย
วันที่ 2	การปั้น การวาดภาพอิสระ การโรยทราย การพิมพ์ภาพจากผัก	ม้วนที่ 2 หน้าที่ 2	การปั้น การวาดภาพอิสระ การโรยทราย การพิมพ์ภาพจากผัก
วันที่ 3	การปั้น การวาดภาพอิสระ การพิมพ์ภาพจากผัก การหยดสี	ม้วนที่ 1 หน้าที่ 1	การปั้น การวาดภาพอิสระ การพิมพ์ภาพจากผัก การหยดสี

แผนการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิก และแบบปกติ
สัปดาห์ที่ 4

วันที่ของการทดลอง	กิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิก		กิจกรรมศิลปะแบบปกติ
	กิจกรรม	เพลง	
วันที่ 1	การปั้น การวาดภาพอิสระ การประดิษฐ์เศษวัสดุ การหยดสี	ม้วนที่ 1 หน้าที่ 2	การปั้น การวาดภาพอิสระ การประดิษฐ์เศษวัสดุ การหยดสี
วันที่ 2	การปั้น การวาดภาพอิสระ การหยดสี การสร้างภาพจากเมล็ดถั่ว	ม้วนที่ 2 หน้าที่ 1	การปั้น การวาดภาพอิสระ การหยดสี การสร้างภาพจากเมล็ด ถั่ว
วันที่ 3	การปั้น การวาดภาพอิสระ การสร้างภาพจากเมล็ดถั่ว การตัดปะ	ม้วนที่ 2 หน้าที่ 2	การปั้น การวาดภาพอิสระ การสร้างภาพจากเมล็ดถั่ว การตัดปะ

แผนการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิก และแบบปกติ
สัปดาห์ที่ 5

วันที่ของการทดลอง	กิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิก		กิจกรรมศิลปะแบบปกติ
	กิจกรรม	เพลง	
วันที่ 1	การปั้น การวาดภาพอิสระ การประดิษฐ์เศษวัสดุ การตัดปะ	ม้วนที่ 1 หน้าที่ 1	การปั้น การวาดภาพอิสระ การประดิษฐ์เศษวัสดุ การตัดปะ
วันที่ 2	การปั้น การวาดภาพอิสระ การตัดปะ การสร้างภาพจากเส้นด้าย	ม้วนที่ 1 หน้าที่ 2	การปั้น การวาดภาพอิสระ การตัดปะ การสร้างภาพจากเส้นด้าย
วันที่ 3	การปั้น การวาดภาพอิสระ การสร้างภาพจากเส้นด้าย การพิมพ์ภาพจากก้านกล้วย	ม้วนที่ 2 หน้าที่ 1	การปั้น การวาดภาพอิสระ การสร้างภาพจากเส้นด้าย การพิมพ์ภาพจากก้านกล้วย

แผนการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิก และแบบปกติ
สัปดาห์ที่ 6

วันที่ของการทดลอง	กิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิก		กิจกรรมศิลปะแบบปกติ
	กิจกรรม	เพลง	
วันที่ 1	การปั้น การวาดภาพอิสระ การประดิษฐ์เศษวัสดุ การพิมพ์ภาพจากก้านกล้วย	ม้วนที่ 2 หน้าที่ 2	การปั้น การวาดภาพอิสระ การประดิษฐ์เศษวัสดุ การพิมพ์ภาพจากก้านกล้วย
วันที่ 2	การปั้น การวาดภาพอิสระ การพิมพ์จากก้านกล้วย การชุดสี	ม้วนที่ 1 หน้าที่ 1	การปั้น การวาดภาพอิสระ การพิมพ์จากก้านกล้วย การชุดสี
วันที่ 3	การปั้น การวาดภาพอิสระ การชุดสี การเป่าสีผสมน้ำยาล้างจาน	ม้วนที่ 1 หน้าที่ 2	การปั้น การวาดภาพอิสระ การชุดสี การเป่าสีผสมน้ำยาล้างจาน

แผนการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิก และแบบปกติ
สัปดาห์ที่ 7

วันที่ของการทดลอง	กิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิก		กิจกรรมศิลปะแบบปกติ
	กิจกรรม	เพลง	
วันที่ 1	การปั้น การวาดภาพอิสระ การประดิษฐ์เศษวัสดุ การเป่าสีผสมน้ำยาล้างจาน	ม้วนที่ 2 หน้าที่ 1	การปั้น การวาดภาพอิสระ การประดิษฐ์เศษวัสดุ การเป่าสีผสมน้ำยาล้างจาน
วันที่ 2	การปั้น การวาดภาพอิสระ การเป่าสีผสมน้ำยาล้างจาน การสร้างภาพจากเมล็ดถั่ว	ม้วนที่ 2 หน้าที่ 2	การปั้น การวาดภาพอิสระ การเป่าสีผสมน้ำยาล้างจาน การสร้างภาพจากเมล็ดถั่ว
วันที่ 3	การปั้น การวาดภาพอิสระ การสร้างภาพจากเมล็ดถั่ว การฉีกปะ	ม้วนที่ 1 หน้าที่ 1	การปั้น การวาดภาพอิสระ การสร้างภาพจากเมล็ดถั่ว การฉีกปะ

แผนการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิก และแบบปกติ
สัปดาห์ที่ 8

วันที่ของการทดลอง	กิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิก		กิจกรรมศิลปะแบบปกติ
	กิจกรรม	เพลง	
วันที่ 1	การปั้น การวาดภาพอิสระ การประดิษฐ์เศษวัสดุ การฉีกปะ	ม้วนที่ 1 หน้าที่ 2	การปั้น การวาดภาพอิสระ การประดิษฐ์เศษวัสดุ การฉีกปะ
วันที่ 2	การปั้น การวาดภาพอิสระ การฉีกปะ การโรยทราย	ม้วนที่ 2 หน้าที่ 1	การปั้น การวาดภาพอิสระ การฉีกปะ การโรยทราย
วันที่ 3	การปั้น การวาดภาพอิสระ การโรยทราย การกลิ้งสี	ม้วนที่ 2 หน้าที่ 2	การปั้น การวาดภาพอิสระ การโรยทราย การกลิ้งสี

แผนการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิกและแบบปกติ

สัปดาห์ที่ 1 (วันที่ 1)

การปั้น การวาดภาพอิสระ การประดิษฐ์เศษวัสดุ การฉีกปะ

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมือ
2. เพื่อพัฒนาประสาทสัมผัสระหว่างมือกับตา
3. เพื่อพัฒนาทักษะความสามารถทางการคิด ประกอบด้วยความคิด 4 ลักษณะคือ

ความคิดริเริ่ม ความคิดยืดหยุ่น ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดละเอียดละออ

เนื้อหา

การปั้นแป้งปั้น การวาดภาพอิสระโดยใช้สีเทียน การประดิษฐ์วัสดุจากขวดนมเปรี้ยว
การฉีกปะกระดาษหนังสือพิมพ์

วิธีดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิก	กิจกรรมศิลปะแบบปกติ
<p><u>ขั้นนำ</u></p> <p>1. เด็กและครูช่วยกันเตรียมอุปกรณ์ และวัสดุ ในการทำกิจกรรมศิลปะ</p> <p>ครูอธิบายวิธีการทำกิจกรรมศิลปะ อุปกรณ์ และวัสดุ ในการทำกิจกรรม ซึ่งได้แก่ การปั้นแป้งปั้น การวาดภาพอิสระโดยใช้สีเทียน การประดิษฐ์วัสดุจากขวดนมเปรี้ยว การฉีกปะกระดาษหนังสือพิมพ์</p> <p><u>ขั้นดำเนินกิจกรรม</u></p> <p>เด็กตัดสินใจเลือกทำกิจกรรมศิลปะที่จัดไว้ ให้ 4 กิจกรรม ตามความสนใจ</p> <p>เมื่อเด็กเริ่มลงมือทำกิจกรรม ครูเปิดเพลง คลาสสิกให้มีความดังสม่ำเสมอตลอดการทำกิจกรรม ก่อนหมดเวลาประมาณ 5 นาที ครูให้ สัญญาณ เด็กช่วยกันเก็บอุปกรณ์</p>	<p><u>ขั้นนำ</u></p> <p>1. เด็กและครูช่วยกันเตรียมอุปกรณ์ และวัสดุ ในการทำกิจกรรมศิลปะ</p> <p>2. ครูอธิบายวิธีการทำกิจกรรมศิลปะ อุปกรณ์ และวัสดุ ในการทำกิจกรรม ซึ่งได้แก่ การปั้นแป้งปั้น การวาดภาพอิสระโดยใช้สีเทียน การประดิษฐ์วัสดุจากขวดนมเปรี้ยว การฉีกปะกระดาษหนังสือพิมพ์</p> <p><u>ขั้นดำเนินกิจกรรม</u></p> <p>เด็กตัดสินใจเลือกทำกิจกรรมศิลปะที่จัดไว้ ให้ 4 กิจกรรม ตามความสนใจ</p> <p>ก่อนหมดเวลาประมาณ 5 นาที ครูให้ สัญญาณ เด็กช่วยกันเก็บอุปกรณ์</p>

ขั้นสรุป

1. เด็กนำผลงานมาส่งครูที่โต๊ะ สันทนาถึงสิ่งที่ทำ ครูเขียนสิ่งที่เด็กเล่าด้านล่างผลงาน แล้วนำไป ไว้ในที่เก็บผลงาน
2. นำผลงานจัดแสดงไว้ที่ป้ายแสดงผลงานหน้าชั้นเรียน โดยให้เด็กตัดสินใจเลือกเองว่าจะใช้ ผลงานชิ้นใดจัดแสดง เพราะอะไร

ขั้นประเมินผล

สังเกต

- การร่วมกิจกรรม
- การตอบคำถาม
- การเล่าเรื่องราวของผลงานที่ทำ

สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรม

1. แป้งปั้น
2. อุปกรณ์การปั้น เช่น สัตว์จำลอง ลวดกำมะหยี่ ไม้จิ้มฟัน กระดาษปั้น ฯลฯ
3. สีเทียน
4. กระดาษถ่ายเอกสาร A 4
5. ขวดนมเปรี้ยว
6. กระดาษสีชนิดต่าง ๆ

7. กระดุม
8. กาวลาเท็กซ์
9. กระดาษหนังสือพิมพ์

แผนการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิกและแบบปกติ

สัปดาห์ที่ 1 (วันที่ 2)

การปั้น การวาดภาพอิสระ การฉีกปะ การพับสี

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมือ
2. เพื่อพัฒนาประสาทสัมผัสระหว่างมือกับตา
3. เพื่อพัฒนาทักษะความสามารถทางการคิด ประกอบด้วยความคิด 4 ลักษณะคือ

ความคิดริเริ่ม ความคิดยืดหยุ่น ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดละเอียดละออ

เนื้อหา

การปั้นแป้งปั้น การวาดภาพอิสระโดยใช้สีน้ำ การฉีกปะกระดาษหนังสือพิมพ์ การพับสี

วิธีดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิก	กิจกรรมศิลปะแบบปกติ
<p><u>ขั้นนำ</u></p> <p>1. เด็กและครูช่วยกันเตรียมอุปกรณ์ และวัสดุ ในการทำกิจกรรมศิลปะ</p> <p>ครูอธิบายวิธีการทำกิจกรรมศิลปะ อุปกรณ์ และวัสดุ ในการทำกิจกรรม ซึ่งได้แก่</p> <p>การปั้นแป้งปั้น</p> <p>การวาดภาพอิสระโดยใช้สีน้ำ</p> <p>การฉีกปะกระดาษหนังสือพิมพ์</p> <p>การพับสี</p>	<p><u>ขั้นนำ</u></p> <p>1. เด็กและครูช่วยกันเตรียมอุปกรณ์ และวัสดุ ในการทำกิจกรรมศิลปะ</p> <p>2. ครูอธิบายวิธีการทำกิจกรรมศิลปะ อุปกรณ์ และวัสดุ ในการทำกิจกรรม ซึ่งได้แก่</p> <p>การปั้นแป้งปั้น</p> <p>การวาดภาพอิสระโดยใช้สีน้ำ</p> <p>การฉีกปะกระดาษหนังสือพิมพ์</p> <p>การพับสี</p>
<p><u>ขั้นดำเนินกิจกรรม</u></p> <p>เด็กตัดสินใจเลือกทำกิจกรรมศิลปะที่จัดไว้ ให้ 4 กิจกรรม ตามความสนใจ</p> <p>เมื่อเด็กเริ่มลงมือทำกิจกรรม ครูเปิดเพลง คลาสสิกให้มีความดังสม่ำเสมอตลอดการทำกิจกรรม</p> <p>ก่อนหมดเวลาประมาณ 5 นาที ครูให้ สัญญาณ เด็กช่วยกันเก็บอุปกรณ์</p>	<p><u>ขั้นดำเนินกิจกรรม</u></p> <p>เด็กตัดสินใจเลือกทำกิจกรรมศิลปะที่จัดไว้ ให้ 4 กิจกรรม ตามความสนใจ</p> <p>ก่อนหมดเวลาประมาณ 5 นาที ครูให้ สัญญาณ เด็กช่วยกันเก็บอุปกรณ์</p>

ขั้นสรุป

1. เด็กนำผลงานมาส่งครูที่โต๊ะ สอนทบทวนสิ่งที่ทำ ครูเขียนสิ่งที่เด็กเล่าด้านล่างผลงาน แล้วนำไปไว้ในที่เก็บผลงาน
2. นำผลงานจัดแสดงไว้ที่ป้ายแสดงผลงานหน้าชั้นเรียน โดยให้เด็กตัดสินใจเลือกเองว่าจะใช้ผลงานชิ้นใดจัดแสดง เพราะอะไร

ขั้นประเมินผล

สังเกต

- การร่วมกิจกรรม
- การตอบคำถาม
- การเล่าเรื่องราวของผลงานที่ทำ

สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรม

1. แป้งปั้น
2. ไม้จิ้มฟัน
3. กิ่งไม้, ใบไม้
4. อุปกรณ์การปั้น
5. สีน้ำชนิดหลอด
6. พู่กัน
7. กระดาษถ่ายเอกสาร A 4
8. กระดาษสีชนิดต่าง ๆ
9. กาวลาเท็กซ์
10. กระดาษหนังสือพิมพ์

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสุวรรณา ก้อนทอง
วันเดือนปีเกิด	17 กรกฎาคม 2516
สถานที่เกิด	อำเภอท่าหลวง จังหวัดลพบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	4 / 60 ตำบลป่าตาล อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี 15000
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	อาจารย์ 1 ระดับ 4
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบ้านนาโสม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2535	มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยา
พ.ศ. 2539	ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย (เกียรตินิยมอันดับ 2) สถาบันราชภัฏเทพสตรี
พ.ศ. 2546	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ